

I
124

I.

1245.

TENTAM
MEDICO-PHY

DE

R REMED
BRUNSVIC
DOMEST

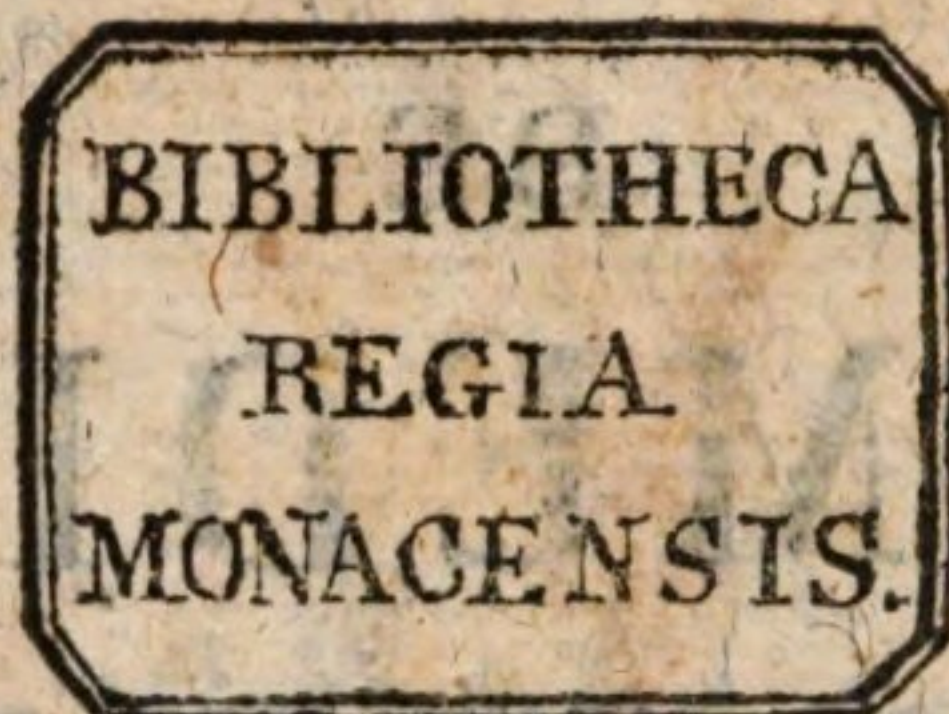
BRUNSVIC
SYMPTIBVS ORPHAN
MDCCLX

med. fac.
~~Lange~~
~~482.~~

PHYSICVM
DICO-PHYSICVM
DE
REMEDIIIS
VNSVICENSIVM
DOMESTICIS.

BRVNSVIGAE
TIBVS ORPHANOTROPHE
MDCCLXV.

BIBLIOTHECA

REGIA

MONACENSIS.

SERENISSIMO PRINCIPI

AC DOMINO

CAROLO

DVCI BRVNSVICENSIVM

ET

LVNEBVRGENSIUM

PRINCIPI

AC DOMINO SVO

CLEMENTISSIMO

DOMINE CLEMEN

Patere ,

NI S

PRINCEPS, TVC

X 3

SERENISSIME

PRINCEPS

DOMINE CLEMENTISSIME

Patere, SERE-

NISSIME

PRINCEPS, TVO, Patris

X 3

Patriæ,

Patriæ, nomini, consecrari
commentationem hanc
medico-physicam, cuius
argumentum ad earum
terrarum commoda spe-
ctat, quarum universam
felicitatem TVA cura
promovet, TVA fortu-
na complectitur.

Lau-

Laudas eiusmodi conatus, in civibus TVIS, qui intra imperii TVI ditionem nascuntur. Laudas confilium, a bona mente profectum. Laudas ingeniorum studia & conatus; Et, si quæ forte numeris suis minus

, extraneo
em divini
videntia in
duxit, iis-
uam adop-
commen-
clementia
con-

perfun-
cimen,
devotio
RENI
CEPS
reliquos
una cum

concedet, ut & meo-
rum laborum, quibus

perfunctus sum, hoc spe-

cimen, ea, qua par est,

devotione, TIBI, SE-

RENISSIME PRIN-

CEPS, exhibeam, &

reliquos meos conatus,

una cum fortunis meis

) (5

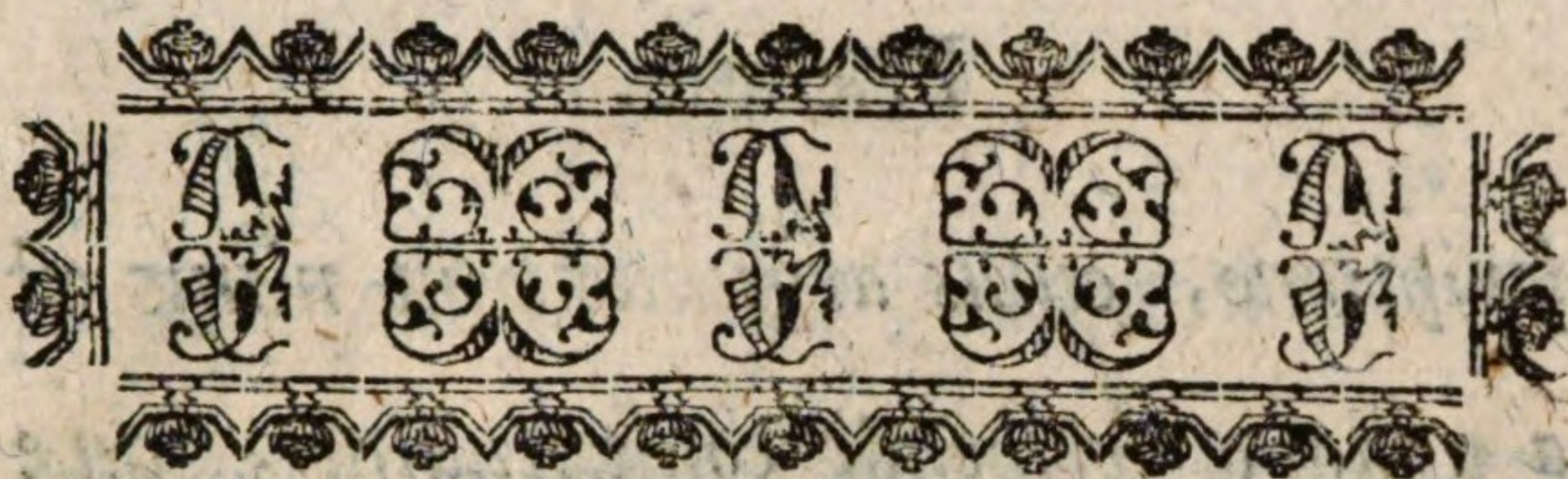
omni-

omnibus, TVÆ SE-
RENISSIME PRIN-
CEPS clementiæ, devo-
tissime commendem
SERENITATIS TVÆ

Cultor humillimus &

subiectissimus

IOHANN HEINRICH LANGE.

PRÆFATIO.

Præfamine hæc commentatio facile caruisset, cum ipsius institutum, & instituti consilia, rationes, adminicula, cautiones, in primo capite, eoque præliminari, satis superque sint declarata. At a recepto scribentium more discedere, & votis legentium consuetis non respondere, nefas esse ducebam, præsertim in ea scrip-

Præfatio.

scriptione, cuius argumentum nimis est a reliqua scribendi consuetudine, quæ inter eruditos obtinuit, alienum. Utar igitur, Lectoris benevoli venia, eo genere præfandi, quod primum fuisse arbitror, deprecandi nimirum, & excusandi ea, quæ cum orbe litterario communicantur. Ita enim existimo, iis, quos amor veritatis ad scribendum primos invitavit, pudorem quendam adfuisse, & quandam verecundantis animi timiditatem, cum se homines esse cogitarent, quorum intelligendi facultas, & docendi dexteritas multis modis falli, & in devia deduci possunt. Quæ incommoda ignorantur quidem in eo, qui intra privatos parie-

Præfatio.

parietes sibi soli sapit ; ægerrime vero feruntur in iis , qui se præceptores generis humani constituentes , bene intellectum, & ab omni parte consideratum verum ad nos deferre videntur. Quam ob causam aditu quodam ad animos hominum, & captatione benevolentiae opus esse putabant , ut ignosceretur , in summo aliorum silentio , & maxima ingeniorum expectatione , de gravi aliqua re , & in publicum utili , verba facientibus. Huius vero moris , sane probabilis , vix obscura quædam vestigia reperire datur in præfationibus nostrorum temporum , quæ si bonæ sunt , nec in carpendis aliorum laboribus versantur ,

histo-

Præfatio.

historiam libri, & contenta, breviter exponunt, cetera vero, ex quibus mores auctoris eluceant, tribus tantummodo syllabis attingere solent. Tenuia sunt, quæ scripsi, & me ipso iudice, plane vulgaria, si, paululum mutatis vocum potestatibus, vulgare dicas non id solum, quod a vulgo venit, vulgique manibus tractatur, sed eo nomine id omne complectaris, quod ad vulgi commoda, tum publica tum privata quacunque ratione pertinet, plebisque testimonio nititur. Non omnia omnis vulgi, sed nonnulla tantum, eaque frequentiora Brunsvicensis plebis, quam propius novi & inspexi, domestica medicamina collegi, addita crisi mea, inter-

Præfatio.

*interspersis observationibus, de quarum
veritate mea me praxis certiore fecit.
Et hanc ipsam, quam vulgarem dixi, ma-
teriam, non pertractavi universam, sed
eius tantummodo partem aliquam, Ten-
taminis medico-physici nomine delibavi,
visurus vultus, nutusque legentium, ex-
pectaturus mortalium iudicia, in quorum
innumerabili varietate & perpetuo dis-
sensu, non possunt non displicere his,
quæ probantur aliis. Huic vero sen-
tentiarum discordiæ, non animorum,
moderatur, moderari certe debet hu-
manitas, non illa solum, quæ homi-
nem decet, intelligendi facultate præ-
ditum, & quæ ab ipsa nobis natura*

mo potest, nostra
ue vivendi elegan-
acumine & scien-
amico connubio so-
quos forte admisi,
eret. Hæc Typo-
e me invito irrepse-
licari potuerunt ex-
, benevole Lector,
sque labores de me-
Vale. Dabam

XXII. April.

LXV.

CAPVT

CAPVT PRAELIM

§. I.

olligendorum,
ris Brunsvice
go adhibentur
minum dom
tentamen medicum comm
eruditis lectoribus constitui
quo promptius & explicatius
totius rei iudicare possint,
præmittimus in hoc præfan
bus rationes consilii a nobis i

A

CAPVT PRAELIMINARE.

§. I.

colligendorum, quæ in terris Brunsvicensibus vulgo adhibentur, medicaminum domesticorum, tentamen medicum communicare cum eruditis lectoribus constituimus. Qui quo promptius & explicatius de summa totius rei iudicare possint, nonnulla præmittemus in hoc præfamine, quibus rationes consilii a nobis initi, quam

A

fieri

fieri poterit, brevissime exponentur. Erit autem hæc disputatio trium quasi capitum. In primo ea afferentur, quæ ad remediorum domesticorum notionem, usum, abusumque pertinent, quæ dum tractaremus, fieri non potuit, quin ad origines Medicinæ & artis salutaris historiam, eiusque interiorum formam, & experientiæ qua nititur, pretium ac laudes, subinde animus stilusque noster excurrerent, servato tamen modo, ut nec vetera & notissima repeterent, nec de dubiis rebus, & sua natura ambiguis temere pronunciarent. Postea dicetur, quid a nobis in hoc genere præstitum sit, dum curiose vulgi Brunsvicensis arcana rimantes, colligeremus remedia, quæ invidioso nomine plebeia, vel domestica appellantur, iisque nostram qualemcunque crisin subiungeremus. Tertio denique, novissimoque capite

com-

complectemur monita quædam, ad
quæ lectorem, de ipsa re & de nobis
iudicaturum, sedulo, & sine partium
studio curatius attendere velimus.

§. II.

Primo igitur fatendum est, non li-
quere, cur ad ipsam remedii domestici
appellationem tantopere delicates
Medici contremiscant, qui sua semper
mysteria, artisque salutaris dignitatem
crepantes, quidquid triviali experien-
tiæ & sensui debetur communi, alto
supercilio despiciunt. Certe nec in
vocibus aliquid absurdi inest, vel si in-
esset, attendi meretur; nec multitudinẽ
nulla debetur auctoritas in iis rebus,
quæ multo usu & consuetudine repe-
riuntur; nec denique medicæ scientiæ
constitutio & origines illam, quæ a
nobis instituitur, remediorum dome-
sticorum investigationem reiciunt ut

inutilem, vel ut temerariam condem-
nant.

§. III.

Remedium dicemus id omne, quod
amissam vel imminutam corporis sani-
tatem vel totam, vel aliquo modo red-
dit, redditamque confirmat. Id cur
domesticum esse, id est, in familiis
domibusque hominum non erudito-
rum, observando colligi & traditione
quadam propagari nequeat, plane non
videmus. Domestici & trivialis vox,
vel si mavis vulgaris & plebei remedi-
vocabula, neminem movere debent,
qui novit, esse victum, panem esse,
potum, vestitumque domesticum, quæ
ipsa natura primævos homines edo-
cuit, & quæ sua simplicitate, & usu
multiplici, omnes beatiorum & elegan-
tium in victu delicias, in vestitu orna-
menta, longissime superant. Ipsa sa-
nitas, domesticum multitudinis bonum
est,

um musæis reperitur.

§. IV.

Taceant igitur, qui ipsissima re-
dū domestici notatione offensi, hoc
us medicaminum sine ullo discri-
ne e Medicorum scholis exulare iu-
nt; taceant, inquam, & si præter
grammaticam sapere cupiunt, ad rem,
n ad ejusmodi minutias attendant.
on est illud vulgus, non est ea plebs,
od nos vulgus, quam nos plebem
camus. Sed est multitudo hominum
octorum, quæ paucitati opponitur
ditorum. Est populus, ut ita lo-
r humanus, qui cum senatu huma-
cum prudentum concilio, adeo
pugnat, ut cum eodem potius de-
t coniungi. Huius vero populi,

vel plebis *tribuna*, quædam mulieres sunt, & aniculæ, ad quas in sequentibus, tanquam ad traditionum vulgarium interpretes sæpius provocabimus, non quod sequenda sit ipsarum auctoritas, sed quod huius sexus sedula pariter & credula curiositas, ea quæ a patribus accepit, vel proprio usu didicit, summa religione conservat, summaque garrulitate commendat.

§. V.

Artes omnes percenseamus & scientias, quæ iam perfectæ, & suis numeris absolutæ esse videntur. De unaquavis earum clarum erit, priusquam artifices extarent, fuisse homines, eosque rudes ac plebeios, qui non ratiocinando, sed tentando, non syllogismis, sed sensibus, non ingenio ducti, sed necessitate adacti, non consilio aliquo, sed casu, inciderent in eas veritates,

tates, quæ nascentium artium rudimenta fuerunt. Architecturam quis cernat. Hæc non in domibus, sed cum domibus nata est, cum agrestis vitæ tædio ducti homines, saxa saxis imponderent, ligna lignis copularent, donec ædium quædam species efficeretur, quarum commoda & incommoda habitatio, & eurythmiæ regulas exterior contemplatio docerent. Geometriam quis ignorat ex earum genere scientiarum esse, quæ firmissimis nixæ principiis, summo demonstrationis rigore omnia vincentes, opinionem nihil, fidei parum tribuunt? Huius tamen Geometriæ, adeo apodicticæ, primas lineas plebeia Aegyptiorum observatio duxit, quos annua Nili inundatio de determinandis agrorum limitibus cogitare coegit. Eadem Musices origo, & picturæ. Quare eo minori debet esse miraculo, quod ipsam salutarem artem,

quæ plures alias complectitur, eodem modo coaluisse dicamus.

§. VI.

Hoc autem ita contendimus, ut multum ponamus discriminis inter ea tentamina, quæ vulgo fiunt in re vel plane media, vel ad summam in hac vita felicitatem non admodum necessaria, ut sunt agri, & tecta & vestitus; & inter eas plebis observationes ac tentamina; quæ in ipso corpore eiusque conservatione instituuntur. In his nemo temere luserit, vel ludi ab aliis passus fuerit. In hac Rhodo, præter summi periculi casum, nihil a priscis hominibus tentatum fuisse, probabiliter credimus. Medicinæ pars prima fuisse putatur ea, quæ manuaria, vel Græco nomine Chirurgica dici solet, quod manibus, vel nudis, vel instrumento armatis, mederetur vulneri, quod oculis cerni,

cerni, manibus vero contrectari poterat. Huius rei auctor est CELSVS in eximia præfatione, quam octo de re medica libris præmisit, ubi sub initium ait, Podalirium & Machaonem, Aesculapii filios, bello Troiano Agamemnonem secutos, non mediocrem opem commilitonibus suis attulisse: *Quos tamen Homerus non in pestilentia, neque in variis generibus morborum aliquid attulisse auxilii, sed vulneribus tantummodo ferro, & medicamentis mederi solitos esse proposuit.*

§. VII.

Quod si CELSO creditur affirmanti, primam Medicinam Chirurgicam fuisse, annon id propterea fieri debuit, quod vulnera præcipue sub sensus etiam cadant populi? In iis enim, quorum internam constitutionem, ut idem ait CELSVS, *neque desidia vitia-*

rat, *neque luxuria*, solis vulneribus ab
externa vi pendentibus, locus daba-
tur. Et cum instinctus quidam natu-
ræ, vel Dei potius optimi Maximi pro-
videntia monstraret hominibus ea me-
dicamina, quæ ipsa per se tellus pro-
ferebat, *nondum opus erat multiplici il-
la medicina, quæ neque olim apud Græ-
cos, neque apud alias gentes necessaria,*
vix aliquos ad senectutis principia per-
ducit. Quis enim est, qui vulneribus
frequentius exponatur, quam ii, qui a-
grestem vitam & pastorem exercent,
qui per sylvarum dumeta & præcipi-
tia rupium, diu noctuque obambulant?
Quis præterea maiori gaudet opportu-
nitate, naturæ in sanandis vulneribus
ac consolidandis solertiam animadver-
tendi, vel herbarum indoles & inge-
nia scrutandi, quam vulgus hominum,
quod in pratis ac montibus degit? Ex
quibus omnibus intelligi poterit, pri-
mo

mo nascentem Medicinam fuisse Chirurgicam; Secundo, illam ipsam, quæ priscis temporibus obtinuit Chirurgiam, multis parasangis ab ea, quæ nobis in usu est, fuisse seiunctam.

§. VIII.

Ipsam vero Medicinam, & eius quasi medicullium, consideremus, quod sensu strictissimo *Therapeutica* vocatur. Vbi quis a Medicina id abstulerit omne quod Philosophia vel speculativa vel theoretica, vel naturalis sibi vendicat, omne residuum experientiæ, ac trivialibus debebitur experimentis. Anatomia quasi oculus est artis salutaris, quamvis in plerisque rebus nec ipsa Anatomia explicare possit morborum origines ac sedes, & agendi modum singularem, qui certis medicamentis competit. At sit Anatomia oculus, quemadmodum dixi, Medicinæ. Illam
phi-

philosophia naturalis in suis opibus reputat, quod eadem, quæ corporis affectionem scrutatur, quæ corporis animalis machinam contemplatur, etiam corporis humani, tanquam microcosmi, considerationem eruditam sui muneris esse putat. Tolle deinceps Chymiam, cuius ope aditus ad elementa & stamina corporis humani panditur, & Materia medica examinatur, quam quoque potius ad Physicam, quam ad Medicinam pertinere putamus. His demtis, quid est præterea, quod in cognoscendis, dignoscendis, curandisque morbis ab experientia, stultorum pariter ac intelligentium magistra, profectum non sit, vel proficisci non potuerit? Nam quod morbis eruditi & in arte periti sua nomina imposuerint, id ego mallet non factum, quod sæpius pravis, ac consuetudine iam confirmatis morborum denominationibus deludimur.

§. IX.

Vidit hoc, quem supra iam adduxi, acutissimus CELSVS, & quod vidit, etiam significavit, tum comparatione, quæ ab ipso instituitur inter Agriculturam, & Medicinam, tum etiam iudicio, quod fert de posteriori, quam nullibi non esse testatur. *Vt alimenta sanis corporibus agricultura, sic sanitatem ægris Medicina promittit.* Agricultura vero coepit manibus hominum frequentari plebeiorum, qui ab ipso rure, ubi habitabant, a litterarum cultiorum & scientiarum emporiis seiuncti, rusticorum nomen sortiti sunt. Nulla Ceres, nullus Deus, sed ipsa necessitas & usus vitæ docuerunt aratri & vomeris commoda, ferendi seminis rationem, metendæ messis, colligendarum frugum methodos. Idem in Medicina factum, quæ primitus sanitatem ægris non promisit, sed præstitit.

Quam

Quam ob causſam, eandem nullibi non eſſe dicit idem Celfus, ſiquidem etiam imperitiſſimæ gentes, herbas, aliaque prompta in auxilium vulnerum morbo-
rumque noverunt.

§. X.

In iis, quæ ſequuntur, latiniffimus Medicorum, & Medicus Latinorum maximus, recenset ſectas veteris Medicinæ, inter quas *rationalium*, & *empiricorum* hæreſes eminebant. Hi, quid ſibi voluerint, ex parte tituli, quos ſibi arrogarunt, ſignificant. At intimæ harum ſectarum rationes, & doctrinarum capita, & capitum argumenta, non poſſunt perſpici, niſi ab illis, qui veteris Græciæ Philoſophorum ſyſtemata perſpexerunt. Cum veterum enim metaphyſicis notionibus de origine rerum, de principiis rerum, de mundi conſtitutione, de Deo, de pro-
viden-

videntia, vetus Medicina Græcorum
omnis arctissime cohæsit. E Philoso-
phia inquam Græcorum, illæ de qua-
tuor principiis, de humido & sicco, de
spiritu, de manantibus corpusculis, sen-
tentia fluxerunt, quas CELSVS citat,
& quibus nihil est in prisca Medicina
celebratius. Hæc igitur omnia, ut ma-
ioris abollæ facinus, & intimam Philo-
sophiæ Græcanicæ cognitionem requi-
rentia, missa facientes, in eo conquie-
scimus, ut CELSI verbis notemus,
fuisse nonnullos, qui rationales audi-
rent, *qui nisi corporum rerumque ratio-
ne comperta, non satis potentem usum
putarent.* His vero refragabantur alii,
qui sibi *experimentorum* tantummodo
notitiam necessariam esse contenderent.
Credo multas in hoc dissidio logoma-
chias obtinuisse. Attamen nec ratio-
nales adeo fuerunt inepti, ut non a
sensibus ipsarum rationum generalium
notiti-

annus inirebat,
singulis casibus ad
proveherentur. Ab
alibus & empiricis,
is vulgi trivialibus

ta.

cinæ ponenda vide-
plicatio nodorum ac
ibus inter se mutuis
phia vetus, & Medi-
Optarem ego quam
cellens aliquod inge-
ico - Medicum hanc
ornandam fumeret,
turis, misso antiqui-
ex ipsis fontibus di-
Huic commentario
vire posset CELSIA-
io, cuius lectio cen-
e semper attentio-
miserit. Fateor me
iam

At nondum tantum
otii contigit, ut qua
aqua lance ponderari
doctrinas examinare
aliquod corpus, brev
coniugare potuerim.

§. XI.

Admittatur igitur CE
alias extremas media se
ad ipsam curandi ratione
conferre, iudicat, quam
dum vix ulla perpetua pr
dicinalis contineat. Nec
nobis experientia, quæ
modo vidit, sed quæ
animadversa curate disti
omnibus circumstantiis
Huius experientiæ partem
re suo sibi vendicat, cui
morum simplicium inventi

iam aliquot ab annis in eo fuisse, ut ad hunc finem pertinentia, e veterum & recentiorum scriniis conquirerem. At nondum tantum a praxi medica otii contigit, ut quæ collecta sunt, æqua lance ponderare, ad veterum doctrinas examinare, & in unum aliquod corpus, breve & succinctum, coniugare potuerim.

§. XI.

Admittatur igitur CELSI inter duas alias extremas media sententia, qua ad ipsam curandi rationem nihil plus conferre, iudicat, quam experientiam, dum vix ulla perpetua præcepta ars medicinalis contineat. Nec tamen ea sit nobis experientia, quæ multa tantummodo vidit, sed quæ multa insuper animadversa curate distinxit, & sub omnibus circumstantiis consideravit. Huius experientiæ partem populus iure suo sibi vendicat, cui scilicet plurimorum simplicium inventionem debe-

B

mus

mus. Quare plus una vice CELSVS ipse, quem nemo fanus credulum vel superstitiosum dixerit, ad popularis famæ testimonium provocat. L. 4. cap. 4. ubi de *angina*, morbo præcipiti, periculique pleno, cum tractasset, hunc in modum pronunciat: *Vulgo audio, si quis pullum hirundinis ederit, angina toto anno non periclitari, servatumque eum ex sale, cum is morbus urget, comburi, carbonemque eius contritum, in aquam mulsam, quæ potui datur, infricari, & prodesse. Id cum idoneos autores ex populo habeat, neque habere quidquam periculi possit, quamvis in monumentis Medicorum non legerim, tamen inserendum huic operi meo credidi.* Idem quoque lib. 6. cap. 9. ubi de dentium dolore & curationibus agitur, iis, quæ a Medicis accepta sunt, subiungit agrestium experimenta, quibus cognitum est, cum dens dolet, herbam *Menthastrum*

strum cum suis radicibus velli debere, & in pelvim conijci, supraque aquam infundi, collocarique iuxta sedentem hominem undique veste contectum, tum in pelvem candentes filices demitti, sic ut aqua tegantur, hominemque eum hiantem ore vaporem excipere, undique inclusum. Nam & sudor plurimus sequitur, & per os continens pituita defluit, idque sæpe longiorem, sæpe annuam valetudinem bonam præstat. Quemadmodum vero auctoritate CELSI nos tuemur, ita CELSVS, quem sequatur, habet HIPPOCRATEM. HIPPOCRATEM immortalem inquam, qui quamvis rationalis sectæ parens habeatur, quod tamen cum grano falis accipiendum, plus una vice cohortatur discipulos, ut experientiam adhibeant ac sequantur, & quamvis a plebe commendatum remedium non reiiciant. Primus locus est isque clarissimus & notatu dignissi-

mus in præceptionibus, ubi statim ab initio, quo rationales Medicos ab Empiricorum contemptu cohiberet, ita monuit: *Fallax & ad errorem proclivis asseveratio, quæ est cum garrulitate coniuncta.* Sub hac autem proclivi asseveratione intelligit universales propositiones, & causas morborum, quas tantopere rationales adamabant. Quare ita pergit: *Quocirca his quæ sunt in universum, insistere oportet, & circa ea vel maxime versari, si quis facilem, & eum extra culpam habitum, quem certe Medicinam vocamus, sibi comparare velit.* Maximam enim utilitatem tum ægrotis, tum iis, qui illorum res administrant, comparabit. Si igitur ex HIPPOCRATIS sententia circumspiciendum est, quid in universum fiat, & hoc universum pauperum quoque & vulgi negotia complectitur: quis non se adiuncturus fuisset, quæ ab HIPPOCRA-

POCRATE adiuncta legimus: Neque
vero pigeat ex plebeiis sciscitari, si quid
ad curandi opportunitatem conferre vi-
deatur. Sic enim censeo artem univer-
sam demonstratam fuisse, quod singula
ex fine, id est ab exitu, observata, & ad
eandem aggregata fuerint. Huic loco
iungamus alium, non obscuriorem, qui
extat sub finem earundem præceptio-
num. Agit de casu, dum ad ægro-
tantem accederetur, ad cuius lectum
plebeii adstantes tumultuabantur: Hu-
iusmodi igitur, inquit, ubi præesset,
non tamen de curandi ratione cum illis
conferrem, verum ut auxilium ferrent
audacter peterem. Vetustæ enim co-
gnitionis intelligentia apud istos sparsa
est. Cum igitur hi ex necessitate docti
existant, eos ad utilem exercitationem
cohortor, ubi præceptorum cognitione de-
stituuntur. Hæc & plura alia, a vete-
rum prudentissimo, ab HIPPOCRA-

TE, a rationalis Medicinæ magistro dicta, quem non moveant, ut dextram aurem arti, sinistram plebi, ad auscultandum porrigat, eorum vitans stultitiam, qui ex eo, quod complures ægrotantium, sine Medici auxilio convalescerint, ineptissime concludunt, supervacaneam esse Medicinam, quorum ineptis comminationibus, ita occurrit idem HIPPOCRATES, in libro de arte, ut distinguere iubeat, inter Medicos & Medicinam, fateaturque, multos sine Medico remediis domesticis, sine Medicina vero neminem fuisse in pristinam sanitatem restitutum. Et ne solos afferamus Medicos, sed magnorum etiam Principum iudicio nitamur, legi debet PLINIVS hist. natur. c. 2. qui in laudibus magni illius Mithridatis, a quo Mithridaticum antidotum nomen traxisse fertur, hoc quoque ponere non dubitavit, quod in reliqua ingenii magni-

magnitudine, Medicinæ peculiariter curiosus, & ab omnibus subiectis, qui fuerant pars magna terrarum, singula exquirens, scrinium commentationum harum, & exemplaria observationum, in arcanis suis reliquerit. Dignum opus regia munificentia, digni æternitate commentarii, in quibus sine dubio multa domestica & vulgaria multarum gentium remedia annotata fuerunt, quorum laboriosa cognitione carere debemus, cum ductubrationes LENÆI, qui iussu POMPEII hæc scripta in Latinum sermonem transtulerat, penitus maximo Medicinæ damno interierint.

§. XII.

Erunt fortassis Principes, qui hanc in MITHRIDATE magnitudinem animi, ac sciendi discendique sitim imitantes, sua auctoritate privatorum studia excitent, ut in terris, quæ ipsorum im-

perio subiacent, omnia contemptissimo-
rum etiam hominum medicamina, ob-
servationes medicæ, & diæteticæ, præ-
iudicia medica, & traditiones colligan-
tur. Ex eiusmodi collectione fieri pos-
set charta geographico-botanico-empi-
rico-medica, accurate designans, qui
homines, quo sub coelo, quibus ex-
positi morbis, quo medicamine, qua
ratione, quo eventu utantur. Quan-
tum exinde iuvvari possit universa Me-
dicina, & inprimis herbarum cognitio,
historiæ naturalis nostro tempore flo-
rentissimæ pars elegantissima, in apri-
co est, cum ab iis qui exotica miran-
tur, multa præteriri soleant ac ignorari,
quæ plebs novit, & indicare potest
eruditis hominibus, ut ab iis examina-
ta sub suas classes & species redigantur.

§. XIII.

Faceret eiusmodi labor ad assequen-
dum

dum finem, cuius gratia vivimus & spiramus, cuius causa universus terrarum orbis conditus fuit, & mirabili infinitæ sapientiæ consilio exornatus. Divini Numinis gloria & immensæ bonitatis laus, multorum animos impleret dum viderent, cum unoquoque malorum, quibus humanitas premitur, eiusdem coniungi ab ipsa natura remedium, & simplicissimos homines, qui ab omni scientia ac eruditione destituuntur, tamen habere aliquid, quo sua incommoda sublevent, & ipsius naturæ opibus uti posse, tanquam apotheca, unde utilissima quævis euporista, non sine sumtu solum, sed etiam sine molestia petantur. **AESCULAPIUM** Græcia celebravit, de quo dubium est, num, quod Deus fuerit, demereri medendo genus humanum voluerit, an vero propter sanandi peritiam Deorum civitate fuerit donatus. Eiusmodi vero

curiosos & inadver-
d in sanitatis dispen-
periculo sit agen-
sanæ rationis præ-
medicamine coniu-
Deum, & ab hac
animi: nescio an-
nes, domesticis suis
magis Deum vene-
ri, qui Medicorum
pere prædicatæ viri-
t.

XIV.

ide sufficient. Ad
rem quod attinet,
ior testatiorque fieri
si domestica medica-
ostendatur, eadem,
quæ

mendantur, ab experientia
Hoc modo confutabitur
gularis opinio, qui origin
a sapientiæ Professoribus
corporum suorum roborat
tatione, nocturnaue vig
ut & morborum curatio,
turæ contemplatio, sub i
bus nasceretur. Nam si v
artem non habet, ea fac
fiant; non video, cur f
fessores primos fuisse dic
Medicina cogitarent, ni
Medicinæ systematicam
ad ipsa contenta, vel
respicias.

§. XV.

Hæ sunt universales inst
commendamus, utilitates.
transeamus, quæ in prax

nodo confutabitur CELSI fin-
opinio, qui originem Medicinæ
entiæ Professoribus repetit, qui
suorum robora inquieta cogi-
nocturnaue vigilia vitarent;
morborum curatio, & rerum na-
contemplatio, sub iisdem auctori-
sceretur. Nam si vulgus, quod
non habet, ea facit, quæ artis
non video, cur sapientiæ Pro-
es primos fuisse dicamus, qui de
cina cogitarent, nisi ad formam
cinæ systematicam potius, quam
osa contenta, vel materiam
cias.

§. XV.

æ sunt universales instituti, quod
mendamus, utilitates. Iam ad ea
eamus, quæ in praxi quotidiana
Medi-

Medicus inde sibi promittere potest, ubi iudicio gaudet, quod *practicum* & *discretivum* vocamus. Primo, nisi sit eximia eruditionis suæ opinione præoccupatus, nec ad præceptoris dictata, tanquam ad scopulum aliquem alligatus, non pauca poterit e publica vulgi tabula excerpere, & in aliorum usum, vel sola, vel ex ipsius arbitrio emendata, trahere. Quis enim febrem modo brevissimo eoque tutissimo toleret, nisi Chinam nosset? Hanc vero quis unquam cum Europæorum orbe communicare potuisset, nisi ab Americanorum quadam gente, quæ nullum inter vulgus & cæteros cives discrimen admittit, traditione quadam ad alios, vis eiusdem corticis medica emanasset?

§. XVI.

In praxi vero clinica, & in ingressu

ad ægrotos si non adhibere, nosse
tamen debemus remedia domestica,
quod ab iis plerumque medendi ini-
tium fieri solet in rusticis, qui tum
demum ad Medici aram confugiunt,
ubi cætera non profuerunt. Tunc
opus est quam maxime, ut Medico ex-
ponantur domestica remedia, in qui-
bus sæpenumero sunt res damnosissi-
mæ, vel si per se non noceant, in
hoc tamen illove morborum genere
pro subiecti temperatura condemnan-
dæ. Ita Phellandrio, quod *Peer Saat*
nobis audit, adeo nonnunquam terra-
rum Brunsvicensium incolæ abutun-
tur, ut ad insaniam sæpe ægroti ab he-
roico hoc remedio redigantur. Ita in
febris passim multa sub primum pa-
roxysmum adhiberi solent, quæ illam
propter præmaturum usum, exaspe-
rant potius, quam mitigant, aut si fe-
bris fugit, viscerum obstructions alia-
que

que graviora producunt mala. Nam si per se morbus est integritatis actionum obeundarum depravatio, cum manus accesserit imperita plebeiorum, non solum quod aderat vitium, non emendatur, sed ipsa curatio in detrimentum convertitur. Cum infimæ fortis hominibus politici viri conversantur, ut eorum ediscant mores ac ingenia, & auram popularem consuetudine aucupentur familiari. Vulgus adeunt mercatores, ut mercem venalem facilius credulis emtoribus obtrudant. Hæc cum aliis liceant, propter scopum minus laudabilem : cur non a Medico quoque requiratur vulgarium medicamentorum notitia, qua non ad ambitionem, nec ad opes corradendas, sed ad iuvandos miseros utatur ?

§. XVII.

Neque silentio præterire debemus
Agyr-

Agyrtarum, Circumforaneorum & Sepiasiariorum artes ac astutiam. Hi se Empiricos vocant, primo, ne quid sanæ rationi ac bonæ menti tribuisse videantur, deinde, quod ipsorum fraudes & promissorum, quæ iactant, vanitatem, imperiti prius experiuntur, quam rationis ope prævidere possint. Id genus hominum videas summa confidentia, vel impudentia potius, pro arcanis venditare, quæ in vulgus nota sunt, magno pretio vendere rusticanae gentis euporista, pro novis laudare antiquissima, & in his terris superbire plumis, quas alibi in stercore plebeiorum experimentorum collegerunt. Horum fraudes & imposturas facillime detexerit is, qui vulgi medicamina sibi nota reddiderit, sed non medicamina solum, quin etiam plebeias appellationes, cum in his solis subinde tota ver-setur differentia.

§. XVIII.

Hæc igitur commoda & privata & publica, hominum generi præstare posset scrutatio collectioque medicaminum domesticorum, sub auspiciis magnorum principum instituenda. Donec vero perveniamus ad eam felicitatem, quæ adhuc in optatis est, pro suo quisque religiosior Medicus lubitu, privatis studiis tentare poterit, quid ferre queant ipsius humeri, quid ferre recusent. Quisquis huic labori infudare voluerit, antecessorum exempla intuebitur excellentissima, in quibus eminent omnes ii, qui de Medicina peculiarium gentium ac terrarum indigena, aliquid sunt commenti, inter quos eminent IOH. BEVEROVICIUS, qui de Medicina Batavorum indigena scripsit, & THOM. BARTHOLINVS, Magni CASPARIS BARTHOLINI filius, qui de Medicina Danorum domestica, decem edidit disser-

differtationes ; cuius posterioris facto me præcipue excitatum fuisse fateor, ut hoc quaecunque tentamen medicum de medicamentis Brunsvicensium domesticis publici iuris facerem.

§. XIX.

Aliud quidem consilium fuit THOMÆ BARTHOLINO, quam mihi, cum meo tamen cognatum atque coniunctum. Is in eo erat, ut merita Danorum in rem medicam, ab oblivione vindicaret, quæ res summam laudem ac æstimationem meretur. Promoven- tur enim studia, excitantur ingenia, augetur ars, celebrantur populi, ubi nomina eorum, qui bene meriti sunt de re publica litteraria, non obrui videmus iniuria temporis, sed cum heroum laudibus immortalitatis gloria æquiparari. Nam si præstantissimus quidam dux belli Atheniensis, se Periclis tro-
C phæis

phæis e somnio excitari dixit, quivis Germanorum, qui salutari arti operam navabit, nostrorum in re medica heroum laudibus ad æmulationem instigabitur. Præterea BARTHOLINVS suo commentario ostendere voluit, Danis, & gentibus fere cunctis non opus esse extraneis, cum patrium solum satis habeat ad tutandam & restituendam sanitatem præsidii. His tamen multa insperguntur, quæ BARTHOLINVS fatetur, se a vulgo accepisse, & alibi narrat, temerariis remediis graves morbos vulgus subinde curare, pag. 94. & omnia fere vulnera ab iis ipsis, qui ea vel acceperunt, vel dederunt, rusticis curari, pag. 95. pag. 105. expressis verbis dicit: *Nos tantum vulgaria tractamus, quibus vulgus ex domi natis & confectis utitur.*

§. XX.

Nihil autem magis in optatis habeo, quam videre historiam Brunsvicensium Medicinæ domesticam, a rerum naturalium perito homine conscriptam, qui naturæ in his terris divitias, & doctorum merita in ipsorum scriptis invenienda, accurate percenseat. Gestit animus sua nosse, in suis habitare, suis frui, suorum laudibus delectari. Exotica miramur propter raritatem, nostris vero utuntur nostri homines, propter pretii vilitatem, & inveniendi facilitatem. Bone Deus, quibus miraculis abundat Ducatus Blanckenburgensis, & quas Visurgis alluit regiones? Quot, quantisque naturæ dotibus abundat Hercynia? De summorum montium apicibus usque ad terræ meditullium, omnia plena sunt vestigiis divinæ providentiæ, quæ sua beneficia larga manu dividit, nec ullum orbis angu-

lum immunem esse finit. Non loquor de iis quæ fisci sunt, sed de iis maxime rebus, quæ ad artem Podaliriam pertinent. Hæc ibi adeo frequentia sunt, ut Medicina, quæ secundum CELSI effatum, *nusquam non est*, etiam hos Hercyniæ saltus penetrasse, & ibi domicilium fixisse suum videatur. Quantis hæc regio ingeniis inclaruit, quæ cel-
fissimorum Principum regia plane munificentia in quovis studiorum genere excitavit? Hæc quis non cupiat libello aliquo comprehendere, & ad æternitatem, æquissimam recte factorum iudicem, transmitti? Certe Medicus paulo generosior non potest non optare, ut eius regionis in qua artem fecit, ubi morborum, mortisque insidiis debellandis vitam transegit, descriptionem videat exactissimam, quæ doceat, quid natura præstet, quid maiores nostri præstiterint. Idem vero qui operis
huius

hunc hoc tentaturo, plura impet-
ienda. Multus labor & multiplex,
ne unus aliquis suscipiat, vitæ
vitas & artis longitudo, de quibus
POCRATES in primo aphorismo
conqueritur, omnes dehortari de-
bet. Coniungendæ sunt operæ plu-
m, communicanda consilia, evolven-
Brunsvicensium libri, conscribendæ
orum vitæ notatu dignissimæ; de
ibus omnibus rebus, hætenus tan-
m præstiti, quantum propter mune-
mihi demandati, aliasque rationes
uit; tantum præstabo in futurum,
tantum bonitas & aliorum benevola
xilia concedent.

§. XXI.

Cum igitur statuerem colligere re-

media nostri vulgi domestica, probe
perspexi, classes quasdam dicendorum
esse constituendas, primoque ponenda
esse loco ea, quæ non solum a nostro
vulgo adhibentur, sed quæ in nostris
insuper regionibus tantummodo pro-
veniunt; post hæc, ea, quæ quamvis
alibi etiam crescant, a sola tamen Brun-
suicensi plebe frequentantur; tum ea,
quæ vulgus cum Medicis communia
habet, opinione tamen diversa, & mo-
do plane diverso adhibere solet; ulti-
mo denique loco, ea ponerem, quæ
plane superstitiosa sunt & absurda, &
tantummodo propter damnum, quod
efficiunt, observanda, qua re penitus
considerata, ab hoc novissimo genere
penitus abstinui, quoniam infinitum
est, & lectoris iudicantis & vera aman-
tis bilem necessario movet. Posteaquam
vero tantum collegissem, ut integri
voluminis formam efficere possem, con-
sultius

sultius esse duxi, exiguo quodam specimen, in quo nonnulla ex acervo corrasa sine ordine occurrunt, lectorum sententias & iudicia periclitari.

§. XXII.

Eadem me rationes induxerunt, ut non nude audita referrem, sed cuivis medicamini domestico meam crisin subiungerem, additis nonnullis, quæ super eodem argumento apud Medicos celebratissimos, & potissimum apud materiæ medicæ scriptores inveniuntur. Hoc modo, qui domestica & plebeia contemnit, poterit tamen eruditorum de domesticis iudicia & observata in suos usus convertere. Varii sunt sensus hominum, variis amores. Hunc nova ducunt; ille veteribus delectatur. Hic extera miratur, huic domestica & patria in deliciis sunt. Est qui populum esse aliquid putet; sunt alii qui-

bus domestica fordeant. Invenias, qui HIPPOCRATEM putent e tabulis votivis, quas ægrotantes in Aesculapii fano suspenderant, omnia sua hausisse, affirmante hoc PLINIO. Horum si constare sibi debet sententia, tribuere multum necesse habent domesticis rebus. Nam inter remedia, quæ in tabulis votivis notabantur, verosimillimum est, plurima fuisse domestica, & sola vulgari consuetudine trita. His repugnat aliorum persuasio, qui HIPPOCRATEM artis suæ meliora præcepta, intra familiam suam, cuius originem ad Aesculapium referunt, arcana quadam traditione accepisse arbitrantur. Idem etiam in ceteris fit, & in universa Medicorum disciplina observatur. Hi præceptorum dictata, tanquam votivas tabulas loco movere non audent, & vetera, non quod sana sunt, sed quod vetera, mirantur. Illi sua sibi
syste-

systemata, suasque hypotheses fingunt, felices quidem & omni laude dignissimi, si non invita natura, non repugnantibus symptomatibus, sine damno ægrotantium, sine vitæ periculo, priscis ac usu tritis ea substituant, quæ rationis aliquo argumento, & experientiae testimoniis commendantur. At ubi nil agi præterea videas, quam ut ex novitate gloriola captetur, & pyrrhonismus inducatur in artem salutarem: tum pudet temporis male locati, tum miseret ægrotorum, quos sua calamitas selegit, in quorum corio hæc primum alea luderetur. Utinam HIPPOCRATES iis rebus, quæ medicam artem difficilem reddunt, etiam præiudiciorum multitudinem innumerabilem, & ingenii humani levitatem annumerasset ac inconstantiam, fortassis vero hæc posteriora sub difficili iudicio complexus est.

§. XXIII.

Præter crisin meam de remediis domesticis, & eorum adhibendorum methodo, addidi quoque observationes practicas, id est eiusmodi indicationes, de quarum veritate praxis clinica me edocuit. In iis vero semper attendi velim ad coeli nostri temperiem, ad climatis Brunsvicensis, ad Helmstadiensis peculiarem aeris naturam, ad vivendi genus, cui nostri homines affueverunt, & ad morbos, qui heic terrarum frequentiores occurrunt, ut sunt hysterica mala, febres intermittentes diversæ indolis & naturæ, variique pulmonum morbi.

§. XXIV.

Hæc fere sunt, quæ de secundo capite, id est de meis conatibus dicenda putavi. Vnicum addo, cautiones scilicet, quas adhibere debui ad vulgi ar-
cana

cana scrutanda, quarum cautionum intelligentiam spero non inutilem fore iis, qui post me idem sunt saxum voluturi. Non enim Agyrtarum more sua vulgus venditat, non prelo statim subiicit, quidquid fando audivit, vel in quæ casu quodam fortuito incidit. Cum primis reformidat aures Medicorum & Pharmacopæi, quod ab iis rideri sua, vel temeritatis etiam accusari credunt. Aliis tanta inest superbia, tanta de suis rebus persuasio, ut quasi invideant orbi panacæarum eiusmodi notitiam. Ad utrasque igitur caute & præmeditato animo accedendum, & priusquam colloquaris cum adstantibus, totius cubilis circumspiciendus ambitus, ubi plerumque vel naribus, vel oculis deprehendes domestici remedii materiam, a qua conspecta facillime ducetur confabulandi occasio. Quæras igitur amice, num aliquo medica-

dicamine iam usi fuerint, & qua ratione, ita tamen, ut nec auctoris, qui id commendaverat, nomen flagites, timent enim ne ad rationem de eventu sinistro reddendam trahatur; nec de ipso hoc successu curiosius inquiras, quoniam plerumque ipsa re, id est, conspectu ægrotantis explicatur. Deinde probe attendi debet ad vehiculum, quod apud plebeios inprimis Brunsvicenses usitatissimum fereque unicum est, spiritus ex tritico aut hordeo factus, qui vel purus, vel de herba menthæ, melissæ, radice angelicæ, semine cumini, aliisque huius furfuris destillatus, pro morbi ratione sumitur. In sequentibus spiritum frumenti purum, salva lectoris Latini venia, ad imitationem plebis, vinum adustum, (*Brandewein*) nominabimus, quamvis hæc locutio aliquam contradictionem in adiecto habere videatur. Hoc igitur

tur vehiculum in iis, qui ei non fuerunt per omnem vitam assueti, in personis vulgaribus valetudinariis, præsertim senioribus, infarctu pulmonum laborantibus, plus efficit quam Medicina, cum qua coniungitur. Vbi de herbis respondetur, probe notandum, num recentes sint, an veteres, deinde nomina herbarum notanda, quæ multoties toto coelo differunt ab indicationibus Botanicorum, ut ad eorum significatus, coniectura assequendos, Oedippo opus sit, & sæpenumero Pharmacopœ læ confundatur ingenium, qui nescit, quidnam sit, quod ab ipso postuletur.

§. XXV.

Heic in transitu excurram ad Dispensatorium, quod vocant Brunsvicense, de quo conficiendo multum iam diu fuit cogitatum, cuiusque operis adiectio non contemnenda foret succincta enumeratione.

meratio compositionum, quæ a præclaris Medicis Brunsvicenfibus excogitatæ primum, & ob eximium effectum in praxin medicam introductæ fuerunt. In iis quæ apud nos notiora sunt, dispensatorium Brandenburgicum inquam ac Würtembergicum, desiderare quis possit, quod materiæ medicæ partibus non adiectæ fuerint plebeia appellaciones, ut plurimum ignotissimæ, nonnunquam provinciales, at semper memorabiles, dignæque Medici attentione, ut ex quibus sæpe rationem videre liceat, cur adhibeantur, ut *Geelkruth* contra icterum vulgo *die Geelsucht*, *Fieber Peper* contra febres intermittentes. Deinde caveat Medicus, ne existimationem suam minuat, in suis præscriptionibus eadem ordinando, quæ populus iam adhibuit, id quod vitari potest, dum nomini plebeio eruditum substituitur. Vnicam narrabo, quæ hoc illustra-

lustrare possit, historiolum. Ad tabem inclinanti ex artis præscripto ordinavi plantaginem, vel sub infuso theiformi, vel si maluerit, sub pulvere e foliis plantaginis parato cum melle, electuarii ad instar, mane usurpandam. Quærenda cum esset herba, nec quisquam vulgarium anicularum, quæ hoc munere botanico defunguntur Germanicum nomen artisticum *Wegerig* vel *Wegebreit* intelligeret, consultus quidam, bonis avibus pronunciavit vocem vulgo notam *Füß Adernkruth*, quo audito, ægrotus, tantum non indignabundus exclamavit, se iam diutius hæc herba inutiliter usum, ut vix posset de fide & arte Medici, qui eandem herbam ordinaverat, persuaderi. Adeo etiam in minutissimis rebus præter culpam peccare potest Medicus, qui vulgi iudicia contemnit. Quid in his terris celebratius, quid apud vulgus frequen-

quentius planta *Reels*, cuius vestigia frustra in Botanicorum monumentis, & in materiæ medicæ scriptoribus requiras? Pulmonum qui laborat vitio, *Reels* utitur. Phthisin qui metuit, *Reels* vocat in auxilium. Dysenteria, vel quavis externa læsione Titius vel Caius infestantur, a *Reels* medendi fit initium. *Reels* denique in vulgi medicina omnem facit paginam, quod nihil aliud est, quam Millefolium vel *Schafgarbe*, quod apud omnes Medicos laudem obtinet remedii antiphthisici. Sic quoque genus occurrit inter plebem medicaminis, quod *Fieber Wachholder Oehl* appellatur, quo tamen additamento nemo seduci debet, ut credat singularem speciem olei Iuniperi esse, cum nil sit aliud, quam ipsissimum hoc oleum, quo in febribus intermittentibus post tertium paroxysmum, multitudo frequentissime utitur. Hæc de universo consilio &

& de mei instituti rationibus sufficient
dicta. Iam ad ea transeam, de qui-
bus sub finem benevolum lectorem
monitum velim.

§. XXVI.

Tria sunt lectorum genera, qui de
me iudicabunt. Nonnulli improba-
bunt totum negotium, ut a gravitate
ac dignitate Medici, a nostrorum tem-
porum elegantia, alienissimum, & plu-
rimis foecundum incommodis, quæ vix
evitari possunt, ubi hæc venia conces-
sa fuerit Aesculapii filiis, ut etiam ad
vulgi narratiunculas, & ad compitorum
sermones attendant. Alij me nimium,
cæteri denique parum præstitisse di-
cent, & perlectis his pagellis cum Ho-
ratio exclamabunt:

Quid dignum tanto feret hic pro-
missor hiatu?

Parturiunt montes, nascetur ridicu-
lus mus.

D

§. XXVII.

§. XXVII.

Primæ classi superius iam a me responsum esse puto, cum utilitates exponerem diversas, quæ a domesticorum remediorum collectione possunt provenire. Quænam autem, si ab hominum sanitate tuenda discesseris, medicæ artis possit esse dignitas, quæ reverentia, equidem non perspicio. Quod est autem de gustu, quem vocant nostrorum temporum, hunc ego pariter nec satis cognitum habeo, nec nimis curo, veritatem amans supra PLATONEM & HIPPOCRATEM. Id vero perspexi, qui aliquid novi & in publicum utilis vel præstiterit iam, vel ostenderit tantummodo, si sit bona & erecta mente, eum ab omnibus, vel a potiori parte diligi, foveri, carum haberi, aliorum sublevari consiliis, excitari laudibus, tolerari indulgentia, & ad omnem posteritatis memoriam commenda-

mendari. Pertæsum est rhapsodia-
rum, quæ scrinia compilantes vete-
rum, & minori iudicio, quam impuden-
tia, crambem centies coctam apponen-
tes, ignaris fucum faciunt, prudentum
vero commiserationem movent. Cer-
te ad summa contendenti, in secundo
vel tertio gradu constitisse turpe non
est. Quod autem dicitur, iuvenes
quosdam Medicaistros hac collectione
abusuros in artis præiudicium: bone
Deus! si propter abusum res quævis
reiiciendæ sunt, quid est, quid fuit
unquam, vel erit aliquando, quo non
abusa fuerit ingenii humani vel igna-
via, vel levitas, vel animi pravi mali-
gnitas? An quis, qui invita Minerva
Aesculapio se consecravit, collectis qui-
busdam domesticis remediis, Medica-
strum agat, vel ex erudito aliquo au-
ctore descriptis formulis, quarum sen-
sum non capit, se & alios decipiat idem

semper damnum erit, & in priori quidem casu minus metuendum, quod pleraque domesticorum, si non profint, rarissime tamen obesse queant.

§. XXVIII.

Qui me plus præstitisse dicent, quam vel ipsi optaverint, vel ego promiserim, iis suadeo, ut mea iudicia, quæ sub calcem cuiusque medicaminis domestici, tanquam ad rem minus pertinentia, aliorum in gratiam adiecta esse putent. At de theoria vel hypothesisi de sanguinis evolutione, quam in febribus continuis, malignis, fieri ego contendo, nolim prius iudicent, quam singula attentius consideraverint, & totam tractationem problema esse cogitaverint, cuius solutionem sanguinis moti examen diligens ac repetitum, tum missi sanguinis contemplatio accurata, tum denique observationes practicae

Eticæ dabunt. Sive vero evolvantur sanguinis globuli in sua prima stamina & fibras constituentes; sive, quod pluribus placere video, totus coaguletur sanguis: medendi ratio, quam in eiusmodi febribus adhibui, in utroque casu extra culpam erit, cum & magnorum nitatur virorum auctoritate, & notissimis eventis quotidie comprobetur. Cum igitur salva praxi, & bona cum conscientia, tamdiu inhærere possim meis cogitatis, donec meliora exhibeantur ac demonstrentur: æquisimis auribus feram iudicia eorum, quibus hæc non placent, vel quod nova sunt, vel quod ab ipsorum institutis aliena. Datur hoc Philosophis, ut, ubi rationum evidentium copia destituuntur, nec ipsa natura interrogari potest per experimenta artificialia, ad hypotheses confugiant. Conceditur Theologis, ut eum in interpre-

tando sacro codice significatum admit-
tant, qui cum ceteris, quæ antecedunt
vel subsequuntur, omnium optime
congruit, quamvis plurima desint, quæ
ad certitudinem summam requiruntur.
Dolenda vero esset fors Medicorum,
si ipsis folis non liceret, quod in cete-
ris non improbatur. His temporibus
multæ publici iuris factæ fuerunt hy-
potheses, pro diversis auctorum inge-
niis, magis vel minus probabiles, quæ
studioforum exercent industriam in in-
dagando. Quam igitur veniam aliis
damus, ipsi nos quoque petimus; &
quemadmodum confido, ab æqui ve-
rique amante lectore facile impe-
trabimus. Absit vero, ut in proli-
xæ altercationis arenam illaudabilem
descendam: quin Deum potius sub-
misse rogo, ut nunquam mihi tantum
otii a gravioribus negotiis concedat,
quod rixando dilapidare queam.

§.XXIX.

§. XXIX.

Hæc autem deprecatio nostris potissimum temporibus minus videtur esse necessaria, in quibus a Pædantismo prioris seculi, nec non ipsa Pædantismi suspicione abhorrent hominum non eruditorum solum, sed aliorum etiam ingenia, qui de litteris ac eruditione nonnihil iudicare possunt. Edocti diuturna experientia homines sentiunt iam, & probe intelligunt, quantas hominum animis tenebras obiiciat obtrectandi studium, quam gravem industriæ humanæ obicem ponat carpendi aliorum labores pruritus, qui fere semper cum nimia, quam de nostris conatibus concepimus, existimatione, coniungitur. Hæc observatio, & cautela, quæ ad omnes in universum disciplinas pertinet, quotquot vel sub intellectus humani sphæram cadunt, vel divina patefactione nobiscum com-

municantur, peculiarem usum habet apud Medicos, quorum scientia non mere speculativa est, sed ad compendium rei domesticæ faciendum præterea spectat, de qua re trito satis adagio monetur, *figulum odisse figulum*, & artificem artifici invidere.

§. XXX.

Si qui denique sunt, qui ægre ferant, quod non integram de remediis Brunsvicensium domesticis exhibeamus tractationem, ii cogitent, infiniti rem esse laboris, & plenam tædii, & locorum ac hominum varietate inexhaustam; nos vero, qui aliis rebus ac occupationibus distrahimur, non opus perfectum & absolutum, sed tentamen promississe.

MALVM HYSTERICVM,

VVLGO

Mutter Plage.

orbum non novi, qui in
his regionibus sexum e-
legantiorē frequentius
infestet, quam malum
hystericum, cuius originem aniculæ
nostræ, uteri spasmō aut flatibus in
eius cavitate contentis adscribere so-

lent. Dum lectores ad alios ablegamus, qui morbi huius historiam, quatenus experiendo colligendoque cognosci potuit, ex professo pertractarunt, id unum notabimus, raro fieri, ut in utero ipso mali sedes hæreat, quæ potius ac plerumque in intestinis tenuioribus invenitur. Argumento esse potest, quod feminae hystericæ, a crebriori flatuum expulsionem e parte superiori & inferiori, morbi levamen non contemnendum experiuntur, adeoque in maiori minorive canalibus intestinorum expansione & partium adiacentium pressione, gradus & effectus mali hystERICI determinantur, quales sunt strangulatio & suffocatio, ut dicunt, uteri, epileptici assultus, capitisve acerbissimi dolores, quos peculiari nomine malum hystericum vocant. Idem confirmatur quotidiana observatione, quæ nos docet, mares, qui

qui eo incommodo laborant, quod vulgo apud nos *die Hagg-Mutter* audit, eadem fere, quæ mulieres, perpeti. Est autem hic morbus, a leguminum abusu, ac cerevisiæ malæ notæ nimia ingurgitatione sine dubio proveniens, quædam inflationis hypochondriacæ species, quæ adeo in suo ortu & effectu cognata est hystérico malo, ut a nasutioribus Medicis pro uno eodemque habeatur. Multis certe in rebus apparet popularis iudicii levitas, & acceptarum a maioribus opinionum pertinax retensio, & superstitio plus quam senilis, quam nec rationes tollere possunt, nec toties delusa spes ad saniora revocare. Ipsius temporis diuturnitas qua cetera immutantur, errores vulgi & præiudicia confirmat, ut, quemadmodum fluvii, quo longius evagantur, rivorum accessione crescunt: ita multitudinis proletariæ mendacia per secula

cula eundo confirmantur antiquitatis
veneratione, & disciplina arcani, qua
indocti cum indoctissimis sua commu-
nicant. Id quod in morbis, re seria,
in qua non impune luditur, maxime
compareret, in quibus vix feras de mor-
borum causis, indiciis, significationi-
bus, cognationibus, remediis, dispu-
tantes summo cum fervore aniculas,
quæ ipsius uteri motus mirificos, ad-
scensum, descensum, obambulationes,
per omnes corporis partes ad murium
instar, se percepisse dicunt, vitio quo-
dam subreptionis delusæ, cui phanta-
siæ intemperies ansam dederat. Ex
quo etiam fieri putamus, ut illi ipsi,
qui ægerrimè Medici persuasionibus
adducuntur ad usum medicaminum,
quæ gustatu odoratuve sunt ingratio-
ra, sua sponte delabantur in res nause-
osissimas, ut in malo hystérico, cui
plebs sæpè opponit *Cati nigri excre-
menta,*

lolet hoc **stercus** fere **Allium** conquaf-
atum, nifi **quod** odore fit aliquantulum
mitiori. **Pollet** fale volatili nonnihil
vaporoso, & principio anodyno, quan-
tum ab ipso odore & cæteris attributis
externis colligi potest. Reliquam e-
nim analyfin chemicam, & cæterorum
sensuum **testimonia** lubenter præter-
termisimus. Hoc **stercus** novum ad-
dit **stimulum** fibris intestinorum de-
bilitatis, **flatusque** per anum fortiter
expellit. **Muliercularum** animulas no-
vi, quæ frustra tentatis com**pluribus**
aliis, hoc uno tandem adiutæ fuerunt.
Quare licebit Cati fordes Castoreo æ-
quiparare, & præbere subiectis minus
nauseosis ac delicatis. Ipsum me rei
fecisse periculum non erubesco confi-
teri, ut, cum spiritu Menthæ aut Melissæ,
quo videlicet sapor consuleretur, hy-
sterico malo graviter laborantibus, non
sine fructu cati fordes ordinarem.

Allium

Allium conquassatum, datumque cum vino adusto, quin etiam succus *Allii*, ad cochlear dimidiatum ingurgitatus, optime audit apud plebeios. Iteratur dosis per intervalla, donec crebrioribus ructibus emissis, mali sensus minuatur. Quidam *Allii* succum lineis calefactis instillatum, adplicant abdomini, a quo certiore salutem expectant.

Allium, GALENVS, BORELLVS, SCHENCKIVS contra spasmos colicos, & præcipue contra colicam flatulentam, apprime laudant atque commendant. Pendet hæc virtus ab oleo volatili, copioso, subtilissimo, quod cum sale ammoniacali teste GEOFFROY coniunctum est. Ob partes incidentes, discutientes, ac calefacientes, prodest feminis in malo hysterico debellando. Interim tamen cautiores parcioresque esse debent in *Allio* usurpando, quod agilitate summa partium, intestinorum fibras fortissime, & nonnunquam ad

ad inflammationis periculum vellicat, & sanguinis cursum in cholericis mirum in modum exagitat. Postquam in febribus intermittentibus contumacioribus, præsertim quartana, domandis, spem a cæteris medicamentis antifebrilibus, quorum ingens est catalogus, conceptam, eventus destituit, ad Allium tanquam ad sacram ancoram rustici nostri confugiunt, idque contusum vel carpo manus, vel articulis digitorum applicant, ubi summa cum ægroti molestia vesicam generat spaciosam, cuius solutio materiam serosam largiter fundit. Ita febrem rustici sæpe tollunt, qui tamen inviti, & in summis angustiis, Allio hac ratione utuntur, quod partes inflamat, & gravissima sæpe symptomata causatur. Allii conquassati plantis pedum subiecti energia, ocyus & intra horæ dimidium, penetrat totum corpus, spiritumque reddit male olentem. CHRISTOPH. BENNET, Medicus Londinensis, qui praxin exercuit in Nosodochio publico, asserit, eorum vulnera, qui in brachio, vel pede fonticulos gererent

is Allii virtutes extollit,
heriacam non illepide nec
flat. Plebeii tantum non
orum paradoxa natio, quin
tanti faciunt Allium, ut
ieiuni stomachi primis
sfaciant, quod putent e-
unes se futuros a morbo-
ione, & ad firmam ve-
eneſtutem perventuros.
um vero Philosophus, Lai-
oris ufura talentum Atti-
nti, respondit: *tanti poe-*
no: sic Allii nimis com-
go regero: *tanti male ole-*
quorum multiplex est in
agresti utilitas, multa
in medicam derivantur,
s plebique æque nota,
ria sunt atque domesti-
n naturalem vel magi-
cum

pter religionem, tu
datam scientiarum f
ferenda. Ad natura
quo eminet stercori
maxime, quod ab e
non castratis, foen
pastis, desumtum,
malum hystericum
duplici fit ratione.
re equino expressu
cum æqua portio
vel Menthæ ebibu
lectulum se coniici
catus sudor inger
Novi multos, qu
dubium fecerunt, utr
vero equini sterioris
fica, hoc commodum

cum adhibentur. Magicum omittimus, cuius complurima vestigia extant apud antiquos, a nobis tum propter religionem, tum propter emendatam scientiarum faciem penitus deferenda. Ad naturalem attendimus, in quo eminet stercoris equini usus, illius maxime, quod ab equis nigricantibus, non castratis, foeno avenaque bene pastis, desumptum, a rusticanis contra malum hystericum adhibetur, id quod duplici fit ratione. Succum e stercore equino expressum, vel solum, vel cum æqua portione spiritus Cumini vel Menthæ ebibunt, eoque hausto in lectulum se coniiciunt, donec provocatus sudor ingenti copia eruperit. Novi multos, qui hoc modo sanati dubium fecerunt, utrum solus sudor, an vero equini stercoreis vis quædam specifica, hoc commodum præstiterit.

Quicquid fit, plebs auctoritate non contemnenda praxin suam tueri potest. *Stercus equi*, verba sunt ETTMÜLLERI, recens, est medicina magni & multi usus; cuius vires sunt singularissimæ, inprimis ex mare non castrato, quod non tantum interne adhibetur in sanguine compescendo, si succus e stercore recenti exprimatur, sed etiam præterea ad colicam convulsivam, passionem hystericam, egregium est remedium ut ut plurimis nauseosum. Constant excrementa equorum apprime nutritorum, e principio nitroso volatili, oleosis partibus implicato, per quas vi gaudent discutiente ac roborante, quæ sudore promovendo, flatibusque expellendis, operatur. A Medicis nonnunquam *stercus equinum*, sub Græco nomine *Hippentera*, ex officinis pharmaceuticis præscribitur. Ab Anglis ceu *euporiston* usitatissimum, contra pleuritidem sub morbi initia usurpari solet, cuius medicationis prosperos successus, multoties se vidisse idem testatur, quem supra adduxi, ETTMÜLLERVS. Nec in sola pleuritide, sed in aliis

aliis etiam partium internarum inflammationibus, ac in ipsa peste, a **HAMELIO** laudatur. Ad facilitandam variolarum eruptionem a nonnullis adhibetur, ab aliis ovillo & caprino, ut tutioribus, postponitur. Apud Pharmacopolas tantum non omnes, prostat Hippenterorum aqua destillata, cuius multifarios usus **ZWINGERVS** prædicat. Ducitur hæc aqua e caballino fimo nasturcinis recentibus plantis & succulentis permixto. Olim a nostris hominibus *Schweizer Rossoli* nuncupabatur.

Elegantior sexus, ad sedanda hystericæ mali tormina, passim adhibet *Lichenes equorum*, per quos intelligimus verrucas satis notabiles, quæ pedibus equorum postimis introrsum adnascuntur, & ab illis sua sæpe sponte decidunt, vel vi avelluntur, vel arte rescantur. Dantur sub forma pulveris, sub ipso paroxysmi momento, & si propter ægrotae nauseam, opus fuerit

vehiculo, vini adusti parum additur. Equinæ pariter ungulæ, obiter pulverisatæ, in his terris, in eundem usum sæpissime trahuntur. Ambo hæc medicamina, lichenes puto ungulasque equorum, ad instar suffimigiî partibus genitalibus externe applicantur; ab utriusque usu, tum interno, tum externo, multæ mulierculæ se convaluisse putant.

Dicam, decantatis his anti-hystericis, ubi probe pulverisata fuerint, spicula inesse & aculeos, quibus latera ventriculi & intestinorum vellicando, vomitus cient, flatusque ab intestinorum claustris propellunt. Vnde, sine prævio vomitu vix crediderim, aliqua ratione prodesse. Insipida enim sunt hæc bina corpora, & mere passiva, ad omnem activitatem inepta. Holsatorum rustici, qui mancipi sunt, vel equorum, vel suos ipsorum ungues vino adusto immersos, hystericis præbent deglutiendos, ex quo creberrimos experiuntur vomitus.

Quo-

stercus recens, quod rustica gens
mirifico venditat ant-hysterico. Id
n a fonte, unde pullulat, excipiunt
cum & succulentum, eiusque te-
nimam partem lintei ope, perco-
Hoc nectar, vel solum, vel vino
to permixtum, cochleatim sumunt,
ec malum remiserit.

ore est satis penetranti, qui ad Zibe-
thum accedit. Ex eodem stercore
quemadmodum ex humano, per di-
gestionem & sublimationem repetitam,
PARACELSVS ille Trismegistus pa-
ravit Zibethum, occidentale dictum,
quod tum temporis Zibethum orienta-
le, animalis cuiusdam Indi excrementa,
esse putabatur. Præter volatiles par-
tes, quibus pollet, nonnihil etiam
participat de anodyno principio. Hinc
flatus in intestinis hospitantes discutit,
& molestas fibrarum strictureas sedat.

Externe in inflammationibus partium, in gangræna imminente, & locis ambustis, ne exulcerentur, non inutiliter instar cataplasomatis calide applicatur. Abdomini calide impositum, prodest in colica convulsiva & flatulenta, hinc locum etiam habet in hystERICA passione. Hominem novi quinquaginta annorum, podagricis subiectum doloribus, iisque acutissimis, qui per integrum semestre æstivum, a sola impositione repetita, cataplasomatis e stercore vaccino parati, multum fuit allevatus. Quo factum, ut idem aliis suaderet bono cum successu, cuius utilitatem ipse fuerat expertus. Aqua sic dicta florum omnium, Gallis, *eau de mille fleurs*, quæ passim apud Pharmacopolas prostat, e stercore Vaccino mense Maio parata, putatur conducere ad nævos & maculas faciei eluendas, quam ob causam inter Cosmetica refertur, de cuius efficacia penes elegantiores sexum esto iudicium.

Antihystericorum domesticorum catalogo adscribitur insuper *Anethum*, cuius

ius usurpandi pro diversitate anni temporum, duplex omnino ratio obtinuit. Primo, per æstatem, Anethum recens, conquassatum, cochleatim sumunt; hyberno tempore ficcatum sub infuso Thee bibunt, & ab eius largiori dosi sudoris eruptionem expectant.

Inest Anetho ammoniacale sal, oleique non exigua portio, quæ eidem vim carminativam conciliant, faciuntque, ut materiem viscidam, in primis intestinorum meatibus collectam, solvat, tonum fibrarum restauret, flatusque propellat; quare non contemni debet in colica & hystERICA passione. Gaudet insuper vi leniter anodyna, similem fere ei, quam Crocus præstat, cuius rei gnari veteres, teste GALENO, in conviviiis ad somnum conciliandum, tempora coronis ex Anethi foliis factis redimibant. Anethi decoctum, ceu specificum in singultu dolorifico & diuturno, FORESTVS, VARRIGNANA & HEVRNIUS commendant. Olim a Chirurgis cineres ab

Anetho combusto residui, ulceribus sordidis & serpentibus, præsertim Veneris, non sine fructu inspergebantur, de quo AEMILIUS MACER, Poeta & Medicus non ignobilis:

Ulceræ præcipue membri curare virilis

Dicitur iste cinis, infusus sæpius illis.
Promptiorem si quis ab Anetho opem flagitat in hystérico malo, cardialgia, colica & singultu, huic auctor equidem suasorque fuerim, ut oleum Anethi ad aliquot guttulas cum saccharo sumat, opemque sibi non mediocrem promittat.

Matricariam, vulgo Mutter Kruth uteri muliebris panaceam, totius elegantioris sexus deliciolum, & unicum fere solatium rectè dixerit, quisquis uterinam eius vim, qua totum vegetabile regnum superat, consideraverit. Herba & flores huius plantæ, cuius amplissimus est in his regionibus proventus, tum externe, tum interne a plebeiis contra hystericum malum adhiberi consuevit. In-
terne

effus coculeatim sumitur, donec
im remiserit. Externe rarius ad-
tur apud nostrates. Nonnun-
m floribus Chamomillæ, herbæque
anthii permixta, sacculoque inclusa
eo, calide abdomini applicatur. E-
oleum, sæpius in ventriculi debili-
, & hysterica passione convenit.

lis ammoniacalis, oleique foetidi par-
ticeps est Matricaria, cui propterea
vis carminativa tribuitur, & anodyna,
oleo chamomillæ destillato per quam
similis. Hinc eadem præstat cum
omnibus remediis amaris, & carmina-
tivis, quæ adhuc Medicorum praxis
frequentavit. Ventrículum roborat,
ciborum concoctioni favet, flatus in-
carceratos propellit. Vnde lubentif-
sime assentior Danorum regis Medico
celeberrimo, S. PAVLI, qui Matrica-
riam, cæteris præferre uterinis in uni-

ba Artemisiæ & Matricaria-
portione sumtis, paratur,
am utilissimum, & in lo-
pressionem, aut cessatione
tum. In summo femi-
lo, quod uteri strangu-
is, multas se mulieres
as, succo Matricariæ ex-
solo, ad vitam & sanita-
idem vir egregius testa-
lalgia dolores acutissimi
HIER. REVSNERO,
LZIO & SIM. PAVLI
ur foliis Matricariæ con-
tici impositis. B. MON-
tanquam secretum, &
edium commendat ean-
d urinæ fluxum promo-
calculus & alias fordes,
is delitescentes, educen-
diffiteor, me plus una
s, quorum intestina ver-
t, siccatam ac pulveri-
riam saccharo permix-
tam

virtutem in tum
solvendis, qui ple
termittentem finis
tur, sæpissime cu
expertus. At,
sententia, nihil
beatum, & res
utentium incuria
& circumspexit
volo, quippe qu
agilitatem summa
sanguinem, nerv
irritare potuerit.
sonæ delicates
& a morborum d
Matricaria abuten
ant. Quod si tar
fitas efflagitet, c
rantibus coniung
monemus, odoren
odio esse Apibus,
qui horum insector
petuntur, ad ea ar
inservire poterit.

solvendis, qui plerumque febrem intermittentem finistre curatam sequuntur, sæpiissime cum admiratione sum expertus. At, quoniam ex Poetæ sententia, nihil est ab omni parte beatum, & res sua natura optimæ, utentium incuria degenerant, cautum & circumspectum Matricariæ usum esse volo, quippe quæ propter partium agilitatem summam, exagitare nimis sanguinem, nervosque præter modum irritare potuerit. Caveant igitur personæ delicatiores, caveant plethorici, & a morborum diuturnitate victi, ne Matricaria abutentes, vitæ infidias struant. Quod si tamen eius usum necessitas efflagitet, cum nitratis & temperantibus coniungatur. In transitu monemus, odorem matricariæ summo odio esse Apibus, hinc a plethoricis, qui horum insectorum ictibus maxime petuntur, ad ea arcenda, & abigenda inservire poterit.

Nunc

Nunc ad *Cuminum* accedimus, cuius in re domestica, & in malo hystérico compescendo, usus apud plebem obtinuit. Hoc semen, vel in substantia, conquassatum scilicet & contusum ad cochlear unum, vel spiritus eiusdem destillatus adhibentur. Datur insuper oleum Cumini ad aliquot guttas in vehiculo appropriato, quod tamen rarius factum observavi.

Sale ammoniacali aromatico, oleoso, ac anodyno principio, Cumini semina gaudent. Interne itaque non minus quam externe adhibita, caput & ventriculum firmant, & in flatulentia nimia indeque nascente colica compescenda dominantur. In his terris inferioris Saxoniae puerperis ad tormina, quæ partum sequuntur, in iusculis Cuminum largiter præbetur; quin etiam in cæteris, quibus caput dolet, Cumini semen contusum, baccis Iuniperi, micæ panis, ac sali communi iunctum, acetoque conspersum, epithematis loco fronti ac temporibus haud vano

vano interdum cum successu a mulierculis apponitur. Idem semen menstruorum fluxum promovere, & lumbricos necare fertur, quod tamen aliorum fidei iudicandum relinquo. Oleum Cumini, ad tres quatuorve guttas sumtum, in urinarias partes agere, urinamque suaveolentam efficere, id quidem notissimum esse putamus.

Meum officinarum, quod apud Botanicos Daucus Creticus, vel Anethum urfinum audit, a Medicis rarissime adhibitum, frequentatur a plebe, vel radix eius potius sub nomine *Bärwurtzel* & *Mutterwurtzel*, ex officinis petitur. Saporem si spectes vel odorem, parum ab Angelica & Levistico differt, minus tamen acris minusque resinosa. Hanc radicem mulieres, imprimis quæ ruri versantur, contra hystericos dolores ita adhibent, ut radicem contusam & comminutam, pondere unius drachmæ, cum vino adusto, com.

communi domesticorum remediorum vehiculo, ingurgitent. Alii radicem mastificant, masticatamque deglutiunt, effectu, quemadmodum sibi persuadent, ut plurimum salutari.

Alit hanc plantam, anetho vulgari, quod in omnibus hortis ad culinares usus colitur, non absimilem, nostra quoque tellus. Eius radix sale gaudet volatili, oleoso, mucilagine quadam implicato, cui vires carminativas & sedativas, flatusque propellentes, in hystérico malo ac colica conspiciendas, debere videtur. Obstetricibus nostris ad manus esse solet, quod menses & lochia facilitare creditur. Eius aqua destillata adversus fluorem album a nonnullis commendatur, de quo tamen, quum non ipse sum expertus, dubitare mihi liceat. P. HERMANNVS *in Cynos. mat. med.* minorem dosin huius radicis pulverifatæ, repetitis vicibus sumendæ, multum posse putat in pituita pectoris acriori temperanda & evacuanda.

Levisticum Italicum, five Siler montanum, cuius semina in Austriæ & superioris Italiæ montosis partibus colliguntur, & in officinis nostris sub seminis *Seseleos*, *Sesel Saamen* veniunt nomine. Rarissime ab arte peritis, at eo frequentius a mulierculis ad uteri anomalias corrigendas adhibetur. Solum semen quæritur, quod etiam solum apud Pharmacopolas prostat. Id ope pistilli quassatum, cum aqua vitæ Angelicæ aut Melissæ, ad ℥j vel ʒβ nonnunquam utiliter usurpatur.

Est huic feminum generi acris sapor, & aromaticus ac subdulcis, quem comparare liceat cum Phellandrii femine manducato. Carminativum est totum, adeoque hystericis optimo iure commendandum, quin etiam, sed fides sit penes auctorem, ad partum maturandum, calculum eiiciendum, menses movendos prodesse putatur. Antiquitas, quæ nimia fuit, certe non satis cauta in prædicandis herbarum virtutibus,

tibus, hoc semen cephalicum, alexipharmacum, & Cicutæ antidotum esse voluit, & passim theriacæ admiscuit.

Quam nos *Assam foetidam officinalem* vocamus, ea num eadem fuerit cum *Laserpitio*, quo nihil est apud veteres auctores celebrius, diu multumque fuit ab eruditis disputatum. Quod nostris temporibus sub hoc nomine intelligitur, ob odorem pessimæ notæ & vehementissimum, *Teufels Dreck* dictum, in variis equorum aliorumque animalium morbis adhiberi, lippis ac consoribus notum esse putamus. At in hominibus etiam vulgus hoc medicamine utitur, tum interne, tum externe, contra passionem hystericam. Illud quidem fieri solet, *Laserpitii* ℥j vel ʒβ ordinando, in cerevisia calefacta, vel spiritu sic dicto uterino, *Mutter Brandewein*, sumendam. Externi usus, tres potissimum viæ sunt, omnes

omnes superstitionem redolentes. Videas primo, qui ad amuleti instar inclusam in sacculo Laseris particulam, de collo ad cordis scrobiculum suspendunt; alios, qui Assæ foetidæ & Castorei æquas portiones nodulo inclusas, in lipothymiis hystericis naribus admovent; alios denique, qui prunis candentibus imposito Laseri, additis subinde equorum lichenibus & unguis alcis, diabolico suffimigio, intolerabilem tum fumum tum odorem excitare gaudent, vel in uteri suffocatione aut strangulatu idem naribus & genitalibus adplicant.

De vero charactere plantæ, quæ fert Laserpitium, magnæ lites fuerunt tum inter veteres Medicos tum recentiores, donec immortalis memoriæ vir, KÆMPFERVS, cui multarum rerum adhuc latentium explicationem in acceptis fert historia naturalis, hanc plantam in itineribus suis Indicis & Persicis

anxie quæsitam, & accurate confide-
 ratam in libello, cui nomen indidit *amoenitatum exoticarum*, descripserit,
 quod planta sit umbellifera, Levistico
 affinis, foliis ad instar Poeoniae ramosis,
 caule pleno, maximo, semine foliaceo,
 nudo, solitario, Brancae ursinae vel
 Pastinacae simili, radice, quæ Assam
 foetidam fundit. Crescit in locis de-
 sertis ac montanis regionum Heraat &
 Saar, quæ Persiæ Provinciis adnume-
 rantur. Radix quæ ex fide **K A E M-
P F E R I** ad quinquaginta & plures an-
 nos crescit, in magnam molem ex-
 tenditur. Est plena succi, Allium o-
 lentis, quem largiter fundit. Is in-
 spissatus apud Persas pro condimento
 est omnium fere ciborum, & ingenti
 copia consumitur. Id vero nobis, As-
 sae foetidae odorem averfantibus, mi-
 rum non esse debet, gnaris scilicet ac
 veterum lectione doctis, quod priscis
 Romanorum in deliciis fuerit Lasferis
 species, delicatioribus beatorum ho-
 minum ferculis pro condimento adhi-
 beri solita, ut videre est apud **A P I-
C I V M** in libro de re conquinaria.
 Vfus

Vsus huius succi gummoso-resinosi medicus, parcius apud nos est, quam a veteribus pro panacea omnium fere morborum venditetur. Constat volatili sale, oleoso, foetidoque principio; unde iuvat in convulsivis uteri & intestinorum affectibus. P. AMMANNO audit remedium in expellendis variolis & morbillis probatum. In epilepsiæ idiopathicæ paroxysmis mitigandis, mirabilem Assæ foetidæ vim ipse sum expertus, cum eius pulverifatæ ʒβ in spiritus cornu cervi succinati ʒj solutam ante paroxysmi accessum ad viginti guttulas cum aqua pura vel appropriata ordinarem. Hoc solo remedio, assultus epilepticos ita compescui, ut qui antea quotidie recurrebant, non nisi per aliquot septimanarum intervalla ægro- tantem infestarent. Nec desunt exempla epilepsiæ a Laferis usu penitus curatæ. At quo maior in epilepticis plethora est, eo minus ab hoc remedio expectari debet, quare ante omnia, ad sanguinis respiciendum erit conditionem. Ad ulcera inveterata,

præsertim in separandis ossium ramentis CHB. WIRSUNGIVS pulverem Assæ foetidæ commendat.

Castoreum vulgo *Bibergeil* dictum, Medicorum pariter & vulgi encomiis celebratum, ob singulares quos in hystericis passionibus præstat effectus, taceri nullo modo potest, nec in domesticorum medicaminum censu prætermitti. A plebe non nisi ad uteri morbos adhibetur. Id nostrarum mulierularum animulæ sumunt interne in substantia ad ℥j vel ℥ij cum vino adusto, vel cerevisia calefacta, quæ largior dosis alvum laxat, flatusque infra supraque propellit & post primum ferre tentamen dolores levat. Alii quos morbus benignius tractat, aut de collo *Castoreum* suspendunt, aut eius frustulum linteo insertum immittunt cerevisiæ, quam deinceps, ubi *Castoreo* tincta est, ebibunt.

Casto-

Castorei, tum natales, tum attributa
phyfica diu laturerunt, & Medicorum
curiosa ingenia exercuerunt, donec
primus SALOMON ALBERTI, Ana-
tomicus olim Wittebergensis, Casto-
rem secuit, & sub exitum orationis
de Moscho annotavit, Castoreum non
esse nisi folliculum glandulosum in-
guinalem, qui in bestia amphibia,
quam Castorem dicunt, & quidem in
eius inguine utriusque sexus reperitur,
folliculum inquam, cui interpositum
est pudendum, & qui, dum recens
est, substantiam fundit ceream, at
exsiccatus præbet solidiorem, friabi-
lem, gummoso-resinosam, odore gravi
& nares feriente. Præ cæteris conferri
meretur WEPFERI anatome duorum
Castorum satis curiosa, quam subiun-
ctam videmus Ephem. Germ. Ann. II.,
ubi plura notatu digna, de huius anima-
lis natura ac vivendi ratione, eiusque
singulari conformatione, tum de si-
tu Castorei & substantia, Chymicorum
periculis investiganda, proferuntur.
Ipsam animal quadrupes, felis habet
magnitudinem, eius ingens sæpe nu-

merus ad littora fluminum maiorum capitur, quæ Poloniam, Russiam, Borussia perfluunt, nonnunquam, sed rarius in ipsius Germaniæ diversis regionibus, ubi Castorei colligendi nulla ratio innotuit. Quod enim in officinis prostat, totis centenariis ad nos e vasto Ruthenorum imperio advehitur, ubi infumationis ope, ad eam duritiem perducitur, quæ corruptioni resistit, & per multos annos illibatum integrumque conservatur. Est ei sal volatile penetrantissimum, unguinosum; hinc vires nervinæ, antispasmodicæ & anodynæ; hinc in omni malo, quod a spastica fibrarum crispatura oritur, præsentissimus effectus salutaris, quo tamen, ex practico- rum sedula observatione, præ viris, mulieres nescio quas propter causas præcipue gaudent. Quare cum id in uterinis ac colicis adfectibus cæteris præferrem omnibus, nihilominus semper cum parva dosi anodynæ cuiusdam & carminativi coniungendum esse duxi. Liceat communicare cum lectoribus essentiam, cuius præstantiam mea me

praxis

praxis edocuit : Recipe ess. Castor.,
Carminat. Wed. aⁿa ʒβ. Laud. liq.
Syd. ʒij, extr. croci gr. XII. Hoc uno
medicamine, multoties malo hystérico
acerbissime vexatas in sanitatem vin-
dicavi, cum cætera plurima morbi
pertinacia elusisset. Idem remedium
latissimis auspiciis adhibui in chroni-
co singultu, in cardialgia ac cordis
palpitatione, præmissis tamen quæ ex
artis regula præmittenda duxeram.
Laudant nonnulli Castoreum, in ma-
ligna variolarum ac morbillorum in-
dole compescenda, ubi tamen caven-
dum, ne Medicus in iunioribus per-
sonis, quæ salium volatiliū penetran-
tiorum aculeos inique ferunt, a Ca-
storeo petat auxilium, eoque minus
adhuc suaferim, ut in sanguinis ebul-
litione sedanda, vel in orgasmo eo quis
utatur. Cum plura sint alia, quæ ab
usu & experientia, ut tutissima & uti-
lissima commendantur: nolim, Casto-
reum adhibere ad menses movendos
& partum maturandum, cum mihi,
sæpius hoc facienti, nunquam opta-
tus effectus responderit. Quod tamen

non obstat, quo minus ad dolores a partu recenti mitigandos in exigua dosi, eaque sedativis remediis mixta, datum, nonnihil prodesse possit.

Zedoariæ radicem vix solam, sed semper *Galangæ* radici datam comitem, plebs in malo hystérico usurpare solet, quare utriusque radicis pertrahationem copulabimus. Earum magna moles quotannis in ducatu Brunsvicensi ad morbos complures maxime uterinos impenditur a plebe, quæ has radices promiscue sub titulo *Zittwer und Galgan* a Pharmacopoeis flagitat, easque contusas & comminutas cum vino adusto ad ʒj & ultra, hystérico malo laborantibus porrigit. Hoc poculo hausto, in lectulum se coniiciunt, ibique sudorem, qui ut plurimum largissimus sequitur, expectant.

Galangæ minoris & *Zedoariæ* radices, de quarum charactere botanico, quin de ipsa-

similitudinem, ponant in Iridum genere, quod per me licebit, cui notasse sufficiet, eas radices multum continere salis volatilis, oleosi ac aromatici, unde ventriculi & intestinorum fibras confirmant, vique gaudent carminativa. Cum pleræque cephalalgia & vertigines, ex Medicorum observationibus, oriantur a sinistro primarum, quæ sunt in intestinis, viarum habitu: credi propterea potest, quod etiam experientia confirmat, ab harum radicum usu sublevari posse eos, qui supra memoratis malis confluctantur. Nec in hoc uno salutari effectu, harum radicum vis medica terminatur, quin impactos etiam pulmonibus viscidos humores resolvunt potenter & expectorationem valide promonent. Apud nonnullos Medicos alexipharmacorum loco sunt, & ab iis contra morbos malignos epidemice grassantes commendantur. Varius interim est ac incertus

tus epidemici morbi significatus, cum ad potestatem eius medicam potius, quam ad grammaticam respicitur; eademque ambiguitate contagionis idea & contagiosi morbi notio laborant; unde complures, qui hæc vocabula confundunt, omnem, qui epidemicus est, morbum, etiam contagiosum & viceversa, qui contagione lædit, epidemicum esse putant, cum tamen hæc duo, naturis seiuncta suis, solo casu nonnunquam, & ut in scholis loquuntur, per accidens, coniungantur. Hæc notionum confusio evitari facillime posset, si causæ universales & speciales, ex quibus utrumque genus morborum epidemicorum & contagiosorum nascitur, æque ac ipsorum effecta & damna paterent, adeoque eorum historia a priori, ab ipsis mali incunabilis, intelligi posset. In hac tamen causarum latentium obscuritate, pro certo haberi potest, esse aliquid, quod in morbis epidemicis, in corpora receptum, vel venenum quod iam adfuerit excitet iam, & irritet; vel venenum noviter illuc afferat, & in partibus corpori-

poris, potissimum fluidis, deponat, a quo mirum in modum & præter naturam immutentur. Hæc posterior sententia plurimis arrisit. Eius vero explicandæ hanc inierunt rationem, ut dicerent, a recepto veneno in coagulum cogi sanguinem, quibus quo minus accedam mea sententia, diuturnæ, quam institui, experientiæ testimoniis impediatur, quæ me certiores fecerunt, non in coagulum cogi, sed potius evolvi sanguinem, inprimis eius cruorem, veneno epidemico infectum, & ab hac nimia evolutione, obitum in plerisque maturari. Nimiam dixi evolutionem, quoniam in sequentibus sermo erit de alia, quæ naturalis est, & ad restaurandas nutriendasque partes solidas necessaria. At evolvendi sanguinis gradum naturalem, cum facillime remediorum calidiorum & volatiliū, quæ alexipharmacorum vulgo nomine veniunt, usus, possit supergredi, ab eis in universum omnibus in tota mea praxi semper cautissime me abstinui. Ab hoc prona erit ad Zedoariæ & Galangæ radices applicatio.

tio, quas, me iudice religiosior Medicus, in morbis malignis & epidemicis nunquam ordinabit. In terris Brunsvicensibus textores & linteatores, qui ob vitam sedentariam, & effluviolum e lino exeuntium noxiam receptionem, multis expositi morbis sunt, ut febribus tertianis, quartanis & quotidianis, & maxime hypochondriorum inflationi, hi inquam textores & linteatores, Zedoariae & Galangae radices, æquabili portione mixtas, cum vino adusto contra quemvis adversae valetudinis casum adhibent. Offendi de plebe homines, qui posteaquam in morbis acutis a sumtis Galangae & Zedoariae radicibus, id commodi quod sperarunt, non essent consecuti, tanquam conclamata re, Deo se & fato unice commendantes, Medicos valere iuebant. Obtinet apud plebem, eosque potissimum, quos iam nominavi, linteatores, imaginarii cuiusdam morbi fictique appellatio, quem *die Flach-Mutter* vocant, qui nihil est aliud quam hypochondriorum inflatio, & quem sequior sexus hystérico, malo quasi

quasi gemellum fratrem iungit. In hoc morbo debellando, nihil prius nihil antiquius habent Zedoariæ & Galangæ radicibus. Apud alios vero, qui sibi ipsis nasutiores videntur, obtinet arcani cuiusdam remedii arcana per familias propagata traditio. Id remedium in eo ponitur, ut in cavitationem conchæ Veneræ albæ univalvis, maioris, infusum vel vinum adustum, vel cerevisia calefacta ebibatur, & certissimum inde auxilium expectetur. Hoc sanitatis poculum, nonnullæ domus ut aureum vellus adservant, & non nisi carissimis ad usum suppeditant. Ipsum remedium, eodem, quo morbus nomine *die Hach-Mutter* vocatur. Non silendum etiam, Zedoariæ & Galangæ radices Venerem ciere, & inter aphrodisiaca celebrata referri.

Vulgi remedia nonnunquam exteriori potius formæ & figuræ quas referunt, quam internis & connatis sibi viribus suas laudes in acceptis referre debent. Id probatur exemplo *Anto-*
phyllo-

phyllorum vulgo *Mutternelken*, qui quanquam virtute sua multum caryophyllis cedant, tamen a plebe nostra contra hystericas passiones commendantur, horum fructuum tres vel quatuor contusos cum vino adusto fumere sueta.

Tres horum fructuum species in Moluccensibus & Ternata insulis ex arbore caryophyllifera, quæ apud incolas Tshinka vel Chamka dicitur, colligi feruntur, quarum prima fructus continet immaturos, quos in culinis coqui requirunt, omnibus notos sub caryophyllorum appellatione; in secunda specie ponuntur Antophylli seu fructus maturi, prioribus crassiores, qui per annum in ramis relinquuntur, ut decidui novarum arborum sobolem propagent; ultima denique species eaque rarissima caryophyllus dicitur regius, quod Molluccensium magnatibus in deliciis est. Is aristæ minoris figuram referens, eodem est cum cæteris colore odore & sapore. Arbor quæ

quæ caryophyllos fert, ex plurium testimoniis Lauro per quam similis est. Eius flores racematim prodeuntes colore purpureo, in medio stamina purpurea continent, Eo flore remoto, remanent in surculorum extremitatibus calices, qui iam ex parte maturuerunt. Hi decussi, quo diutius asservari queant, infumationis ope & ad solis radios siccati, sub caryophyllorum aromaticorum vulgarium nomine, per Batavos ingenti in Europam copia adferuntur. Nobilissimum hoc aromatum genus, veteribus ignotum fuit. Primus fuit PAVLVS ÆGINETA, qui in scriptis suis, eius præstantiam in usu Medico & domestico aliis commendaret. Ob sal volatile oleosum, subtile ac aromaticum, quo abundat, iecur & ventriculum roborat, ciborum promovet concoctionem, quin tonum etiam intestinorum, ubi fractus fuerit instaurat, & flatus incarceratos liberat, quibus nominibus commendari possunt Antophylli in quovis affectu, qui ab his causis exoritur. Quod si quis in ligata potius, quam soluta oratione

ne

ne audire maluerit, ei legatur *ÆMILIVS MACER*, de horum fructuum virtute ita canens :

Iecur & stomachum corroborat ipsum,

Et ferme cunctis valet inferioribus haustum;

Vim digestivam mire iuvat, abstinet alvum :

Accendit Venerem, si drachmæ pondere tritum

Potatum fuerit cum vaccæ lacte recenti :

Vim memorem cerebri confortat sæpius haustum.

Vbi febrium intermittentium paroxysmi veniunt mitigandi, præferri debet omnibus aliis vel solus caryophyllorum pulvis, vel sale ammoniaco mixtus. Hoc uno pulvere, in vino sumto, sæpe febrem quartanam, omnium pertinacissimam, cum cætera nihil præstitissent, penitus a me sublatam fuisse memini, cum eum bis aut ter ante paroxysmum ad *℞ij* sumendum ordinarem. *MICH. ETTMÜLLERVS & Deleboe SYLVIVS* ad lenien-

leniendum quartanæ horrorem commendant oleum caryophyllorum destillatum ad guttulas tres, vel quatuor, cum vino ante paroxysmum sumendum. Eiusdem olei guttæ aliquot cum aqua cinnamomi sumtæ, sæpe vomitum, qui gravidum uterum comitatur, eumque qui a refrigeratione, vel materia viscida in ventriculo accumulata oritur, plus una vice feliciter sustulerunt. Regnat insuper in paralyfi linguæ tollenda, quæ post apoplexiam leviolem remanere solet, roborando scilicet ac stimulando fibras linguæ torpidas. Hospes sit in Chirurgia, oportet, qui ignorat, quantum in ossium carie possit hoc oleum, cuius tamen cum fragrantissima & penetrantissima indoles sit, in ipso usu Chirurgico & Medico, plures tribus quatuorve guttulas & has ipsas sine congruo vehiculo adhibere nec ipse vellem, nec aliis ut id facerent suaderem. Matronam memini, quæ quod continuis vexaretur passionibus hystericis, tandem Medicastrî suâsu, quotidie duodecim huius olei, non guttulas sed guttas cum aqua melissæ

haufit. Cessit quidem a prima sum-
tione assultus hystericus, at continua-
ta per aliquot dies cura, quæ iam præ-
servans esse debebat, ardere ventricu-
lus coepit, adeo ut ferri vix posset.
In his angustiis meam matrona opti-
ma efflagitavit opem. Offendi circa
præcordia frigentem, & de totius cor-
poris summa conquerentem debilitate.
Pulsus languidus & intermittens, sin-
gultus frequens, potus iterata regur-
gitatio, pessimæ notæ indicia, appro-
pinquare mortem annunciabant, quæ
ut prædixeram, post duas horas inter
artuum vehementiores convulsiones
subsequuta est. Id unum addam, quod
hoc oleum in affectibus soporosis ad
aliquot guttulas cum exigua portione
spiritus florum anthos remixtum, oc-
cipiti, abrasis antea capillis, illitum,
omnibus aliis remediis palmam præ-
ripiat.

Philonium Romanum, inconcinna
& e remediis inter se pugnantibus fa-
cta compositio, nostris temporibus,
quæ ad primævam artis salutaris sim-
plici-

plicitatem revocantur, pene in defuetudinem abiit, si a scopo anodyno recedas, cuius causa a nonnullis Medicorum, sed rarissime ordinatur. Eo obstinatio in hoc remedio retinendo plebs est, quæ quoniam ægerrime ab antiquitate maiorumque præiudiciis recedit, in omni fere valetudine, quæ acutis doloribus stipatur, Philonium Romanum adhibere solet. Cum primis mulierculæ nostræ, in hystérico malo ocyus ad hanc ancoram confugiunt, eamque sub corrupto nomine *Violæ Rumor* ex officinis petunt, & ad ʒj & largiori interdum dosi, cum aqua vitæ Angelicæ, Melissæ, aut Menthæ adsumunt, eo successu, ut, observatis observandis, multas inde convaluisse viderim.

Inter anodyna composita gregem apud veteres ducit, hoc pharmaci genus, cuius inventio debetur Medico sectæ Asclepiæ.

clepiadeæ PHILONI dicto, a quo Philonium appellatur. Habet opii partem non exiguam, ut eius una drachma, opii duo grana contineat. Eius conficiendi methodum, versibus elegiacis traditum, apud GALENUM invenias. Ipse PHILO, ex more sectæ quam sequebatur, quæque sua remedia ænigmaticis versibus describebat, inventi sui descriptionem cuiusmodi, posteris reliquit. Nostri Philonii compositionem auctiorem esse ea, quam PHILO tradidit, suo iam tempore GALENVS observavit. In colica ac hysterica passione, ventriculi spasmo chronico, ac tussē vehementiori interdum profuit. Prius vero, quam adhibeatur, probe examinandum, quæ caussa morbum effecerit. Quod si quis negligens, immoderate Philonium supeditet, non symptomata solum recrudescunt, sed mors ipsa sæpius acceleratur. Cum præsto sint alia opiata, eaque multo tutiora, quibus nominandis supersedemus, consultius agunt Medici, qui omnino a Philonii usu abstinent. In acutissimis dysenteriz dolo-

doloribus, qui ægrotorum patientiam vincunt, externe hoc anodynum optimo successu adhibui sequentem in modum: unciam dimidiam Philonii in spiritu iuniperi dilutam, crustæque panis calefactæ illitam, in regionem umbilici imponere ægrotantes iussi, a quo, & dolorum vis moderata, & deiectiones imminutæ fuerunt. In Helmstadii vicinia Medicafter quidam commoratur, qui solo Philonio, eiusque magna dosi in vino rubro, quod *Pontack* dicitur, soluta, dysentericos complures, ab ipsis mortis faucibus vindicasse dicitur, cuius tamen auctoritas tanta non est, ut exemplo cæteris esse possit ac incitamento.

Radix cava, vulgo *Hohl Wurzel*, seu ut cum doctis loquar, *Fumaria bulbosa*, quæ a Q. RIVINO pseudofumaria bulbosa vocatur, radice cava, inter mulierculas infimæ sortis anthysterici nobilissimi locum obtinet. Eam radicem pulverisatam, ad cochlear dimidium cum spiritu Menthæ aut Melissæ sumunt.

Ipsa planta, cuius hæc radix est, spectat ad Fumariæ familiam. Radix quam solam plebs requirit, in officinis pharmaceuticis omnibus prostat. Externe cineritio colore, interne obscure flavo, concava & sapore prædita est amaro. Ad vires medicas quod attinet, idem fere præstat cum Aristolochia, cui ob vim anodynâ & demulcentem, ubi recens est, a multis præfertur. Obstetrices quibus non partus solum labores, sed uteri quamcunque curam, nostræ mulierculæ committunt, promiscue in omnibus uteri calamitatibus hac radice dubio successu utuntur.

FEBRES

INTERMITTENTES

VVLGO

Kalte Fieber.

Maximè morbis suæ sunt patriæ, in quibus regnant, nec earum temere fines egrediuntur. Plerique ætatum, sexus & aliarum conditionum discrimine, non ubivis locorum, nec quovis tempore, nec in omnes, ad mortis instar dominantur, quæ genus hominum universum sub atræ legis formulam vocat. Febrim vero rectè omnium terrarum endemiam dixeris; quoniam in quavis habitat orbis regione, nec e millenis unum mortalem intactum & sine nota febrili dimittit. Pro victus tamen & habitationis diver-

sis rationibus, febrium intermittentium indoles, reditus, frequentia, vigor ac exitus diversimode determinantur, ut terrarum Brunsvicensium exemplo intelligitur. Nam Guelpherbyti, deterioris notæ cerevisia, oppidum circumiacens paludosa & humens vicinia, ventorumque difficilis accessus, in causa sunt, ut per anni quamvis partem omnium generum febres satis damnosæ, præ cæteris huius ducatus regionibus grassentur. Helmstadii vero cives, quamvis non immunes sint eo malo; id tamen statim solummodo anni temporibus redeuns, mitius ac minus diuturnum experiuntur, ut domesticorum remediorum usui plerumque cedens, Medicorum ope non indigeat. Non erubesco affirmare, corporibus Germanorum, & maxime Saxoniarum inferioris incolis inesse aliquod phlegma, quo impeditur febris; ut rarissime noxæ, sed

sed plerumque saluti sit, ac magnorum & heroicorum morborum impendente periculo, opportune febricitantem liberet, adeoque febris pro cura ipsius naturæ prophylactica haberi debeat. Magnus ille BOERHAVIUS, Batavorum immortale decus, refert, plurimos eorum, qui ad summam senectutem pervenerunt, cum ipsos de historia vitæ ipsorum rogaret, in flore ætatis quartana se conflictatos dixisse; quæ tamen negligenter curata, cæteris intermittentibus facilius in tabem vel phthisin abire constat. Senibus, vel alia de causa nimis debilitatis, formidandæ febres sunt, aliis salutare, nisi duplicatis & protractis paroxysmis in continuas abeant, quod præterito, quo hæc scribuntur anno, in his terris nonnunquam usu venisse observavi.

FORESTVS testatur, at quanti nominis Medicus! in annorum 40 praxi, neminem

im peltis natura
a est, ut dum cæteri
in pestem degenera-
id in tertiana contige-
ratio, quæ explicare
nomenon. Sane totius
concussio, cuius ope-
ria ad centrum, ab hoc
vehementius propel-
obstructio solvitur, &
diversis partibus infar-
per sudoris ac urinæ vias
ec inquam concussio for-
m præstat, ut multoties
rdis palpitatio, dolores
artibus, hepatis ac pul-
tus, alique inveterati
nulla medicina edomuit,
ntermittente, potissimum
ce compefcerentur. Quæ
quam-

autem, præter
bus ab impulsu
eoque diutius cor
evolvuntur tand
cruorem constitu-
tius ex mea men-
subtilissimæ, qua
sanguinis effecera
liberata, solito c
Quo facto, (id au-
ctus sum, & ser-
fervatione) motu
fluidi, mirum in
cretiones, quæ
pedit, viscerum
& polypi nasci
Propterea sanguis
quartana diutius
destitutus rubore
fibrosam & lan-

quamvis vera sunt, tamen ab omni culpa liberare intermittentes febres vix auferim, præsertim diuturnas, in quibus ab impulsu fortiore in sanguinem eoque diutius continuato, solvuntur ac evolvuntur tandem globuli sanguinis cruorem constituentes, vel, si accuratius ex mea mente loquendum, fibræ subtilissimæ, quæ convolutæ globulos sanguinis effecerant, a compedibus suis liberatæ, solito copiosius fero innatant. Quo factò, (id autem ita fieri usu edoctus sum, & sensibus meis facta observatione) motus circularis sanguinei fluidi, mirum in modum turbatus, secretiones, quæ fieri debebant, impedit, viscerum meatus obstruit, & polypi nascentis stamina ponit. Propterea sanguis emissus ab iis, qui quartana diutius laborarunt, omni destitutus rubore, non nisi massam fibrosam & lanuginosam, liquido tenui

tenui innatantem, exhibet conspiciendam. Interdum e naribus, gingivis & palpebris effluere sanguis visus, quod a cruore dissoluto eiusque mutatione in substantiam filamentosam evenire debuit. Testis esse potest huius rei, iunior femina, cui, posteaquam novem menses, quartanæ assultus pertulisset, ad promovendum menstruum fluxum, qui nunquam adfuerat, incidi venam iussi, eo eventu, ut sanguis missus ne minimum quidem rubens, materiem filiosam fibrosamque pertinacissime coherentem referret; quod notatu dignum phænomenon, cum cautissima in regimine fuerit ægra, unice motibus concussoriis febrilibus sat crebrioribus, sanguinem dissolventibus in sua prima stamina, adscribi poterit. Iam ad propositum redeuntēs enarrabimus medicamina antifebrilia, quæ in his terris a plebe adhiberi laudarique solent, a plebe

plebe inquam imperita, quæ uno omnes febres non acutas nomine completens omnibus eadem opponit. Absit vero a pagellis nostris, quidquid superstitionem olet, quæ non ipsa solum, sed eius etiam historica commemoratio dedecet scriptorem, publici sermonis iudicia verentem. Ex cæteris insuper ea selegi, ex quarum partibus constitutivis aliqua coniecturæ species duci potest, quod in febre tollenda nonnihil efficiant.

Initium fiat ab *Absinthio* vulgo *Wrämthe*, omnibus noto, ubivis proveniente, cuius succus expressus vel summitates decerptæ & conquassatæ, cum vino adusto mixtæ, ad cochlear plenum a plebeiis nonnunquam utiliter tertiana & quartana laborantibus præberi solent. Atrocior ubi febris est, nec Absinthio soli cedens, Absinthii summitates quas dixi, ꝑ theriacæ Andro-

Andromachi, quæ plebi corrupto nomine *Triackel* audit, admixtæ præbentur. Frequenter etiam in infantibus febre laborantibus, hæc planta ad usum externum hoc modo trahitur, ut herba eius probe ficcata, inclusa linteo, & calefacta, quin vino insuper adusto fortissimo irrigata quod *Vorsprung* dicitur, repetitis vicibus abdomini locisque vicinis imponatur. Quando a veribus exortam infantium febrem quibusdam indiciis nonnulli suspicantur, umbilicum & loca vicina oleo Absinthii destillato illiniri iubent. Idem oleum ad 3 vel 4 guttas, interne in tertiana ordinatur, successu subinde satis prospero.

Absinthii genera omnino duo numerantur, vulgare alterum & latifolium, alterum tenuifolium, minus, seu Ponticum. Quod est de partibus utrumque constituentibus, ac de medica vi, fere conveniunt, nisi quod Ponticum gra-

gratiori sit sapore, & potius de aromatico quam amaro principio participet. Ambo habent oleum essentielle aromaticum & amarum, cuius ope multum possunt contra diversos morbos qui chronicis adnumerantur. Easdem ob rationes a Medicis in arte versatis, ut stomachicum, anticolicum, antifebrile, anthystericum & anthelminticum, & ut verbo dicam, pro polychresto Absinthium celebratur. LAZ. RIVERIVS, DAN. SENNERTVS, THOM. BURNET alique referunt, quod meus etiam me usus docuit, Absinthium excellere in sanando dirissimo curatuque difficillimo morbo, qui ab hepatis & splenis obstructione oritur. Plurimis hoc malo laborantibus, succum Absinthii inspissatum, sapone mixtum Veneto, sub pilularum forma felicissimo eventu ordinavi, quarta enim huius medicaminis repetitione, plurimi aut levamen, aut ipsissimam recuperarunt sanitatem. Tritum in Saxonia inferiori stomachicum circumfertur, spiritus Absinthii per digestionem paratus, qui si amarior sit, sub nomine extra-

extracti Absinthii, ab iis, qui Baccho vel coctæ Cereri indulgent, tum ad crapulam coercendam, tum ad roborandum stomachum, adhibetur. At vinum absinthites, quod ante viginti annos pro aquis Pirmontanis & Selteranis verno inprimis tempore bibebatur, iam exulat ut ignotum ac despectum. In genere de Absinthii usu notari velim, quod magis profit in vegeta virorum ætate constitutis, quam iuvenibus ac senio confectis. Iuvenes enim lassat, somnolentos & ad litterarum studia pigros & desides reddit. Seniorum nervos debilitat, & nonnunquam vertigini, quin apoplexiæ viam sternit. Id vero non ita intellectum velim, ut non robustiores etiam, qui ficca sunt corporis temperatura, vel qui sanguine abundant, eo abstinere malim, quam cum sanitatis dispendio abuti. Absinthii decoctum, amarorum more, putredini fortissime resistit, eaque propter in scorbutico oris affectu, & dentium carie aliis merito præfertur. Novi multos & inprimis inter Monachos, qui hoc decocto sæpius

sæpius usi, ab omni dentium carie & dolore immunem vitam transegerunt. Contra hydropem hoc decoctum commendatur a S. PAVLI, TH. BARTHOLINO, L. CAMERARIO, & MICH. FEHRIO, contra eum scilicet hydropem, quem amisso fibrarum tono, inde secuta sanguinis & lymphæ visciditas & inspissatio generarunt. At in hoc morbo num aliquid possit, donec certiora iudicia afferantur dubitare liceat; id unum subiungam, ad profligandos hic locorum tum incubos, tum succubos, a credulis aniculis, Absinthium, id est contra fictum morbum incertum adhiberi remedium.

Piper quodvis, tum *album*, tum *nigrum*, sine ullo discrimine contra febrim quamcunque a credulis usurpatur plebeiis. Primo adhibendi methodum vulgo receptam explicabo, deinde meam crisin subiungam. Datur vel apprime pulverisatum vel grosso modo contusum, sub communi domesticorum vehiculo, id est cum vino ad-

H

usto.

usto. De dosi non constat, quoniam ad ægroti ætatem & cæteras circumstantias accommodatur. Prope Guelpherbytum commorantem robustiori corpore rusticum novi hominem, qui cum ad febrem quartanam, qua diu laborabat, curandam, incassum adhibuisset complura, tandem a Pipere petens opem, in ipso paroxysmi vigore contusa piperis nigri grana tot, quæ duo cochlearia replerent, adfuso vino adusto uno haustu sumsit. Post horæ quadrantem incidit æger in furorem vehementissimum, a quo per decem horas continuato, in somnum profundissimum præceps datus, & tandem expergefactus, febris quidem decessum, sed doloris circa pectus acutissimi recentem accessum est expertus, quo indies aucto, inflammati denique pulmones post mensem mortem attulerunt. Sunt alii qui filiquas rubras Piperis indici

dici obiter contusas vinoque remixtas adusto, febricitantibus propinant, quæ tamen siliquæ, propter summam acrimoniam, nervos lædere & ventriculum inflammare solent, unde mortem magis accelerare, quam vitam retinere poterunt.

Omnes Piperis species habent salis volatilis, oleosi, acris, aromatici magnam quantitatem, eoque præditæ, fibras debilitatas ventriculi roborant, vim elasticam instaurant, ac humores stagnantes & spissos diluunt, sanguinisque circuitum facilitant. Tutius hoc aroma adhibetur integrum vel obiter comminutum, quam si minutius conteratur, quoniam hoc modo largiter haustum, adhæret ventriculi parietibus easque sæpe inflammat. Vbi vero datur priori modo, cum non possit diutius adhærere plicis ventriculi ac rugis, intestina ocyus transeuns, volatilem tantum suam virtutem ac aromaticam, sanguini communicat. Trivialis observatio culinarum docet, Pi-

per integrum eodem cibos quo contusum sapore tingere. Ob mitiora effecta, & saporis benignitatem, in culinis & in usu medico, album Piper nigro præferri meretur. CELSVS *in libr. III. de Medicina cap. 12.* frigoris quod febrium paroxysmos comitatur, minuendi ergo, bibere iubet aquam calidam cum pipere & allio. Facit hoc procul dubio Piper, etiam si Allio non iungatur; at æstum febrilem exasperare sæpius observavi. Ob vim solventem & aromaticam, inter remedia, quæ quartanam tollunt, optimo iure locatur. M. ETTMULLERVS, P. FORESTVS & FRANC. IOEL, novem grana Piperis albi, per aliquot dies deglutita, quartanam sustulisse testantur. IACOB WECKERVS sui temporis nobilissimus Medicus, pilulas de Pipere cum succo Gentianæ adversus quartanam composuit, iisque pertinacissimum hunc morbum stupentibus Medicis, China feliciter, compescuit. Daniæ fidus TH. BARTHOLINVS, qui multus fuit in adnotandis suorum popularium medicamentis tum indigenis tum

infunde aquæ vitæ vel vini adulti
simpl. tantum ut superemineat. In-
cende vinum, ut concremetur. Suma-
tur hic pulvis ad ʒj ante paroxysmum.
Oleum de Piperibus a Circumforaneis
& Agyrtis, contra fonticos morbos &
heroicos, summa cum ægrotantium sæ-
pe euphoria, interne usurpatur. Bu-
bulcum novi in his terris, qui hoc u-
no medicamine, ad guttulas VI. in
diem dato, paralyfin ac epilepsiam in-
veteratam multoties curasse fertur.
Quanquam vulgus Piper, in substantia
datum, prædilectione quadam foveat,
tamen & oleum adversus intermitten-
tes febres adhibetur. CHRIST. LAN-
GIVS, IOH. HARTMANNVS, ANDR.
ZIEGLERVS, oleum Piperis destilla-
tum, ad guttulas II. vel III. administra-
tum in tertianis & quartanis, magno-
pere laudant, & quasi specificum faci-
unt. Vidi sæpius in mea praxi pipe-
raceum oleum ante paroxysmos umbi-

licalī regioni illitum, horrorem febrilem & frigus magna ex parte imminuisse. Adversus hemicraniam, in periodico scripto elegantissimo & utilissimo, quod Germanice *der Arzt* inscribitur, memorabile offendi remedium. Iubet celeberrimus auctor, eum, qui hemicrania conflictatur, quotidie mane cum aqua frigida Piperis grana X. deglutire & opem exinde certissimam expectare. Bigæ eruditorum, quos hæc fors premebat, rogatus atque consultus, hoc remedium, publica luce donatum, commendavi, quod eram persuasus, morbi causas plerumque in ventriculo eiusque robore imminuto quærendas; unde a Piperis usu, tanquam stomachico egregio, optima mihi spondebam, quæ eventus optatissimus comprobavit. Ab una dosi ad octiduum ad minimum ab hemicrania liberati fuerunt. Vvula quibus relaxata est a frigoris iniuria, iis nostræ aniculæ, pulverem Piperis cum sale culinari mixtum, mediante spatula lignea applicari iubent, prosperrimo ut plurimum eventu. In odontalgia
nudum

nudum Piper, vel aliis additum medicaminibus, interne & externe adhibetur, & commode, mea quidem sententia adhiberi potest, ubi a rheumatismo vel catarrho dolores dentium suborti fuerunt. Plura qui legere gestit in laudem Piperis, adeat DIGBÆVM in Med. Experim. ARNOLD. DE VILLANOVA & THOM. BARTHOLINVM *hist. anat. cent. 5.* Cholericis & qui sunt corpore tenuiores, ut a cæteris aromatis, ita præcipue a piperatis abstinere debent.

Sempervivum minus, vermiculatum, acre C. B. vulgo *Steinpfaffer*, moenibus urbium & ædium tectis adnascens, per totum annum viret, & Iulio mense flores luteos stellatos profert. Id tanti fit a rusticorum nostratium gente, ut in eorum tuguriis per annum e lacunari suspensum sollicite aservetur. Hanc plantam in hypocautis rusticorum, quæ rectius vaporaria dixeris, virentem semper & absque

nutrimento vigentem succique plenam, non sine admiratione sæpe numero vidi. Eius succus expressus ad cochlear dimidium adversus febres intermittentes tertianas ordinari solet bono cum successu, præsertim in subiectis quadratis ac robustis. Interdum iis, qui medicaminum usum averfantur, collo & axillis per novem dies eodem consilio alligatur, de quo exteriori usu, an præstare quidquam possit, dubito.

Habet hæc planta, quæ a DODONÆO Illecebra vocatur, sal volatile, acre & aromaticum, unde piperaceum saporem nanciscitur, & a BERNH. BELOV in *Ephem. Germ. Dec. I. ann. 6. § 7.* in præstantissimis antiscorbuticis numeratur. Is Medicus octo huius herbæ manipulos, cum octo libris cerevisiæ ad dimidiam partem incoctis, scorbuto laborantibus, pro virium capacitate in dies vel singulos vel alternos ad ℥iv propinavit. Ab eo sumto omnes per vomitum eiecerunt multum visci-

ruptione idem decoctum cum alumine
& melle rosarum remixtum utiliter ad-
hibuit, & eodem per aliquot dies con-
tinuato, tendinum & nervorum stri-
cturis laborantes plus quam quinquaginta,
applicato insuper in parte læsa
cataplasmate ex herba decocta a se cu-
ratos fuisse narrat. Quamvis autem
hæc planta a BOERHAVIO atque ETT-
MULLERO præstantissimis accenseatur
antiscorbuticis, tamen propter sal acre
& fere causticum, quo pollet, phleg-
maticis potius & frigida constitutionis
hominibus, quam cholericis adhiberi
debet. Attenuat enim & rarefacit san-
guinem, quapropter in eo scorbuto,
qui cum æstu coniunctus est, nullo
modo usurpanda. In Holfatia cum
essem, Medicum vidi, eumque artis
faciendæ gnarissimum, qui decocto
huius herbæ, quod lacte caprino para-
bat, intra tres utplurimum septimana
scorbutum inveteratum penitus sustu-

lit, qui modus huius medicaminis applicandi, mihi præ ceteris probatur, quod salinæ ipsius spicula, quæ sua natura sunt summe agiles, a parte lactis oleosa ita temperantur, ut nec ventriculo nec sanguini obesse possint. In febribus intermittentibus, succus ab eadem herba expressus & cum vino, vehiculo maxime conveniente, sumtus, solvit materiam crudam, viscidam ac biliosam, in primis intestinorum viis latentem, eamque per vomitus e corpore expellit. Vnde rusticis inter remedia domestica præ cæteris commendatur.

Nec inter antifebrilia vulgo nota ac usitata prætermitti debet *Chelidonium* maius, vulgare C. B. vulgo *Geelkrut*, cuius radix exsiccata & in pulverem redacta, ad drachmam circiter unam cum aceto; vel succus herbæ recentis pariter aceto permixtus, passim apud nos usurpatur. A sumto his duabus rationibus *Chelidonio*, in lectulum se
con-

tant.

Hæc planta, cuius frequens apud veteres
& recentiores Medicos mentio accurrit,
flavi succi plena est, qui nauseosum
spirat odorem, & amaro & acri sa-
pore linguam pungit. FR. GEOFFROY
ipfi tribuit sal ammoniacale vitriolicum
essentiale, quod cum larga quantitate
olei bituminosi intime coniunctum est.
Vi gaudet abstergente, attenuante ac
resolvente, cuius ope urinam & su-
dorem valide promovet. Folia tamen
plantæ minus continent huius virtutis,
quam quidem radix, quæ ubi recens
est, ob nimiam acrimoniam rarius
a Medicis, exsiccata vero frequentius
contra diversos morbos adhibetur. R.
LENTILIUS & H. BOERHAVIUS thee-
forme decoctum, e siccatis Chelidonii
foliis paratum, laudant propter usum,
quem præstat adversus icterum, qui
sine inflammatione est, chlorosin in-
super & cachexiam. In quavis obstru-
ctione

Etione viscerum, hepatis, lienis, glandularum mesaraicarum, & lymphæ spissitudine, a Chelidonii extracto, quod ad lenem flammam cum vino paratur, sæpenumero in praxi mea sum adiutus. Dedi hoc extractum in dies singulos a ℥j ad ℥ij, cum aqua bardanæ, aut florum fabarum, pro ægrotantium firmiori vel debiliori constitutione & morborum diversa ratione. Ea cura per aliquot septimanas continuata, morbos nonnunquam curatu difficillimos penitus sustuli. In pulmonum infarctu, quin etiam in catarrho suffocativo, quæ mala opinione citius suas tragoedias peragunt, dedi hoc extractum in aceto scillitico solutum & calefactum, quo fiebat, ut posteaquam materiæ seroso-pituitosæ copiam reiecissent, in pristinam sanitatem ægrotantes vindicarentur. Succus Chelidonii recens, externe adhibitus in purgandis sanandisque vulneribus regnat. At ubi hyemis rigor recentis Chelidonii copiam negabat, surrogavi in eius locum extractum Chelidonii, una cum extracto myrrhæ aquoso,

tempore relatum Chelidonium, in un-
gue, macula & nubecula oculorum
passim adhibebatur. Eius autem acri-
monia ne delicatissimæ corporis parti
officiat, diluunt succum Chelidonii
vel lacte vel aqua quæcunque placue-
rit destillata. Equidem qui sæpius
idem tentavi, nullum eorum, quæ a
Medicis promissa fuerunt, commodo-
rum inde percepi. Sunt & alii, quos
in Medicorum scholis de Chelidonii
contra pestem aliosque morbos virtute
monere audias, qui quod nihil certi
afferunt, lubens prætermitto, id unum
adiungens quod in febribus intermit-
tentibus 4 vel 5 guttulæ succi Chelido-
nii, largo tamen vehiculo, id est, tribus
quatuorve cochlearibus vini Gallici mi-
nistrandæ, ne acredine sua ventriculo
noceant, satis superque sint ad sudo-
rem ciendum. An vero semper pro-
fit in febre intermittente præsertim
quartana, & num cæteris antifebrilibus,
quæ

quæ prostant, præferri debeat, valde dubito, nec auctoritate moveor eorum, qui Chelidonium ob virtutem antifebrilem, Germanorum Chinam vocant.

Baccæ iuniperi, quas ETTMULLERVS Germanorum aroma indigenum vocavit, ad varios usus domesticos & medicos, a Medicis pariter vulgoque trahi solent. Culinare usus tacebo. Quod a vulgo fieri solet, quod baccis iuniperi contra febres utitur, id unum explicabo. Pulvis baccarum tostus datur ad ʒj ante paroxysmum cum aliquot aceti cochlearibus, eoque sæpius febrem tertianam curatam fuisse observavi. Attamen oleum harum baccarum, quod *Fieber Wachholder Oehl* audit, & frequentius, & utilius adhibetur. Eius 5 vel 6 guttulas ante paroxysmum cum vino adusto sumunt, & in lectulo sudoris exitum largiorem expe-

us tamen ipse tantis, sed recunda
e usurpatum, febres etiam vehe-
ntissimas, nisi plane inveteratae fu-
nt, compescit.

Nunquam non virens Juniperus, aëris
quascunque iniurias contemnit. Eius
frutex copiosissimus, in Hercyniæ salti-
bus luxuriat, at arbor rarior est, nec,
nisi me omnia fallunt, in terris Brun-
suicensibus invenitur. Totus Juni-
perus medicus est, & balsamica virtu-
te præditus; inprimis autem baccae
quas fert, non unam ob rationem lau-
dari merentur. Harum, quod mire-
ris, tria genera eodem tempore Juni-
perus fert, & in eodem frutice o-
stendit virides baccas, semimaturas, &
plane maturatas. Pro medico usu
maturæ & nigræ cæteris proferuntur.
Ex his coctionis beneficio roob Junipe-
ri paratur, quod nonnulli propter mul-
tiplicem eius utilitatem, non inique
Ger-

Germanorum theriacam nominarunt. Regnat in ventriculi debilitate, & intestinorum inflatione tollenda, pellit urinam, & renes ac urinariam vesicam a viscida & sabulosa saburra purgat. Quinquennium est, ex quo iis temporibus, quæ morborum epidemico- rum propagine infestantur, quotidie primo diluculo, huius medicaminis cochlear unum ipse sumsi, & ab eo sumto, faciliorem transpirationem, urinæ expeditum fluxum, cum totius corporis alacritate sequi, non ingratus animadverti. Ad eiiciendam calculosam materiem in renibus & vesica urinaria contentam, quæ in his locis cum vitæ summo periculo in calculos sæpe abire solet, infusum celebratur theeforme, e baccis conquassatis factum, & per aliquot dies usurpatum, cuius ego mirabiles effectus, plus una vice animadverti. At dentibus comminutæ, aut obiter contusæ baccae, apud nostrates pro diuretico scopo magis frequentantur, eadem vero, quod sal aromaticum oleosum & quodammodo therebinthinatum continent, largiori dosi sumtæ,

sumtæ, cruentam urinam maxime in hæmorrhoidariis, quos post earum usum vel potius abusum, molestissime urinam cruentam reddere interdum vidi. Quare si necessitas morbique ratio Juniperi opem flagitant, semper pulveri baccarum in substantia dato, præfero infusum e paucis baccis paratum, quod per aliquot septimanas continuatum, turbidam quidem, sed cruentam nullo modo urinam reddidit. Hæmorrhoidibus vero laborantibus, hecticis insuper & cachecticis, interdictum volo usu in universum medicaminum quorumvis, quæ parantur ex his baccis, quod eorum corporibus ex asse repugnant. Tostæ Juniperi baccæ quæ febricantibus ministrantur, ope salis alcalini per combustionem orti, absorbendo ac resolvendo aliquam vim exferunt, quæ tamen ipsis non specifica & peculiaris, sed potius communis est cum quibusvis terreo-alcalinis, quibus sæpe solis febres leviores auferuntur. In malo factis molesto, quod Soda dicitur, vulgo *Sood Brennen*, pulverem baccarum Juniperi

I

Juniperi

niperi tostarum, laudabili cum successu dedi. Oleum Juniperi per destillationem factum, balsamicum est, penetrabile, & nervis amicum. Ventericulum roborat, flatu discutit, urinam pellit, & partes urinarias mundat. Id oleum, saccharo ad aliquot guttulas instillatum, dedi iis, qui gonorrhoea & testiculo Venereo, utrisque scilicet a feminis concitati subitanea suppressione ortis, laborabant, & nunquam non ægrotantes ab eo sumto melius habere sensi. In ictero, hepatis obstructione, hydrope, partu facilitando, mensibus ac secundinis propellendis, idem multum prodesse dicitur. Summa confidentia prædicari multa solent, de Juniperi fructuum efficacia contra pestem, scorbuti malum, lumbricos, articulorum spasmos, & pectoris affectus, quæ tamen omitto, quod non nisi meis observationibus mihi comprobata recensere, cætera, aliis dicta & laudata, filere constituerim. Quod est de externo usu olei Juniperi, monendum esse puto, quod æquali portione cum oleo lumbrico-

brico-

bricorum terrestrium remixtum & cum spiritu Juniperi iunctum, non inutile sit medicaminis genus in arthritidis doloribus, tumoribus & concretionibus resolvendis, & membris, quæ contracta vel paralytica sunt, restituendis, ubi dictum oleum partibus affectis tepide applicare præstat. Prosperos huius rei successus, mea praxis me multoties docuit. Si ad virtutem antifebrilem respicias, cæteris antifebrilibus palmam præripit hoc oleum universis. Totam enim corporis compagem penetrat, sordes in primis viis contentas solvit, easque per urinam & sudorem eliminat. Vnde raro fallit in tertiana, quam plerumque prima sumptione pellit. De Junipero eiusque naturali historia & descriptione, legatur BENE. SCHARFIVS, qui peculiarem de Junipero libellum edidit.

Cotonea mala, quorum conditura saccharo parata culinarum civitate donata, & inter eduliorum classem recepta fuit, antifebrilibus insuper adnu-

meratur. Præmissis enim quæ alvum purgant, pulvis horum malorum siccatuſ datur ad cochlearis capacitatem, cum vino aduſto vel aceto, quo medicamine ſumto, lectulo commiſſus æger febricitans ſudorem expectat.

Gaudent mala Cydonia partibus auſteris & adſtringentibus, quarum ope in-
teſtinorum fibras roborando & aliqua ratione adſtringendo, vomitum & diarrhoeam compeſcendo, nonnihil quoque contra febres benigniores efficere poſſunt. Digna eſt quæ memoretur lex SOLONIS, qua præceptum fuit, ut ſponſæ, in amplexum ſponſi ituræ, mala comederent Cotonea, quo lepidam ac ingenioſam prolem ederent. Ivit in SOLONIS ſententiam IOH. BAPT. PORTA lib. 5. Villæ c. 12, qui docet: ſi mulier prægnans Cydonia mala eſitaverit, eam induſtrium infantem atque ingenioſum edituram; cui ANT. MIZALDVS & HIER. MERCVRIALIS ſuum adiiciunt calculum. Ad SOLONEM quod attinet, credo
ipſum

De cæteris autem ita sentio, Cydonio-
rum usu malorum, intestina roborari
ac ventriculum, unde chylus & san-
guis meliores, ab horum autem boni-
tate præitantiior fit infans, quam in iis
fuiſſet matribus, quæ ob pravam cibo-
rum concoctionem chyli sanguinisve
aliquo vitio laboraſſent. S. P A V L I,
Danorum celeberrimus olim Medicus,
in quadrip. botanico, ſummopere
laudat contra catarrhos acres, qui no-
ctu præſertim moleſti ſunt, aquam,
in qua cruda mala Cydonia cocta fue-
runt, quæ ægro cubitum ituro ad
cochlear unum vel duo ſuppeditatur.
Novi Medicaſtrum, qui ſolo Cydonio-
rum crudorum pulvere, cum aceto
vini remixto, feliciffime gangrænam,
quod vix credi poſſit, compeſcuit.
Ego eundem pulverem, cum ſucco
citri & fyrupo aurantiorum malorum,
electuarii adinſtar remixtum, in fluxu
menſium ac hæmorrhoidum immode-
rato,

rato, utiliter sæpius adhibui. Caveant autem Medici, ne in dysenteria epidemica, nostris terris familiari, mala Cydonia cruda ordinent, utpote quæ nimium intestinorum parietes constringendo reprimunt materiam acrem & corrosivam, a cuius suppressione & incarceratione, sæpissime gangræna & sphacelus consequuntur.

Nux moschata in Medicorum scholis non putatur antifebrilis esse, at a plebe nostra frequenter in tertiana intermittente optimo eventu adhibetur, quare silentio eam præterire nefas ducimus. Defricata pro iunioribus dimidia, pro adultis integra nux, ante paroxysmum cum vino adusto uno haustu ingurgitatur. Sunt qui Moschatæ nuci, semen Anisi contusum æquabili portione admiscentes, maiorem inde carminativam vim sibi promittant.

Non eadem, quod omnibus notum, Moschatis nucibus magnitudo & figura. Sunt maiores, sunt minores, rotundæ
aliæ

ferunt. Vtræque a Batavis ingenti
copia ab Indis Orientalibus advecta,
usibus per totum orbem, tum medi-
cis, tum culinaribus impenduntur.
Continet hæc nux oleum & tenue, &
crassius alterum, quod cum sale acido
& exigua portione adstringentis terræ
combinatum est. Hoc oleum duplex,
destillationis beneficio facillime para-
tur. Contusæ nuces & aqua macera-
tæ, per destillationem e libra nucum
℥j olei tenuis largiuntur. Tum aquæ
supernatat oleum crassum, quod de-
stitutum odore aromatico ac Sapore
plane omni, sebaceam habet consisten-
tiam. Per expressionem obtinentur e
℥vj nucum, ℥iij & ℥ij olei quod sebo
simile; secundum odorem & saporem
cum nucibus convenit. His nucibus
Medici tribuunt vim stomachicam,
carminativam, cephalicam, uterinam
insuper & anodynâ. VIT. RIEDLI-
NVS & FRID. HOFFMANNVS, pul-
verem

verem Moschatæ nucis, cum æquali portione Aluminis crudi mixtum, præmissis evacuantibus, tanquam egregium febrifugum commendant. In flatulentia nimia, in nausea, in vomitu, quæ primis conceptionis mensibus gravidis accidere solent, quin etiam in torminibus post partum, a flatuum incarceratione provenientibus, nullum probatius medicamen adhiberi posse experientia cognovi, quam pulverisatam nucem, cum paucis nitri mixtam. In foetu roborando, & abortu præcavendo, multum posse Moschatam nucem, cum florum balaustiorum pulvere, una alterave gutta olei cinnamomi mixtam, repetitis exemplis sum edoctus. In diarrhoea & dysenteria, fontico & nostris regionibus maxime pertimescendo malo, a me & aliis Medicis nux Moschata felicissime adhibita fuit. Equidem eam dedi in aqua calcis vivæ cum vitello ovi temperata, adiectis rhabarbaro tosto, & granis aliquot theriacæ Andromachi. Suffitus nucis accensæ naribus admotus, conducit adversus lipothymiam hystericam. Idem suffi-

si vero nuces hæ multis uisibus in re medica & domestica, quemadmodum dictum fuit, inserviunt, tamen a M. LOBELIO, IS. BONTIO, GV. ROLFINCIO, GOTHOFR. MOEBIO, & FR. HOFFMANNO velut inutiles, vel ut periculosa, vel denique ut damno-
sa reiciuntur. At exempla, ad quæ provocant, cum narcoticam earum & soporiferam vim demonstrent, ad ab-
usum potius, qui nullibi laudatur, quam ad rectum usum, de quo solo quæritur, trahi debent. Non tacere licet, advers. Sodam, seu ad ventriculi ardorem leniendum, unam partem nucis Moschatae, cum tribus partibus lapidum cancerorum, utiliter adhiberi.

Venimus ad *oleum Pini*, quod etiam templinum dicitur. Id credulis hominibus sub nomine *Krumholz Oehl* tanquam præsentissimum contra quemvis morbum remedium, Circumfora

nei ex Hungaria venientes, caro pretio venditant. A nostratibus maxime contra febres omnis generis intermittentes adhibetur, eo modo, ut aliquot guttæ cum vino adusto ante paroxysmum datæ, sudorem & urinam valide moveant, & in subiectis robustioribus, non raro salutarem operam præstent; cum tamen in aliis, ubi in quantitate nimia & iusto sæpius usurpatum fuerit hoc oleum, plus obfuisse quam profuisse constet.

Hoc oleum e conis viridibus Pini sylvestris, quam hæ quoque terræ ferunt, per ascensum destillatur. Optimum putatur, quod colore est subviridi aureo, nec nares odore ingrato, nec linguam sapore oleoso acri offendat. Idem vero præstat cum cæteris oleis æthereis, quæ vocantur. At cum therebinthinæ oleo per quam simile sit, nec dispari gaudere vi cognitum fuerit, percommode adhiberi posset in iis casibus, qui therebinthinæ oleum requirunt.

eius usus in arthritide vaga, in itū pore,
paralyfi, dolore ischiadico itemque in
nephritico, externe adhibendus. In
tumoribus partium tendinosarum &
nervosarum, a casu, ictu, vel alias
propter causas excitatis, hoc oleum
cum spiritu formicarum iunctum &
partibus affectis sæpius calide illitum,
non contemnendam opem præstare
comperi. Veterinarii ad ulcera vetu-
sta manantia pecoris mundanda, &
vermium colluviem abigendam, eo
oleo frequenter utuntur; inter quos
ego quendam audivi, idem oleum, quod
ad pecus scilicet curandum ex officinis
nostris petierat, rusticis pro arcano ven-
ditare, & nonnunquam ad cochlear di-
midium summo cum sanitatis dispen-
dio suppeditare.

Imperatoria five *Ostrutium*, radice
habet intra terram serpente, nodo-
sam, digiti crassitie, colore extus ful-
ruf

macropoeis exsiccata prostat.
romptior est apud plebem,
Medicos, & in hominum
ecoris sanitate restituenda
. Nostri homines ab ea
unt contra tertianam &
dum eius radicem pulve-
ochlear dimidium una cum
ante assultus febriles assu-
quidem eventu, ut, ubi
febris primæ dosi non ces-
que medendi rationem con-
ec morbus vincatur, quod
tertiam quartamve su m-

radix acri est sapore, aro-
& linguam quasi urente ac
e. Eius succus e radice re-
ecta stillans, parum cedit a-
succo tithymali. Hæc radix
iam examinata in principiis
fuis

vi energie
ope dat m
tici. A M
locis mon
colitur.
ac Pyraen
buuntur a
Quam ob
affectibus
que mater
tulenta &
parum iuv
bribus inte
propter m
irresolubil
dent, h
quod reso
confortat.
fictatos, C
Imperatoria
mendaverat
eaque pulve
isse. FRIDE
cit. medic.,

ope dat multum olei essentialis aromati-
tici. A Medicis postponitur radix, quæ
locis montosis crescit, ei, quæ in hortis
colitur. Largiter provenit in Alpibus
ac Pyræneis montibus. Ei vires tri-
buuntur alexipharmacæ & resolventes.
Quam ob causam in morbis malignis,
affectibus pectoris, a pituitosa tenaci-
que materia venientibus, in colica fla-
tulenta & passionibus hystericis non
parum iuvare ægros videtur. In fe-
bribus intermittentibus quartanis, quæ
propter materiam tenacem, viscidam,
irresolubilem artem sæpius omnem ri-
dent, hæc radix optime adhibetur,
quod resolvit resolvenda, & roboranda
confortat. Vidi per annum febre con-
flictatos, China liberalissime usos, hac
Imperatoria radice, quam quis com-
mendaverat sub nomine *Mester Woorth*
eaque pulverisata, protinus convalu-
isse. FRIDER. DECKERVS in exer-
cit. medic., pulverem huius radici
cum

cum pauxillo feminis anisi mixtum in paralyfi linguæ ut specificum remedium commendat. Quamvis vero hoc mali genus interdum offenderim, tamen periculum incertæ rei in malo certo facere impium ducens, ad comprobatum remedium, ad oleum nempe cinnamomi, ad aliquot guttas linguæ instillandum, optimo cum successu confugi.

Contenta esse poterat *Camphora* veris laudibus, quæ ipsi propter eximias, quibus pollet vires, in tumoribus ac inflammationibus præcipue externis dissolvendis conspicuas, in toto terrarum orbe tribuuntur. His tamen plebs novum adiecit cumulum, quæ Camphoram in febribus etiam intermittentibus adesse, ac tum interne tum externe adhibitam prodesse voluit. Externe quidem Camphoræ drachma sacculo insuta, infantibus febricitantibus de collo, amuleti ad instar, ad cordis usque scrobiculum suspenditur, quod ubi fit,

fit, Camphoram transpirando avolare, febrem vero remanere, certum est. Interne autem, tantum Camphoræ pulverisatæ, quantum septem grana piperis nigri ponderant, cum cerevisia calefacta ante paroxysmum adhibent. Si quid vero Camphora potest in febribus intermittentibus, id omne proficisci debet ab efficacia Camphore discutiente, cuius ope viscidam ac crassam materiem in primis viis contentam resolvit, quæ sua sponte sæpe & auxiliante natura, per diversa corporis emunctoria eliminatur.

Vtrum calida sit Camphoræ natura, an vero frigida, multum fuit a veteribus Medicis, in utramque partem disputatum, cum de frigido & calido, humido & sicco, satis confusas notiones animo informarent, & delectati suis, de rebus naturalibus, disquisitionibus, per experimenta artificiosa naturam non consulerent. Nobis vero sufficiat, id unicum notasse

se, subtilissimam esse Camphoram & summa penetrabilitate præditam, & partibus constare volatilibus & inflammabilibus. Vnde fit, ut aëri libero præsertim calidiori exposita Camphora mox tota consumatur, & aquæ innatans flammam concipiat, a qua penitus destruitur. Eam vero Chemicorum plerique substantiis resinosis adnumerant, a quibus tamen propterea differt, quod non cæterarum resinarum more, per incisionem eliciatur e vegetabilibus, sed plerumque e lignis, radicibus, ac foliis herbarum ad artis formulam comparetur. Officinalis Camphora, per ignem sublimatur e ligno arboris camphoriferæ foliis laurinis, fructu parvo globoso, calyce florum brevissimo. Radix nimirum & truncus una cum ramis fissa, in ahenum ferreum, addita aqua coniiciuntur. Aheno capitellum, vel quod usitatus est, conus stramineus imponitur. Peracta sublimatione, stramini adhæret id omne volatile, quod ignis expulerat, unde decidens & in massam collectum ad nos advehitur. Hoc fit a rusticis in lapo-

gotium exposuit. Camphorifera arbor, quæ rarissime in Germania occurrit, in præstantissimo horto medico Helmstadiensi monstratur, & nitidissimo adspectu, notabilique magnitudine contemplantium animos recreat. Eius vero botanicum idioma nosse qui voluerit, adeat LINNÆVM, KÆMPFERVM & Illustr. CONR. FABRICIVM *in enumeratione methodica plantarum hort. med. Helmst.* a quibus sub nomine Laurus camphoriferae describitur. In insulis orientalibus Borneo & Sumatra, quæ nativam fert camphoram arbor, vulgo crescere dicitur. ABREYNIO vocatur arbor camphorifera Sumatrana, foliis caryophylli aromatici, longius mucronatis, fructu maioris oblongo, calyce amplissimo, Tulipæ figuram quodammodo referens. Interdum in truncis cæsis, & minutatim dissectis, sub forma lamellarum lenticularium in areolis quibusdam invenitur

K

tur

tur exigua Camphoræ pars, cuius ℥iij vix e tribus arboribus colliguntur. Hæc vero raritas in caussa est, ut nunquam ad nos perveniat hæc Camphoræ species, quæ per totum Orientem a Japonensibus præcipue tantopere desideratur, ut eius unicam libram, centum libris Camphoræ communis adæquent. Habet autem hoc præcipuum, & notatu dignum, quod sub Iove libero parum de sua substantia amittat. Cuius rei testis est WILH. TEN RHYNE, qui narrat, quod centum huius Camphoræ libræ aëri per sexennium expositæ, ponderis imminutionem maiorem passæ non fuerint, quam sex librarum. Hæc igitur, quantum constat, unica Camphoræ nativæ species est, si nativum dicimus, quidquid solius naturæ beneficio, præter omnem hominis curam & industriam suppeditatur. Factitiæ vero Camphoræ complurima genera numerantur, quorum nonnulla breviter citabimus. In Insula Ceylon, quæ Cinnamomo abundat, e radice, vel potius e cortice radicis cinnamomi, a lignea substantia separato, per

volatile imprægnatis, Camphora quæ-
dam pariter prodit. In utroque casu,
Camphoram obtenturi, dictæ materiæ
affundunt aquam, eamque per retor-
tam terream, suo capitello, vase ser-
pentino & recipiente instructam, de-
stillant. Primo aqua, post oleum, oleo-
que supernatans Camphora prodit, quæ
levi ope ab oleo, expressione manuum
separatur. Id vero notari debet, quod
P. HERMANNVS e Menthæ quadam
specie & Iunipero comparaverit Cam-
phoram, excitaturus aliorum ingenia, ut
investigent, annon aliæ, quas Germa-
nia fert, plantæ, vel frutices, Campho-
ræ rudimenta contineant. Nos in of-
ficinis ad usum Medicum & Chirurgi-
cum ea Camphora utimur, quæ Iaponi-
ca vel Chinenfis dicitur. Huius vero
vis præcipua est resolvendi & putredi-
nem impediendi, nisi quis rem auctu-
rus præter naturam atque fidem, in u-
nam rem omnia conferre voluerit, en-
comia,

comia. Cum tamen multa nostris temporibus civitate medica donata fuerint, quæ prius ævum vel ignoravit penitus, vel omnino ea, qua nunc fruimur libertate adhibere dubitavit, id etiam in Camphora contigit, qua nunc in febribus continuis, epidemicis, malignis, & exanthematicis adeo frequenter Medici utuntur, ut nulla re frequentius. Fecit ipsius rei magnitudo, fecit perspecta Camphoræ natura ac vis, inprimis resolvens, fecerunt denique, quas ipse de febrium continuarum origine, & sanguinis humani indole, in animo meo informavi notiones, hæc inquam omnia fecerunt, ut meam de his rebus theoriam, cum lectoribus meis communicandam putarim; theoriam dico, vel si mavis hypothesin, cui ad verisimilitudinem multa adfunt, ad completam vero certitudinem defunt non pauca, quæ posterorum diligentia, & ipsa dies, optima Medicorum magistra, adiicient. Hanc vero a primario argumento excursionem, hunc ad aliena transitum, æquus lector facile excusabit, ubi intelliget, ab his rebus

pro vero ac indubitato ponitur, quod
apud plerosque Medicorum axiomatis
loco est, in his morbis ad coagulatio-
nem potius quam ad resolutionem pro-
pendere sanguinem: quid est, quod
nos impediat, quo minus a Campho-
ra, cuius notissimæ sunt vires resol-
ventes, optimos effectus expectemus
ipsi, & aliis promittamus? Sin vero
inversa ratione, resolutioni propior
sanguis est quam coagulationi: in eius-
modi morbis Camphora uti, quid erit
aliud, quam oleum igni affundere, &
currenti malo calcar adicere? Me qui-
dem mea hypothesis, quam de indole
horum morborum informavi, timere
iubet, ne toties mortem ægroti præci-
pitemus, quoties Camphoram pro mo-
re recepto adhibemus. Quo vero tota
res fiat planior, quoque facilius de
summa controversiæ iudicare lector
possit, theoriæ meæ de febribus conti-
nuis, malignis, & exanthematicis, præ-
cipua

cupua capita, quam fieri potest, brevissime exponam. In concessis pono, quod Medicorum nemo inficias ibit, fluidum illud vitale, quod sanguinem dicimus, e partibus componi tum fluidis, tum solidis, quarum priores seri, posteriores cruoris nomine, sensu strictissimo sumti, veniunt. Hic cruor, series est atque multitudo globulorum minimorum ac innumerabilium, quorum subtilitas nudi oculi aciem subterfugit, ab armato vero oculo facilius detegitur. In hoc fluido, quod communi appellatione sanguinem dicimus, tertiam quandam partem adesse putant, quæ in Medicorum scholis, pars sanguinis *lanuginosa* vocatur, propter substantiam coherentem, tensilem, mollem. Hanc igitur lanuginosam partem, de cuius origine usuque Physiologi nondum consenserunt, a reliquis partibus, sanguinem constituentibus, secretam sua natura seiunctamque esse volunt, quod mihi in natalas huius materiae non operosius inquirenti, neque insistenti demonstrationibus, quæ ab aliis venditantur, sed experientiam consulenti

lenti propriam, longe secus ac illi existimant, esse videtur. In ea nimirum opinione sum, multis subnixa observationibus, ut existimem, quemvis globulum sanguinis, in sua natura & peculiari subsistentia consideratum, non esse nisi volumen fibrarum subtilissimarum, circa commune centrum pressionis ab omni parte æquabilis ope, in figuram sphæricam complicatarum. Hæc inquam fibrarum complicatio oritur ab æquali pressione vasorum sanguiferorum, per quæ tanquam per suos canales sanguis ducitur. Globuli iam effecti rotatique compages, per frictionem & globulorum inter se invicem contactum coarctatur, condensaturque. Quemadmodum vero, ex Physicorum præceptis, naturæ convenientissimum est, eodem quo quid compositum est, modo, iisdemque causis, vel operantibus, vel cessantibus, iterum dissolvi, quæ lex specialis; e generali lege simplicitatis maximæ, quam natura amat, derivatur: ita mihi pressionis, quæ globulos sanguineos formaverat, maior gradus, eos-

dem in sua elementa proxima, id est in fibras tenuissimas resolvere videtur, quæ resolutæ, explicatæ & a compedibus suis liberatæ, sero innatant, ibique sub forma partis lanuginosæ conspiciuntur. Hæc lanugo, cuius partior est in secunda valetudine separatio, reparat solidarum partium discessum, dum locis, quæ ab illis vacuefacta fuerunt, applicat se & insinuat. Si quis forte curiosus, quem Philosophi monuerunt, nihil absque ratione eaque sufficiente fieri, a me requirat, quænam sint illæ vires, quæve conditiones, per quas, & in quibus fortior ille pressionis gradus, ad quem supra provocavimus, oriatur, vel quæ sint causæ proximæ evoluti evolvendique e nostra sententia sanguinis? hunc primo rogamus, ut recordetur naturæ morem, quæ rerum initia & origines abscondit. Deinde oramus, ut cogitet, annon caloris incrementum subitum, vasorum sanguiferorum in ipsum sanguinem impulsus vehementior, hoc præstare possint, maxime cum veneni epidemici, ab extra in sanguinis massam recepti

cum magnis viris aliquid humani ad-
mittere excusabile est; præsertim in
eo argumento, & in illo scientiarum
genere, quod partim experimentis,
partim opinionibus nititur. Vnde
nemini mirum esse debet, si Medicos
audiat non infimæ sortis, cum san-
guinem venæ sectionis beneficio ab
iis qui febre laborabant, emissum, per
microscopia contemplarentur, eumque
aquosum & fibrarum ingenti multitu-
dine obtectum viderent, hoc phæno-
meno adductos fuisse, ut crederent
atque pro certo venditarent, febrici-
tantium sanguinem totum vermiculis
scatere. Hos vero vermiculos a sangui-
ne non propius, quam a semine viri-
li abesse, quivis naturæ diligentior
scrutator, nostris temporibus facile
concedet. Valeant igitur vermes, va-
leant vermiculi, totaque vermicularis
Medicina valeat; & retineatur id
unum, quod sensus docent & testan-
tur,

tur, in eorum sanguine, quos continua febris maligna & exanthematica afflixit, propius intuentibus substantiam se manifestare, cuius fibrosa indoles, speciem præbet vermiculorum semotitantium. Summa diligentia & repetitis vicibus, in petechiis, in purpura & variolis, sub ipsa morbi initia eductum sanguinem, per microscopia a recenti emissionem examinavi, antequam volatile illud & halituosum in aërem avolare potuerit, quod Physiologi primo loco sanguini tribuunt, & tantum non fluiditatis principium constituunt. Nudis oculis hic sanguis clare rubicundum colorem, a Cinnabaris colore non multum distantem, referebat. At per guttulas & microscopii ope consideratus, amisso rubore omni, nonnisi innumerabilem copiam fibrarum tenuissimarum conspiciendum præbebat. Quid vero magis probabile, quam sanguineorum globulorum decrecentem numerum, mutatamque formam, in sublato ruboris locum, pallorem subrogasse, easque, quæ videbantur, fibras evolutorum globulorum elementa prius

prius fuisse, nunc autem evasisse reliquias? Fuit, cum exanthematico malignoque morbo defunctorum cadaveribus apertis, ipsos sanguinis fontes, cordis ventriculos, & vasa sanguifera totius corporis maiora, eiusmodi substantia vel tela ubivis fere continua & cohærente, fibrosa, tantum non carnea, repleta invenirem, ut vix duæ libræ non resoluti sanguinis in toto corpore adfuerint. Hæc resolutio, vel potius evolutio totius fere sanguinis, & vasorum obstructio fere omnium, hæc inquam, explicare poterunt, quare in iis, qui morbo exanthematico, malignoque pereunt, sanguis per nares & fauces, nonnunquam per oculos quoque nisu fortissimo prorumpat. Ab his vero ipsissimis causis mortem plerumque sequi, persuasissimum habeo. Hinc prono fluit alveo, quod in morbis acutis omnibus, in quibus per se sanguis ad evolutionem maiorem iam fieri coeptam, proclivis est, omnia remedia calida, volatilia, attenuantia, alexipharmaca ac resolventia, non solum non profint, sed necem insuper affe-

afferant, promoveantque certissimam. Equidem, qui Camphoram semper in remediis valde resolventibus numeravi, ea nunquam in morborum acutorum cura usus sum, eique per omnem meam praxin, medicamina acida, nitrata, temperantia, optimo cum successu prætuli. Hæc cum orbe erudito, Medicorum inprimis, communicanda putavi, ut viderent sagaciores, annon ex his phænomenis præter nutritionis rationem, & morbi ac mortis causam, multa alia commode explicari possint, ut lactis præparatio, ut puris & spermatis natales, ac huius generis complura alia, in quibus enodandis nostræ coniecturæ laborant. De ipsa vero hypothefi mea iudicaturos rogamus, ut ad tria curatius attendant. Primo rogatos eos volumus, ne hypotheseos nomine, quod his cogitationibus indidimus, impediantur quo minus ipsa rei momenta examinent. Hypothefin vocamus, ad explicanda naturæ phænomena probabiliter excogitatam, & quibusdam experimentis, nunc pluribus, nunc paucioribus, suffultam sententiam,

tiam, quæ non quidem pro certa & evidenti, sed pro vera tamen habetur, donec vel evicta eius falsitas, vel verior certiorque eiusdem rei explicandæ ratio inventa fuerit. Eiusmodi theoriam si quis in ipsam praxin temere infert, peccat sine dubio tum suo damno, tum maxime ægrotorum. At qui ex ipsa praxi eiusque usu & consuetudine, depromit suarum opinionum suspicionumque argumenta, eaque aliis diiudicanda proponit, non veniam solum facti per se innocui, sed suæ fidei & industriæ laudem meretur. Alterum, quod monemus, est, ne quis ubi de globulis, & fibrarum compositione oriundis, de globulorum resolutione, evolutione, fluidique latius sumti, in solidum mutatione, sermonem fieri audit, statim ad ea convolet, quæ in Philosophia naturali circa fluidi theoriam abstractam & leges staticas & hydraulicas docentur. Vt enim taceamus, esse sanguinem e genere fluidorum heterogeneis partibus constantium, quorum scrutamen hebetem oculi animique nostri aciem subterfugit;

git : quis erit adeo ineptus atque vecors, qui non intelligat, inter fluidi abstracte spectati notionem, & fluidi in suo concreto, in suisque canalibus considerati ideam, ingens discrimen esse ponendum, multaque in posteriori casu colligi observarique debere, quæ in priori innocue negliguntur? Quemadmodum confusio harum rerum, quas natura seiunxit, multos in rem medicam errores invexit: ita earundem sedula separatio seiunctioque, novis sine dubio veritatibus ianuam aperiet. Denique rogamus, ut, qui mea examinare cuperint, ab eo quod facilius & apertius est, ad difficiliora, non vero inversis rationibus ab his ad illa progrediantur. Sanguinis ego metastasin, resolutionem, evolutionem statuo, vel quocunque nomine rem nondum satis notam, designare placuerit. Huius metastaseos, si actu fit, in febribus continuis exanthematicis ac malignis, extare signa & indicia debent. Ab his igitur indagandis & rimandis, fieri debet initium, non vero in sano corpore, in quo omnes vices &

nostra ætate Celeberr. D. TRALLES, in
peculiari, quam super hanc rem edidit
commentatione, in pestis & omnium
febrium malignarum procuratione ita
prædicant Camphoram, ut medicamen
quod his malis adhibetur, Camphora
destitutum, instar militis esse conten-
dant, qui vacuum gladio vaginam
portet. Me quidem meæ observatio-
nes cogunt, ut plane assentiar CHRIST.
MARGGRAVIO, qui cum in peste quæ Lug-
dunum Batavorum ann. 1664. affli-
xit, & in aliis febrilibus malignis, in-
utiliter Camphoram adhibuisset, de
eius virtute in eiusmodi morbis debel-
landis conspicienda sibi non liquere
pronunciavit. Itaque lubenter eos se-
quor, qui in febribus malignis Cam-
phora abstinendum putant. Campho-
ræ igitur internus usus, restringatur ad
genitalium morbos, gonorrhoeam vi-
rulentam, fluorem album, satyriam
priapismum ac furorem uterinum, in
quibus

quibus casibus efficaciam Camphoræ haud condemnendam sæpius sum expertus. Est albi floris, præter Venereum, quo feminae infestantur, infestissima species, quam mensium subita suppressio generat. In ea semper Camphoram utilissime ordinavi Succino præparato albo combinatam, a qua menses in suos trames inductæ fuerunt & cessavit morbus. Circa Camphoræ externum usum, qui frequens est apud Medicos & Chirurgos, notari debet, parce, parum calidam, nec nimis diu applicandam Camphoram. Quod si negligas, ubi proxime sub cute latent humores, irritatæ fibræ sanguini evolvendo ansam dant, unde plerumque presso pede exulceratio sequitur, quod plus una vice sum expertus. Absit autem spiritum vini Camphoratum adhibere in erysipelate, in ambustis ac combustis, quod tamen frequenter fieri solet a plebeiis hominibus. Regnat vero Camphoræ applicatio in sublevandi iis qui podagra & arthritide laborant, quorum tumores sæpe solvit. Eius applicandæ hanc formulam commendo. Re-
cipe

cipe Sapon. Venet., Camphoræ, āā ʒj solv. c. spirit. vin. suff. quantitate. Eiusmodi linimentum, quod ex Camphora super ferrum candens adusta, in pulverem redacta, & pinguedine suilla paratur, contra achores infantum, tanquam præsentissimum commendat FRANC. IOEL, magni nominis Medicus. Liceat vero citare unguentum, quod ego in scabie, ipsisque achoribus infantum, præmissa corporis purgatione, felicissimo cum successu ordinavi. Constat ex ungv. Nicot. ʒj. ol. tart. per deliqv. ʒij. Merc. præcip. alb. ʒj., Camph. ʒβ. Hæc de Camphora sufficiant. Plura qui desiderat de eius usu & virtute in ophthalmia serosa, dolore capitis, doloribus frigidis rheumaticis, oris inflammatione & faucium, paralyfi, gangræna, adcat GOTHOF. MOEBIVM, GREGOR. HORSTIVM, FRID. HOFFMANNVM, TRALLESIVM, ac NEVMANNVM, qui de hoc argumento potissimum sunt commentati.

Nitrum tabulatum, vel, quemadmodum vulgo audiunt, *Lapides prunellæ*,
L Bru-

Brunellen Kügelgen, in religioso septenarii numero suppeditandi, a plebeiis frequenter adversus intermittentes tertianas præcipue febres adhibentur, eo quidem modo, ut solutum in cerevisia tepesacta medicamen, ante paroxysmum sumatur.

Patet, huic medicamini contra febres specifici plane nihil inesse. Attamen prodesse poterit temperando, sedando, refrigerando, in iis casibus, ubi frequentes spontanei vomitus prægressi fuerint, qui impuritates in primis viis collectas e corpore eiecerint. Fusione Nitri crudi, additoque parum sulphuris communis, paratur Nitrum tabulatum, quod propterea alcalifatum ex parte evadit. Pro viribus medicis parum differt a Nitro depurato, cui vero præferri solet a Medicis pariter ac plebe in gargarismis adhibendum, ubi fauces, gingiva, larynx, uvula inflammatae fuerint. Id, quod inter nos obtinet, Nitri genus, omnino latuit veteres, totoque coelo differt ab eorum Nitro

Natro vel Aphronitro, quod frequenter trahebant in usus medicos & culinares, balneorum procurationem, & vaporum fictilium incrustationem. Veterum autem Nitrum nihil fuisse aliud, quam sal ex toto alcalinum ac lixiviosum, quod ad salis tartari aut cinerum clavellatorum naturam proxime accesserit, id tum ex aliis quibusdam indiciis, tum vero maxime a posteriori, ex effectu nempe, quem præstitit, abstergente, satis tuto colligitur. Exoluit Aphronitri non usus tantummodo, sed etiam cognitio perfecta; unde Nitri recentioris indolem unice contemplabimur. Eius tres fere species sunt, prima fossilis Nitri, quod e terra foditur, altera muralis, quod muris saxeis adhærescit, tertia denique, quæ rupibus ac scopulis adnascitur. Prima tantum species apud nos frequentari solita, postquam coctione, depuratione, ac crystallisatione operosa mundata fuerit, sub Nitri depurati nomine venit. Nitrum quod & varias medicaminum, & pulveris etiam pyrii confectiones ingreditur, in tractu Halberstadiensi,

Magdeburgensi, & post recentiora tentamina, quemadmodum audio, in ducatu quoque Brunsvicensi copiose collectum, ad futuros usus feliciter comparatur. Cognitum est per ipsam praxin & experientiam, quod Nitri vires medicæ non nisi refrigerantes, temperantes, sedativæ, diureticæ quoque & antaphrodisiacæ sint. Quod autem fertur de Nitri vi incidente, resolvente, abstergente, aperiente, id omne Chemicorum speculationibus abstractis nixum, ab experientia plane non confirmatur. Quamvis vero Nitrum e communi Medicorum sententia remedium sit præstantissimum contra febres omnes continuas, & quævis mala quæ a sanguine rarefacto ac ebulliente proveniunt: tamen in iis, quorum bilem iracundia vehementius commovet, quique ad animi sanguinisque motus compescendos, Nitrum nimis frequenter assumere consueverunt, a Nitro sumto fibrarum summa tandem debilitas exoritur, & in maribus venerea cupido suppressitur; id quod apud Anglos accidisse memorant DIPPELIUS & I. HUMMELIUS, quo-

quorum posterior, in tractatu de arthritide refert : Invaluerat nimirum a BAC. VERVLAMII suasu & encomiis Nitri usus medicus in Anglia, adeo, ut pene universaliter quivis morbi, unico hoc remedio, ut adparebat, profugarentur ; sed cum aliquot annorum tractu, qui huic medicamini adsueverant, sentirent, se in dies viribus languescere, sicut & vorandi, & bibendi appetitus languebat, & sexus apprimè sequior deprehenderet ingens suæ felicitatis summæ in re venerea detrimentum, nesciens, quodnam veneficium in Anglia, in hac palæstra alias admodum strenuos, ligasset viros, & satagendo huic negotio ineptos reddidisset. Detecta tandem huius ingentis miseriæ causa, adeo communi odio & ira, in usum Nitri medicum insurrexere mulieres, æque ac viri, eiusque auctorem BAC. VERVLAMIVM maledictis excepere, ut vix a præmeditati in detrimentum gentis veneficii labe, & accusatione publica se vindicare potuerit &c. Accidit nimirum in VERVLAMIO, quod in maximis sæpe vi-

ris usu venit, ut abundantis ingenii impetu abrepti, in alienam messem ubi falcem immiserint, graviter tum sibi ipsis peccent, tum aliis. Quamvis enim in historia vitæ & mortis Verulamiana, cæterisque magni Philosophi operibus, multa insint nova, notatu dignissima, tamen maior pars est opinionum, quæ dubiæ, quæ ancipites sunt, quæ nullo sensus ac experientiæ testimonio confirmantur. Quis enim est, ut innumera omittens, unum afferam, quis est inquam, qui Nitrum existimet longævitatē, ac ut veteris cuiusdam Latini vocabulo utar, vivacitatem certissime præstare, credatque VERVLAMIO, id in historia vitæ ac mortis affirmanti? Quæ cum ita sint, Nitrum tamen depuratum in fluore seminis involuntario nocturno, in gonorrhoea, tum benigna, tum maligna, in dolorifica penis erectione, quæ gonorrhoeam malignam sat moleste comitatur, multum potest, dum sanguinis affluxum moderatur, dum impedit inflammationem partium, dum spasmos fibrarum fortiores lenit. Sæpe
pro

pro muneris ac officii mei ratione, eiusmodi ægrotos cum acerrimis doloribus confluentes accessi, quos solo Nitro in sanitatem restitui. Dedi Nitrum in dies singulos ad ℥j ante decubitum cum aqua nymphææ, quo, quin etiam therebinthina cruda, singulis diebus mane data, quam singulari quadam encheiresi ad eum finem præparaveram, præmissa purgatione mercuriali, non compescui solum dolores, sed ægrotos, quam fieri potuit ob morbi genium citissime sanavi. Dn. GEOFFROY meminit singularis cuiusdam efficaciam, quam Nitrum in hydropes sanando præstitit. Inter monachos ait, obtinere ab aliquot annis arcanum, quod ab iis contra hydropem felicissimo cum eventu adhibetur, idque e Nitro, quarta parte croci martis remixto, constat. Huius medicaminis sedecim grana, quater per diem dantur, una cum potus ordinarii libris duabus, in quo ℥j eiusdem misturæ solvitur. An vero idem, quod delicatioribus Gallo-Francis convenit, robustioribus Brunsvicensium terrarum incolis utiliter adhiberi queat, de eo cum aliis

mihi dubitare liceat, & potius fortiora remedia desiderare. Vnum insuper de Nitri usu afferam, quod id magis iuvet, ubi pro scopo temperante, solum cum haustu aquæ frigida sumitur, quam cum oculis cancrorum, zinnabari, tartaro vitriolato, antimonio diaphoretico, aliisque minus adhuc appropriatis, vel pulveribus crassis ac terrestribus iungitur. Feminae nostrates quæ iracundiores sunt, & ubi a concitata bile male habentur, confestim ad pulverem temperantem Heisteri, vulgo *Zufalls Pulver*, vel antispasmodicum Hallensem confugiunt. Pro his omnibus commendo ℞ Nitri depurati cum aqua frigida, ad motus iræ vehementiores temperandos sumendum.

Ossa Sepiæ, vulgo *Weisfischbein*, quæ ab artifice ad metalla infundenda adhibentur, a plebeiis quoque medicis adversus omnes febres, bono nunquam eventu in usum trahuntur. Hanc vero levem substantiam pulveris-
facam,

fatam, ad ziii ex officinis petitam, in tres æquales portiones distribuunt, eamque per tres vices ante paroxysmum cum cerevisia tepida adsumunt. Propter insignem autem quam præstare visa fuit operam, apud rusticos viciniam Helmstadiensem incolentes, pro China regnat, & antifebrilibus cæteris antefertur.

Piscis, in cuius dorso, scuti ad instar, os Sepiæ invenitur, marinos inter pisces, & quidem a Linnæo inter Zoophyta numeratur. Est memorabili magnitudine, duarum interdum ulnarum, visu tetro, forma fere quæ accedit ad polypi marini similitudinem. Notandum præterea, quod hic piscis in intestino, quod propius abest a ventriculo, vesicam foveat, quæ plena est liquore, qui nigredine nostrum vincit scriptorium atramentum. Is vero liquor, quem bilem esse putant historix naturalis auctores, teste PERSIO, priscis Romanis ad pingendas litteras in pretio iam usuque fuit, & a CICE-

R O N E atramenti nomen obtinuit. Est quidem P. HERMANNVS in ea opinione, ut existimet, Sinensium atramentum, quod *Tusch* vocatur, ex hoc liquore una cum oryza subtilissime pulverisata præparari, in quo tamen refragantes habet alios, qui, e solo fumo terræ pinguioris, inflammabilis, fuliginis ad instar collecto, gummatibusque remixto, utilissimum pigmenti Sinensis genus parari putant. Sunt qui ossibus Sepiæ vim diureticam tribuunt ac resolventem, quam tamen experientia non satis luculenter testatur, cum ab aliis admixtis pendere queat. Clarior est eorum absorbens virtus & adstrictoria, quam, qui gonorrhoea laborant, sæpissime dextro, nonnunquam, ubi præmature adhibentur, sinistro eventu experiuntur. Hæc vero adstrictoria vis, spasmos mitigat fibrarum, eoque nomine specifici antifebrilis famam in pauperum tuguriis obtinuit.

Coccognidii semen, a rusticis Brunsvicensibus adversus febres intermittentes,
præ-

præcipue quartanam inveteratam, feliciter sæpe, nonnunquam, ubi doseos modus non servatus fuerit, satis infauſte adhibetur. Fert hoc ſemen tenuis frutex, vulgo *Kellerbals* dictus, noſtris ſilvis ac dumetis per quam familiaris. Hoc draſticum remedium, quod acrimonia ſuperat omnia fere vegetabilia granifera, ad $\text{ʒ}\beta$ ex officinis petitum, pro una doſi ad grana 6, 7, 8, cum vino aduſto adſumitur. Equidem, qui gnarus eorum, quæ in Medicina peccantur, meum de hac re iudicium ſuſpendo, ſuadere tamen auſim ruſticis, ut hoc ſemen integrum potius, quam contuſum, contra morem ab ipsis receptum, aſſumant.

Laureola, ſive Mezereum, ſenſus mirifice delectat flore, quem primo vere proferit, tum coloris amoenitate, tum ſua-
vitate odoris iucundiſſimi; qui tamen odor nimius ac diuturnus, propter fragrantiam caput nonnunquam graviter infe-

infestat, quod meo ipsius damno, qui hanc plantam in deliciis habeo, una plus vice sum expertus. Rubor qui immaturo semini adest, in mature-scente transit in nigredinem. Siccata semina, & mole, & sapore, piperis nigri grana, quibus similia sunt, vincentia, piper Germanicum vocantur. Inest iis oleum foetidum sale caustico imprægnatum, magna quidem copia, per quod fibras intestinorum & ventriculi ad inflammationis periculum vellicant, & utraque via biliosos humores & aquosos e corpore expellunt. Novi e robustioribus rusticis nonnullos, qui ab octo Coccognidii pulverifatis granis, plus quam viginti pertulerunt alvi deiectiones. Quod cum ita sit, scorta viliora, ad foetum in primis mensibus enecandum propellendumque, Coccognidii semine abuti per maximum scelus audio. Veneta quædam matrona in arcanis habuit promovendorum mensium auxilium, a Medico quodam Cremonensi communicatum, folia nempe pauca Laureolæ cum vino decocta, cuius rei auctor est

HENR. VELSCHIVS. Solus odor feminis Coccognidii, prunis candentibus iniecti, adeo nervos offendit, ut vertigines mox in delicatioribus subiectis & lypothymias efficiat, quod Pharmacopoeus quidam, qui quantitatem horum granorum fornaci imposuerat, cum sanitatis damno novissime est expertus. Deterrimum vero est hoc semen pulverisatum, quod ad ʒʒ datum, vomitus primo ciet, deinde ventriculum inflammans, convulsiones, & intra viginti horas, necem affert. Huius tragoediae periculum feci in cani maiore, cui ʒj huius feminis subtilissime pulverisati eo eventu dedi, ut cum aliquantum pulveris per vomitum reiecisset, a reliquo intra praedictum temporis spatium periret. Dissecto cane vidi ventriculi latera interna stigmatibus rubris referta, quin etiam exesa, & sanguine nigro coagulato conspurcata. Hic casus, & multi longe tristiores rusticorum, qui ab hoc toxico male habiti me convenerunt opem postulantes, me permoverunt, ut omnibus auctor fierem ab hac peste quam

quam longissime recedendi; nisi forte in hydrope, tentatis inutiliter aliis, ea grana adhibenda dicas, postquam ad mentem ETTMULLERI, maceratione in succo citri per aliquot dies instituta, correctæ fuerint, in quo casu, lætissimos ab ipsis effectus provenire vidi, dum multum aquæ per inferiora educerent. Procul vero absint ab aliis morbis omnibus, præsertim febribus, ubi tutiorum medicaminum ingens numerus abstinere nos iubet a drastrictis istiusmodi & toxicis remediis, quorum damnosa indoles, ipsius morbi vehementiam longe exsuperat.

Scilla seu *Squilla* marina, *Meer Zwibel*, pro medicis viribus parum differt a priori, nisi quod legitima dosis mitiorem præstet effectum. Eam frequentat plebs nostra in febribus quartanis. Squillæ radicem pulverisatam, quam vel ex officinis petunt, vel ab agyrtis comparant, ad cultri cuspidem dant cum aceto, vomunt aliquoties, vel alvum deiciunt, quo sordes, in primis
viis

viis collectæ, repetito medicaminis heroici usu, tandem eiiciuntur.

Scilla tum alba, tum rubra, a TURNEFORTIO speciebus Ornithogali marini adnumerata, ad littora arenosa & arida maris mediterranei copiose crescit ad duorum sæpe pugnorum magnitudinem. Radix eius bulbosa est, & ad ceparum nostrarum similitudinem, constat ex squamis & lamellis, sibi inter se incumbantibus. Quoniam recens nimis acris est, raro adhibetur succus e recenti expressus, sed ab Hispanis, Siculis & Lusitanis inter fortissima venena refertur. Siccata quidem haud parum amittit de vi sua toxica & corrosiva, nihilominus a religioso Medico, cui semper iusta remanet toxici suspicio, rarissime & parce tantum in substantia datur adversus cachexiam & hydropem, heroica mala, quæ heroicam medelam desiderant. Prostat eo fine in officinis Scillæ præparatum, quod fit, dum bulbi Scillæ involvuntur pastæ farinaceæ, & in clibano coquuntur. Hoc modo correcti bulbi, exsiccantur in umbra, & ad ℥j vel 3℔ ægrotantibus ordi-

ordinantur ; quem tamen morem
ZWELFERVS haud immerito vitupe-
rat. Solus hic pulvis, quamvis dica-
tur esse correctus, tantam movet nau-
seam, tanta tormina, ut crebris post
assumptionem vomitibus iterum reiicia-
tur. Cuius rei memor, Scillæ pulve-
ri correcto, nunquam non laudabili
eventu cinnamomi corticis pulverisati
portionem adieci. Recordor tristis-
simum casum feminæ Helmstädiensis,
qui aliquot abhinc annis contigit. Ea
cum per annum laborasset tympaniti-
de, quæ nostratibus audit *die Bug-
gensucht*, multaque tentasset inutiliter,
Medicæ tandem cuiusdam consilio,
pulveris Scillæ portionem sumsit, quan-
tam capere posset cochlear integrum.
Quo factò, misera mox dolere ventri-
culum sensit acerbissime, eiulare, con-
velli coepit, moxque damnosam Scil-
læ indolem, inter vehementiora sym-
ptomata sua morte testatam reddidit.
Qui tum Physici Helmstädiensis mu-
nere fungebatur, vir Celeberrimus, se-
cto cadavere deprehendit, inflamma-
tum ventriculi ambitum & ex parte ar-
rosum.

rosū. Hoc omnes monere debet Medicos, ne unquam Empiricorum suasionibus ducti ad ordinandam Scillam crudam improvide progrediantur. Summæ vero antiquitatis commendatione celebrantur Scillæ præparata, DIOSCORIDI, CELSO, & GALENO laudata. Ex his GALENVS aceto e Scilla parato multum tribuit, eiusque crebriorem usum prolongare vitam posse putat. Huius aceti usus in nostra praxi ad solam quorundam gummatum solutionem in morbis pectoris restringitur. In tenerioribus ab aceto propterea abstinetur, quod vomitum ciere visum est. A IOH. HEVRNIO laudatur ut summum antiscorbuticum, quod tamen longioris experientiæ confirmationem expectat. Plura qui nosse cupit de aceto Scillæ, adeat IOH. MATH. DURASTANTES libellum singularem, quem super hoc medicamine conscripsit. Laudandum vero maxime oxymel scilliticum, quod e tribus partibus mellis despumati, & duabus aceti scillitici constat. Hoc inquam oxymel pulmonum panacea vocari posset, propter eximias

quibus pollet vires attenuandi ac resolvendi crassos humores & viscidos, a quibus pulmones obsidentur. Eo magnopere adiutus semper fui in catarrho suffocativo, asthma spasmodico, in peripneumonia cum expectorationis difficultate coniuncta, & in infantibus qui oppleto laborabant pectore. Id vero semper dedi sacchari loco in potu thee calide sumendum, dum externe simul linteamina calefacta frequentius pectori applicanda curarem, qua methodo, in summo vitæ periculo constitutos servavi, excitando scilicet ac promovendo tussim, & expectorationem, interdum quoque vomitum. De usu Scillæ crudæ restat monendum, quod eius vendendæ venia interdici fas esset Pharmacopolis. Vt enim ab eo discedam, quod in febribus temere a vulgo adhibetur, prostibula quoque eadem ad eiiciendum foetum immaturum abuti constat, quæ drastica quævis remedia cum suæ vitæ periculo, infantisque nascituri certissimo damno adsumere solent.

Costus

Costus verus officin., qui plebi sub titulo *Bitter Kosten Rinde* celebratur, radix est plantæ exoticæ, cuius accurata descriptio adhuc in desideratis est. Hæc inquam radix, quæ in formulis Medicorum rarissime occurrit, suam, quam antiquitus obtinuit, existimationem, propter eximias vires, quas in diversis intestinorum morbis exserit, comparatam, adhuc inter plebeios homines ad hunc usque diem conservavit. Tacebo eius usum, qui ad hystericum, colicumque malum pertinet. Id vero dicam, Costi radicem pulverisatam ad ʒj cum vino adusto ante paroxysmum sumendam, febricitantibus subinde feliciter a vulgo suppeditari.

Costi radicem, quam nostræ officinæ servant, non eandem esse cum Costo DIOSCORIDIS, AVICENNÆ, GALENI, PLINII, quin potius ab hac multis numeris differre, satis superque constat. Costi radices, quæ in silvis

Malabariæ, Brassiliæ, Surinamæ crescunt, ad nos asportandæ, crassæ sunt, oblongæ, solidæ, sæpe fissura in medio scissæ, extus cinereo, intus albicanti colore, odore fragranti, qui violas æmulatur, sapore acri aromatico. Nonnulli, & præcipue **LEMMERY**, plantam quæ Costo natales suos debet, similem esse ferunt nostro Sambuco, quibus tamen **LINNEVS** contradicit, qui plantam graminifoliam esse statuit, quæ sententiarum discrepantia incertum reddit Costi idioma botanicum. Habent officinæ nostræ Costum dulcem, quem eiusdem cum amaro indolis esse vult **ISAACVS BONTIVS**, sola radicis ætate notabilem, cum recens radix dulcem, annosior vero amarum saporem referat. Præfert tamen amarum dulci plebis præiudicium, quo ducta, plus opis a medicamine ingrato quam suaviori expectare solet. Vtraque Costi species carminativam habet vim, & aperientem, & diureticam, pectori quoque proficuum, eoque nomine, non sola quidem, sed aliis probatis iuncta, præmissis præmittendis commode

mode datur adversus febres intermittentes, debilitatem ventriculi, hysterium malum, colicum dolorem, & mensium suppressiones. Dolendum vero, quod Pharmacopoei, deficiente Costo, in eius locum præter fas & rationem Canellæ albæ corticem, Pseudo-Costum Matth., Zedoariæ ac Galangæ radices eo tectius surrogent, quo rarius integra radix, frequentius vero pulverisata ex officinis petitur. Quo prævaricationis medicæ genere, ægrotis si non damnosa, certe minus utilia dum porriguntur, multoties sinistri successus culpa, quam solus Pharmacopoeus sustinere debebat, in Medicum, tanquam inepta ordinantem, redundat. Præter oleum Costinum, quod quamvis roborante virtute ac nervina gaudeat, tamen non in omnibus officinis prostat, laudari quoque meretur extractum, quod a Maro, Costoque, Macrocostinum nomen adeptum est ab ipsius auctore ac inventore

RAIMUNDO MINDERERO, Medico Augustano Celeberrimo, qui in singulari commentatione,

quæ Aloëdarium Macrocostinum inscribitur, totus fuit in extollendis macrocostini extracti polychrestis virtutibus. Neque negari potest, egregiam esse compositionem, cuius conficiendæ ratio in omnibus fere dispensatoriis traditur. At exolevit eius usus nostro ævo, nisi quod interdum pro basi datur pilularum purgantium, eo consilio & eventu, ut caveat a torminibus, quæ purgantium resinosorum effectus comitari solent. Idem ille, quem supra nominavi MINDERERVS, multis docet, quomodo extractum hoc aliis iunctum, vel cum vehiculo appropriato, plerisque morbis vel præcavendis, vel tollendis possit adhiberi. Audiendus tamen est Celeberr. SCHVLZIVS, ad mentem aliorum Medicorum rectissime monens & optans, ut imminuta in hoc extracto Aloes portio, ad maiorem cum Myrrha & Croco æqualitatem redigatur.

Zinziber album offic., vulgo *Witter Ingber*, plane idem est cum rubro ita dicto, quod culinis Germanorum infer-

servit. Accedit tantum certa quædam præparatio, per calcem vivam vel creatam, qua vermium accessus & Zinziberis corruptio impediatur. Hoc modo paratum Zinziber, propter singularem a communi Zinzibere coloris differentiam, album vocatur, & adversus febres intermittentes vulgo passim adhibetur. Datur robustioribus, quos semper intelligo, pulverisatum, ad cochlearis capacitatem, cum vino adusto, quod vehiculi vices præstat.

Mittit Europæis mirabilium ferax India utilissimum hoc aroma, gratum palato, proficuum ventriculo, hisque nominibus dudum civitate nostrarum culinarum donatum. Taceo figuram, quæ omnibus nota est, id unum notans, olei essentialis, foetidi, acris, & facili volatilis oleosi ignei multum in Zinzibere contineri. Planta, quæ hac radice sustinetur, est e genere Iridum, & a MORISONIO Iris latifolia tuberosa, Zinziber dicta, flore albo, vocatur.

Quemadmodum vero cultura vegetabilium fere omnium naturam emendat, atque mitiorem melioremque reddit, ita cultum Zinziber ab Indis præferatur ei, quod sponte nascitur, idque solum ad externos mittitur. Quo vero vermium vitetur iniuria, germinatioque, inutilis futura, cohibeatur, radices recentes hoc modo præparant, ut delapsis foliis & floribus collectæ radices per duas horas aquæ marinæ immergantur, postea apricationi exponantur, denique in umbra siccentur. Indi folia cum radice, dum virent, in deliciis habent, multumque ad iuscula, acetaria, cæterosque cibos adhibere solent. Non ea tamen sola laus est Zinziberis, ut cibis gratum conciliet saporem & aromaticum: confirmat præterea ventriculum, frigentem fovet, ciborumque promovet concoctionem. Mihi vero perplacet Thuringorum non insipidus mos, qui a prandio, quod nobis butyri esu finitur, Cuminum, Sal, & Zinziber apponunt, pani inspergenda, quo cibi promptius concoquantur, & flatuum ac cumula-
tio

tio impediatur. Pauperibus vero maxime commendari debet hoc aroma, vili constans pretio, & summopere proficuum hominibus, qui crudis ac frigidis plerumque vescuntur alimentis, ventriculique infirmitates plurimas experiuntur. Quo quidem consilio uti videmus pauperes, qui dum hiems sævit, iusculis vescuntur pro victu ordinario, Cerevisia, Pane secalino, Zinzibere, Cumino, & adipe paratis. Notandum adhuc de Zinziberis usu, quod magis phlegmaticis, quam melancholicis, & ficcioris constitutionis hominibus profit. Qua ductus opinione ADR. ZIEGLERVS, adversus quartanam phlegmaticorum, quæ Medicorum ingenia exercere solet, ut præsentissimum commendat remedium Zinziberis extractum. Idem vero præstare multoties vidi rusticos nostros, qui solo pulvere Zinziberis cum vino adusto largiter hausto, quartanam rebellem satis feliciter debellant. Quod ab Indis advehitur conditum Zinziber, & saporis suavitatem singularem, & medica virtute commendatur quidem, sed ita com-

commendatur, ut fileri nequeat, raro genuinum Zinziber suppeditari, cuius vices saepe vetustissimum Zinziber supplet, a Pharmacopoeis maceratione in calce viva, additoque melle paratum. Genuinum vero præter stomachicam vim, quæ in ipsius natura inest, languentem excitat Venerem, & salis volatilis, oleosa parte temperati, beneficio, aphrodisiaci non ignobilis encomium meretur. Absit vero, & longissime recedat Zinziberis usus, Medicorum quorundam formulis tritus, ab oculorum serosis affectibus, quo scilicet humorum ad oculos affluxum promovendo, malum, cuius medelam promittunt, in deterius convertitur.

Succedat Zinziberi notissima plebeiis *Gentiana alba*, radice crassa, longa, exterius plerumque flava, intus alba, quam sua dialecto *Witten Enzian* appellitant, quæ radix vulgari, rubræ propterea præfertur, quod amarior est, & efficacior esse creditur.

Eam

Eam vero in quovis intermittentium febrium genere sumunt pulverisatam ad ʒj, maiorique interdum dosi, cum vino adusto ante paroxysmum.

Hæc Gentiana, quam Gentianam maiorem, flore purpureo, vel albo, *BAVHINVS* vocat, in Alpium, Hercyniæque montibus passim crescit. Cum oleo prædita sit amarissimo, quod cum phlegmate acido combinatur, in exigua dosi data, roborat ventriculi fibras, & quisquiliæ ibi delitescentes resolvit. In largiori vero dosi vehementius alvum delicit, & vomitus concitat iusto copiosiores. Quare cum intellecta esset plebis in hac radice, propter catharticas vires, quas possidet adhibenda notabilis intemperantia, eius venditio promiscua Pharmacopoeis nostris publica auctoritate interdicta fuit. Cum vero Pharmacopoei impediantur, quo minus eam vendant, passim prostat apud Circumforaneos, quotannis hanc regionem peragrantes, ab ipsis parvo comparanda, cum adversus pecoris externos morbos, ulcera nimirum mali-

maligna & foetida, quæ mundari ac consolidari debent, quin etiam in hominum febrilibus incommmodis frequenter adhibeatur. At cum ingrato sapore, quem vini adusti accessio adeo non imminuit, ut augeat potius, nauseam moveat febricitantium, atque vomitus cieat, eo fit, ut febris fomes, qui apud rusticos, una vice præter modum indulgentes genio, plerumque in ventriculo delitescit, via brevissima eliminetur, eo eventu, ut remota febris causa, ipsum per se malum cesset. Hanc eandem Gentianæ radicem, putredinis hostem infensissimum, ac veneni venenum LOBELIVS ita vocat, ut ab eius usu pestem refugere prædicet, tum in hominibus, tum etiam in brutis, quorum sanitatem, & præstare incolumem, & restaurare dicitur. Huius vero laudis fides sit penes auctorem. In bovina lue, quæ proh dolor nimis diu, & nimis crudeliter nostram infestavit regionem, multum adhibita fuit Gentianæ radix, non quod alexipharmaca esse, vel obsistere putredini crederetur, sed ut occlusas rese-

referaret vias, in quarum obstructio-
ne præcipuam luis causam hæere in-
diciis non unis, nec iis conternendis,
vel dubiis, nostro denique & nostra-
tium damno, didicimus. Didicimus
inquam. Quod si enim ex vero loqui
velimus, fatendum erit vel invitis, qui
reliquarum fere artium abdita penetra-
vimus, qui in coelestibus ac subterra-
neis sapimus adeo, ut vix sit, quo
non ingenii humani sagacitas penetra-
verit, pueros nos esse in earum rerum
intelligentia, quæ sub oculis versan-
tur omnium, quæ instrumenta sunt
victus, quæ in partibus numerantur
præcipuis vitæ communis, quæ & mi-
ro Conditoris artificio, & utilitate e-
minenti commendantur. Quo qui-
dem in numero quis non pecudes po-
nat, animantium genus, quod ob-
esse nemini, prodesse vero quam plu-
rimis potest, & cuius in usum vitæ
humanæ trahendi ratio, primævæ ho-
minum simplicitati præ cæteris con-
gruebat. Ne vero quisquam miretur
nostram in debellandis pecorum mor-
bis infantiam, observare & animo pro-
be

be pensitare iubemus omnes, nos iis initiis ac principiis destitui, sine quorum subsidio ne cogitari quidem, nedum provehi ac perfici veterinaria Medicina poterit. In horum initiorum censu primo ponendam puto accuratam corporis bruti Anatomiam, quæ ita quidem exigatur ad corporis animalis in universum spectati anatomicam cognitionem, ut non prætereamus insigne, quod multis in partibus intercedit discrimen inter genera ac species cæterorum animalium, quando cum nostris corporibus comparantur. Bene novi, in brutis lue peremptis, non ad unguem singula investigari posse. Ideo iuvabit præmittere sanorum etiam brutorum Anatomiam, cuius obtinendæ causâ, vel instruendi erunt de præcipuis capitibus laniones, vel Medicis danda facultas, pecorum sanorum, quam fieri poterit, plurimorum cadavera inquirendi. Sordidam, ait quis, & erudito viro indignam nobis personam imponis? Quasi vero sordidum esse quidquam possit, quod nostra comoda & publicam utilitatem promovet,

vet, & quasi eum in finem nos, qui Medici & Philosophi audimus, erudiamur, ut ad aliquam provecti rerum subtilium cognitionem alto despiciamus supercilio, quidquid ad quatuor facultatum, ita dictarum, aliquam, non potest primo obtuitu referri? Nostris certe temporibus, & triviali plebeiorum hominum infausta experientia cognitum fuit, vesicam felleam in brutis a lue enectis, apparuisse tribus vel quatuor partibus solito maiorem, unde colligi suspicando potest, ductus cholodochi obstructionem, & bilis impeditam cum intestinis communicationem, & interclusam his initiis pastus concoctionem, primariam fuisse causam bovinæ contagionis, quæ pro varia corporum indole, regionis variante coelo, pastus multiplici ratione, per diversa prodeuns schemata, eandem tamen originem agnovit. Fateor, & lubenter agnosco, hoc uno experimento nondum rem totam confici. Hæc tamen specimini esse poterunt, tum eruditae, tum iis, qui curam reipublicæ gerunt, ut intelligant, animam Veterinarii

rinarii studii bruti corporis esse Anatomiam, indefessis conatibus atque exemplis instituendam. Hæc est illa Rhodus, ubi saltare debent quotquot patriam amant, hic ille lapis ab omnibus volvendus sine laudis aucupio, sine præsentis commodi anxia spe, sine serva præiudiciorum sequela. Iam vero ad institutum redux sermonem notabo, inter præparata Gentianæ regnare extractum quod a LAVR. HOFFMANNO ad ʒj cum spiritu salis ammoniaci & aqua appropriata ante paroxysmum sumendum, adversus tertianas & quartanas intermittentes specifici ad instar commendatur. At in officinis rarius prostat Gentianæ albæ extractum, cui alterum, quod fit e Gentiana rubra, substituitur, cuius vero vires, in febribus fere omnibus præsertim lentis conspicuas, multoties ipse sum expertus, cum id in essentia Gentianæ solutum, addito salis ammoniaci spiritu, repetitis vicibus usurpandum ordinassem.

Multi olim erant Medici in laudibus ac usu *Aloes*, quæ tamen non regnat in

tamen non abiterretur plebs, qua
signara moris Medicorum, tramiti in
sistens parentum suorum, contra va
rios morbos, maxime febres, Aloe
adhibere prorsus non dubitat. Aloe
quippe succum ad 3j cum vino adu
sto sumunt diebus febris intercalariibu
ex quo, fortuna volente, febrilis mat
ria per alvi deiectiones eliminatur. Sa
pissime vero irritatis fibris, & impe
sanguinis aucto, ab usu cathartici huius
remedii, febres intermittentes in con
tinuas infelicititer commutantur.

In officinis pharmaceuticis tres Aloes pro
stant species, Succotrina nimirum
Hepatica, & Caballina, quarum prio
internis hominum morbis, externi
altera, postrema denique brutorum, in
primis equorum affectibus sanandis
inservire creditur. Fuerunt apud ve
N teres

noſi ; in quo tamen ab eorum
entia nullis ſubnixæ rationibus nec
erimentis, diſcedere liceat noſtro æ-
eoque magis, cum vero ſimile
diverſos morbos concitari demum
Aloes uſu, quæ vivacitatis ſpem
te promittit. Magna virorum no-
a, & in iis SCALIGER, CAR-
VVS, FERNELIVS, HOFFMAN-
, cum Aloes damna probe per-
iſſent, eam ut ſaporis amarore in-
am, ut ventriculo inimicam, ut
as vellicantem, ut hæmorrhoides a-
entem, ut ſiccis & extenuatis corpo-
s infeſtiſſimam, adeoque cum vale-
nis conſervatione pugnantem con-
nare ac reiicere non dubitarunt.
d de hæmorrhoidibus dixi, teſtem
et FUCHSIUM ſui temporis he-
a, cuius hæc verba ſunt: *Ego*
es obſervavi, & vos ex 100 eo-
, qui Aloe ad excernendas feces
tur 90 videbitis, hæmorrhoidum
um pati, omiſſo vero Aloes uſu
venas

sentiunt Medici, ea venena, quæ
brutis fatalia sunt, ob mechanismi
militudinem hominibus prodesse nunc
quam posse. In confesso quoque est
feles, lupos, canes, vulpes, nec non
volatilia, Aloes usu enecari, quod
iubet Aloen in venenorum vegetabilium
classe reponere, ob toxicas
bus pollet vires, quæ subdole ac
cite ad plurimorum vegetabilium
venenorum morem exferuntur. Vnde
eius usum cane & angue peius vitare
volumus. Sunt quidem recentiorum
nonnulli, qui adhibita distinctione
propter abusum rei, usum eiusdem
tollunt, adeoque tempora esse prece-
tant, in quibus innoxie ac utiliter
loes ordinetur. Hos rogamus, ut cogi-
tent, neque de venenorum energia
nec de modo, quo purgantia operan-
tur, in his scientiæ nostræ angustiis sa-
tis liquere. Novi enim non neminem
qui adversus ascitem quo laborabat

ad cuius adpellationem nudam
emiscimus, in pristinam sanita-
fuit restitutus. Alius vero de
ata rusticorum gente, eiusdem
lae in febre quartana periculum
us, mane sumto arsenici grano
, in hydropem, & ex hoc in
m incidit, sua temeritate para-
Idem de purgantibus dici po-
quorum non solum modus ope-
incertior est, sed noxiae quoque
a Medicorum quoque pruden-
us agnoscuntur. Quare non
fieri videmus, ut fortissimum
ns in debiliore subiecto nihil
et, cum eius dimidiata pars in
tioribus hypercatharsin cause-
Hanc ob rationem, quae caeteris
s communis est, difficillimum
negotium, usum Aloes legitimum
usdem abusu certis & indubiis
bus distinguere, & ad aegrotan-
iecti naturam ac constitutionem,
plerumque densissimis tenebris
invol-

evita
eius
excog
lotio,
cum
rat,
credeb
rigere
re.
de no
bilem
Aloes
quae f
nis bo
strict
omni
muta
in ha
quin e
mittene
minuit
balsami
quoque
pulveri

involvuntur, tuto ac utiliter accommo-
dare. Quæ cum non possent Medi-
corum observationes subterfugere, ad
evitanda Aloes incommoda, varias
eius præparationes atque correctiones
excogitarunt, inter quas eminet Aloës
lotio, quæ quidquid huic succo toxi-
cum ac damnosum ab ipsa natura ine-
rat, sustulisse penitus ac emendasse
credebatur. Aloen vero lavando cor-
rigere, idem est, ac æthiopem dealba-
re. Vincit artem Aloes natura, &
de noxia sua vi partem vix nota-
bilem amittit. Ego vero unam probo
Aloes ad internos usus præparationem,
quæ fit torrore, per quem expulsis ig-
nis beneficio nocentibus partibus, ad-
strictoria vis atque roborans remanet,
omnisque omnino Aloes natura im-
mutatur. Hoc remedium dominatur
in hæmorrhagiis nimis compescendis,
quin etiam in dysenteria, præmissis præ-
mittendis, dolores mitigat, deiectiones
minuit, & arrosos intestinorum parietes
balsamica quadam vi consolidat. Vidi
quoque plus una vice Aloes tostæ ac
pulverisatæ & aliquoties exhibitæ, me-

morabilem efficaciam in febribus intermittentibus, quas aliis rationibus frustra aggredimur. Externe adhita Aloe, vulnera consolidat, & continuato usu multum præstat in ulceribus foetidis, in gangræna, & ossium carie ar-cenda. Eo fine solvitur in spiritu vini, ab omni alcali libero, quæ tinctura vel sola, vel combinata cum myrrha aut aristolochiæ essentia, Chirurgorum votis apprime respondet.

Satis diu versati sumus in regno vegetabili. Iam duce populo, promiscue sua medicamina quærente, transeamus in regnum minerale, e cuius suppellectile *Alumen* inter domestica vulgi medicamina fuit cooptatum. Laudatur vero Alumen adversus quasvis febrium species, dum ante paroxysmum ad pondus ter septem, id est 21 granorum Ciceris, cum cerevisia calefacta sumendum ordinatur. Tollitur eius usu febris, ubi excretiones per vomitum & alvum, febribus intermittentibus sæpe solemnes, præcesserint. No-

Nostrum non est in Aluminis naturam curiosius inquirere, vel eius præparandi varias enarrare rationes, quæ notæ sunt lectoribus, vel ab aliis commodè peti possunt. Sufficiat discrimen inter Alumen nativum & factitium notasse. Prius veteribus in promptu erat, factitium Alumen plane ignorantibus. Id vero e terræ gremio variis sub formis prodit. Ad Puteolos in regno Neapolitano, & alibi colligitur. Factitium vero Alumen, nullibi non ex aquis aluminosis vel e mineris, lapidibus, terrisque aluminosis excoctum, cedit in usus tum medicos, tum bibliopegarum, & aliorum opificum. Apud plebeios venditantur medicamina ex Alumine facta, quæ omnino attentionem merentur Medicorum. Ex his primo citari loco poterit, quod ad alvi pertinacissimas obstructions a nostratibus non inepte adhibeatur. Aluminis particulam aliquam oleo obductam olivarum, quo glabrior fiat, ano intrudunt, ac duo cochlearia olei lini vel olivarum superbibunt aniculæ præsertim hystericæ,

adveniens gangranam commen-
n Alumen, quod contritum &
albumine ovi subactum, lintea-
um ope partibus affectis satis uti-
applicatur. Quod etiam fieri so-
n oculorum rubore, ac lippitudi-
ubi per noctem Alumen ovi al-
ne temperatum oculis secunde
onitur. Est, at rarius, ubi Medici
nen adversus internos adfectus,
orrhagiam præsertim fortio-rem in-
adhibeant, quam tamen curam
er venæ sectio sequatur, necesse
Verum enim vero, cum adstri-
a vi conspicua ex omnium con-
Alumen gaudeat, ab iis qui
tam præsentemque medicinam
præferunt, vomitu, vel diarrhoea
tis interdum dari solet, præter ra-
em, quod excretiones hæc cohiben-
priusquam morbi fomes eiectus
t; a quo maxima & chronica
mala oriuntur. Quare cedat Alu-
internus usus tutioribus reme-
diis,

& m
quin
bus c
sitatio
lieres
tum
narrat
rata t
cation
ro co

Sal an
Etionem
proveni
Iovis Ar
corum l
lustrabat
primo ab
Medicoru
irrepsit ru
brilibus p
Datur ant

diis, quæ usus commendavit, Tum vero advocetur externe, ubi mundanda sunt vulnera, ubi ulcera profunda & maligna tractare necessitas cogit, quin etiam in avertendis defluxionibus catarrhalibus ad fauces, sine hæsitatione adhibeatur. Græcorum mulieres Alumine abufas fuisse ad partum procrastinandum, DIOSCORIDES narrat, quod nostris temporibus defloratæ tentantes, ad virginitatis sophisticationem, pristinum morem, alio vero consilio, restaurant.

Sal ammoniacum, vulgo per contractionem *Salmiak*, in illa Lybiæ parte provenire antiquitus credebatur, quam Iovis Ammonis, Aegyptiorum ac Græcorum historiis nobilitati, templum illustrabat. Ipsum hoc sal ammoniacum primo ab Aegyptiis vel Arabibus in Medicorum libros, & ex his in tuguria irrepsit rusticorum, apud quos antifebrilibus præstantioribus adnumeratur. Datur ante febris accessum ad ʒj cum

cerevisia tepefacta, prosperrimo utplurimum successu.

Multo abhinc tempore materiae medicae civitate donatum fuit sal ammoniacum, quod Chemicis etiam rationibus inservit, ut fixa corpora volatilia reddat, & sulphur ac mercurium e metallis ac mineralibus extrahat. Propterea a Chemicis multas fastuosas adeptum est denominationes, a quorum vero scholis ubi discefferimus, duae salis ammoniaci species a nobis distingui poterunt, nativi scilicet, & factitii, quorum prius, ope subterranei ignis e rupibus Puteolanis sulphure impraegnatis prodit, parum accedens ad naturam salis ammoniaci vulgaris officinarum, similius vero sali marino. Unde pro usu medico factitium, quod ad mentem P. HERMANNI e quinque partibus urinae humanae, una parte salis communis, & dimidia fuliginis paratur, Puteolano nativo antecellit. P. SICCARDVS e Societate Iesu, qui ad Aegyptios, ad catholicam fidem convertendos missus fuerat, testis est, sal ammo-

ammoniacum, quod in omnibus Europæ partibus prostat, ingenti numero in regione Aegypti, quæ ad veterem Geographiam Delta vocatur, sublimatione parari e peculiari quadam fuliginis ex stramine & stercore camelorum factæ cum sale marino mixtura, quæ in urina Camelorum solvitur. Hoc salis genus, postquam in formulas redactum fuit trium vel quatuor digitorum crassitie, longitudine vero spithamam æquantes, a Venetis ad nos advehitur. Hoc vero Aegyptiorum arcanum, Europæi felicissimo eventu imitantes, invenerunt sal ammoniacum Aegyptio pro medica virtute æquiparandum. Quam laudis partem Brunsvicensis, quidam Chemicus novissime meruit, cuius ars sal dat ammoniacum eadem præstantia, minori vero pretio commendandum. Vnum tantum est quod in eo Chirurgi desiderant, quod rubedinem ac papulas generet in margine vulnerum ac ulcerum, nec raro inflammationem præsentem acredine sua augeat. Vi vero medica sal ammoniacum potenter resol-

resolvit viscidos humores, ventriculo & cæteris interioribus partibus impactos, nec non sudorem ciēt in subiectis delicatioribus. Quo nomine Medici hoc sal adhibent adversus quartanas, vitia digestionis e cruditatū viscidarum collectione oriunda, obstructionem glandularum mesenterii, hepatis ac lienis, asthma humidum, cachexiam, mensium suppressionem, eo-que vix carere possunt, maxime tamen in quartanarum curatione. Ita autem illud adversus quartanam adhibui, ut eius unciam unam per vices ad 3ß ante paroxysmum dederim, a quo, servata regiminis exacta ratione, multi convalescerunt, nec febrem tantummodo pertinacissimam superarunt, sed immunes quoque servati sunt ab oedematosis pedum tumoribus, quorum proventus in terra Brunsvicensi, cuius incolæ China & fortioribus adstringentibus abutuntur, longe damnosissimus est, ac ipsa nonnunquam morte luedus. Cætera huius salis præparata, quæ ubique prostant, nec sua laude fraudari debent, hic omittimus. Externe
sal

non a Chirurgis in purgatione ulc
rum sordidorum, vel a venerea cau
sa prosectorum frequentatur.

Parum abfuit, quin in catalogo a
tifebrilium domesticorum, his regi
nibus familiarium, omissem *Spi*
tum salis dulcis, cuius tota plaustra
Agyrtis & Circumforaneis, in ca
rusticorum nostratium inferuntur, qu
rum credulæ superstitioni, cum dam
crumenæ ac sanitatis, ab astuta gen
multis modis illuditur. Hic spiritus
multis quidem aliis adhibetur morbi
maxime vero in quocunque genere
brium intermittentium, dum in lar
dosi ante paroxysmi accessum, ad co
lear unum alterumve cum cerevisia
pefacta datur; a quo medicamine
sticorum multos, quorum robusta co
sti

hic spiritus in procuranda metal-
m fusione. Facit præterea ad tin-
as ex iisdem extrahendas. Præcel-
ero singulari quadam efficacia, qua
nicas intestinorum obstructions
it, qua febres intermittentes una
tumoribus oedematosis fugat, qua
itates biliosas, oleosas, putridas, quæ
ditu intestinorum latent infixæ,
git, qua digestionem impeditam
urat, & vescendi appetitum amif-
restituit. Maxime vero laudari
t propter diureticam, qua pollet,
, cuius suppetiis sabulosam edu-
materiem, ac calculi incrementum
estruit plane, vel retundit. Eius
maior minorve datur, pro varia
us falis, unde paratur, fortiori,
ebiliori conditione. Nam sub-
infimæ notæ circumfertur Spi-
falis dulcis, & ab Agyrtis satis
venditatur, quem nisi ad coch-
capacitatem, rusticorum more
sumse-

sumferis, plane nihil iuvat, vel idem præstat cum spiritu vini simplici, cuius maximam partem continet. Officinalis vero Spiritus salis dulcis, optimus ille est, cuius odor ribium succum imitatur, sapor vero acidulus percipitur, ac ei quem Circumforanei venalem habent, multis nominibus debet anteferri. Eius parandi rationem dispensatoria quævis docent. Datur vero dulcificatus hic spiritus ad guttas 20 vel 30 & quidem felicissimo eventu, quem sæpius in tumorum oedematosorum, qui post quartanam sublatam remanent, curatione sum expertus. Teritur ab aliquo tempore nostratum manibus pulvis famosus antifebrilis, quem a loco, cui natales debet, pulverem Berolinensem, *das Berliner Pulver* vocant, cuius & confectionem calleo, & infaustos effectus sæpe vidi, qui eiusmodi sunt, ut ab eius magna quantitate, quam Empiricos quosdam caro vendere audivi, oedematosi utplurimum tumores orientur, qui in hydropem sæpe degenerant. Horum miserorum nonnulli cum
meam

meam opem implorarent, unius spiritus huius, quem nominavi, usu, depellere ipsorum malum, ac pristinam inchoare sanitatem potui. Eodem eventum eundem spiritum adversus arthriticos tumores ac dolores summo cum ægroti levamine adhibui. Est adhuc in vivis litteratus quidam vir huius urbis, quem rigorosas diætæ regulas exactissime secutum, una hac medela, ab arthritide inveterata ac pertinacissima liberatum, in pristinam sanitatem restitui.

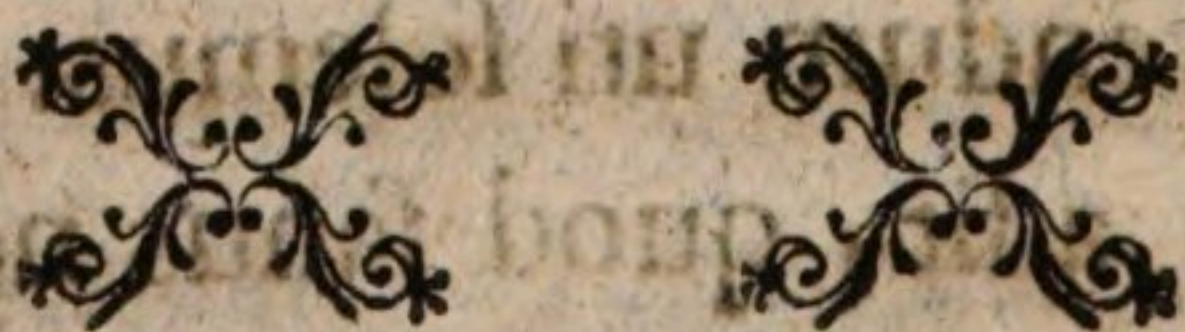
Hæc igitur dixisse sufficiat de domesticis antifebrilibus, quorum cognitio actusque publici quasi iuris sunt. Arcana vero religione apud nostros caste pieque coluntur composita quædam antifebrilia, non unius generis, quorum adeo abditæ, & a communi sensu remotæ sunt vires, ut a profanis ac illotis manibus tractatæ protinus evanescant. Horrendum dictu, horrendum quoque auditu, quod tanquam mysteria quæ-

procul abesse debet, sed calu quodam,
ab incautis ad ignaros traduci de-
bent. Vnde Medico, qui sana ratione
ab hoc hominum genere distinguitur,
vix aditus patet ad eiusmodi rerum fo-
teriam cognitionem, nisi ab inutili vel
damnofo horum medicaminum effe-
ctu ad eorum pravam conditionem
concludere voluerit, qui modus illatio-
nis quomodo damnari queat, equidem
non perspicio. Mihi tamen licuit effe-
tam felici, ut aliqua harum rerum scien-
tia impertirer, quam cum orbe erudito
communicandam duco, ut ex unguis
leonem, id est, ex uno aliquo ineptia-
rum membro, reliquum universæ stul-
titiæ corpus diiudicare possimus. Ad-
versus quartanam, verbi causa, tela
araneorum cum emunctione candela-
rum

rum, in vini adusti vehiculo, dari solent. Vbi messis tempore, agricola, ventriculo nimia ciborum fumo induratorum ac exsiccatorem ingurgitatione corrupto, in febrem intermittentem incidit; adversus hanc adhibet bovinam carnem, fumo induratum ac crematum, & postea in pulverem redactam, cuius cochlear unum cum vino adusto sumere assuevit. Plebs quoque reliqua, ubi tertiana laborat, succum Citriorum malorum, cum aceto vini, & aqua proflua, quælibet ad cochlear unum inter se invicem mixta, summa animi fiducia frequentat. Ex quibus paucis iudicare benevolus lector poterit, quantum pretii & utilitatis insit, vel inesse possit eiusmodi remediis, & quam non deceat eruditos homines in hoc absurditatum regno versari, quæ numerari vix possunt. Tantus enim est superstitionum in his regionibus proventus, ut omnem
fidem

fidem & calculum exsuperet. Tanta animorum in rebus medicis caligo, quantum multi veritatis radii discutere vix possint. Ea hominum in retinendis veterum traditis pertinacia, quam nulla dies, nulla secula vincant. Quoniam de superstitiosis inieci mentionem, unicum citabo. Ea mediæ noctis hora, quam spectra infestant, quam diabolus miris modis perturbat, quam reduces ex orco animæ suis infamem reddunt visionibus, hora inquam undecima ad duodecimam, tacite & silens, in summo totius naturæ silentio, ad templi ianuam accedens febricitans quartana, tantum in limine ac vestibulo templi pulveris corradit, quantum cochlear minus capere potest, quo ad thee potum movendum uti solemus. Ita æger templum adit, quod sanus neglexerat, noctuque religionem servat, quam interdiu contemnit. Eadem multæ noctis

terribili hora, septem graminis cuspides e sepulcro petiti, a tacentibus in ceram involuti, ante pectus suspenduntur, eidem morbo debellando profuturi. Quinetiam tertiana laborantes solent ungues digitorum resectos, crines, & nescio quid præterea, tacite in camino suspendere, vel in porcorum stabulo abscondere. Quod ubi fecit plebs, nescio quibus freta experimentis, post septimum paroxysmum præsentissimam sibi opem pollicetur, qui tamen eventus eo minus adscribi debet huic ceremoniæ, quo certius constat, a septimo paroxysmo cessantem sua natura tertianam febrem, ut plurimum tolli solere.

PVLMONVM MORBIS IN GENERE,

VVLGO

Brust Kranckheiten

ET DE PECVLIARI EA SPECIE, QVAE

VVLGO *die Brust Sicke*

VOCATUR.

Morborum pulmonalium præci-
puus est, ac diligenti Medicorum
consideratione dignissimus, Phthisis
quam veram, ulcerosam, vel consum-
matam vocant, cuius difficillima cura-
tio, vel plane impossibilis, CELSVS in-
duxit, ut lib. III. c. 22. pronunciaret
*Si mali plus est, & vera phthisis est
inter initia protinus occurrere necessa-*

rium est. Neque enim facile is morbus cum inveteraverit, evincitur. Quod CELSI consilium, optimum sine dubio & prudentissimum, quo minus in praxi semper sequi possimus, id unum obstat, quod ex ipsis morbi initiis veram dignoscere Phthisin vix expertissimis datur, quos ipsos naturæ ac morborum variationes multoties decipiunt. Sudavit igitur inde a Medicina condita Medicorum optimorum industria in conquirendis antiphthisicis, præsertim specificis, quorum tamen copiam nobis nondum fecisse videtur nostrorum temporum felicitas; ut unum supersit aureum Poetæ dictum:

Principiis obsta. Sero Medicina paratur,

Cum mala per longas invaluere moras.

Muniendum corpus, dum corpori vires, dum partibus vitalibus sua roborantur.

artem advocas vel HIPPOCRATI
vel GALENI; incassum lectissima tra-
matica, & quidquid habet Oriens bal-
morum, via brevissima, per infund-
bulum, more Britannorum, applicantur.
Dei hoc unius opus est, eodem nut-
restaurantis naturam, quo condidi-
t. Quid igitur Medicus ad lectulum
Phthifici? Mitigat dolores, graviora
præcavet symptomata, artis suæ fidu-
cia sustinet abiectum ægrotantis ani-
mum. Vulgus vero terrarum Brun-
sui censum, quod multa laudat dome-
stica adversus hæmoptysin, infarctus
pectoris, catarrhos acres, asthma hu-
midum & ficcum, (vulgo *der Dampf*),
nonnullis quoque instructum est anti-
phthificis, quæ mihi fere universa, le-
nire potius morbum, quam sanare pos-

se videntur. Sunt tamen in iis nonnulla, quæ sub ipsis adhibita Phthiseos incunabulis, operam præstant prorsus non contemnendam. Hæc medicamina, quibus plebeia familia tum in quovis pectoris morbo, tum contra Phthisin utuntur, hoc capite promiscue referam, orsus a celebratissimo antiphthisico, quod e *Secalina farina*, *Aqua*, ac *Butyro insalfo* paratum, sua utilitate magnopere commendatur. Hoc pulvis genus, vel solum, vel lacte remixtum caprino, mane comedendum, per plures septimanas ac interdum per plures menses continuatur. A quo multos, qui sub morbi initium ad hoc lene & innoxium remedium confugerunt, sanatos equidem memini. Quanquam vero sit abfimile, in Phthisi inveterata multum præstare istiusmodi pulvem posse; nutriendo tamen, dolorumque atrocita-

citatem mitigando, optime de Phthisi confirmata laborantibus meretur.

Secalis grana, iudice KOENIGIO, principiis constant spirituosus, sulphureis, narcosis vicinis, nec non particulis nutritiis, gummosis, consolidantibus. Inter hordeum & triticum ita interiacet, ut eo plus, hoc minus alimenti præbeat. Pane secalino frequentius Septentrionales, quam ii utuntur, qui ad orientem & occidentem solem spectant. Eum vero panem bene coctum caput recte dixeris convivii, a Germanis adeo in deliciis habitum, ut sine eo fordere lautissimas dapes putent. Nec iniuria; non solum enim panis hic alios cibos reddit gratiores, sed grata quadam aciditate, quam fermentationi debet, fibras roborat ventriculi, eiusque menstruum acuit. Præ cæteris cibis summe nutritium esse panem, exemplo pauperum & egenorum intelligitur, qui uno pane vivunt, nec non brutorum, e quibus equus itinere fatigatus, panis frustulo adeo reficitur, ut plane non defecisse videatur. Quin etiam amisso vescendi appetitu,

morbis extenuati homines cetera fere
 omnia, panem rarissime averfantur,
 quin eo usi notabiliter instaurari suas
 vires sentiunt. Matronam novi, lau-
 tioris fortunæ feminam, quæ per an-
 num febre laborans lenta, fastiditis
 quibuscunque deliciis ac cupediis, solo
 pane vescebatur, quem vino Rhenano
 imbuit, odore quoque panis, quem e
 recenter cocto mane hauriebat, magis
 se roborari dicebat, quam universo A-
 pothecarum omnium apparatu. Cu-
 ius rei memorabilis casus est apud
DIOGENEM LAERTIUM in vit. *Phi-*
los. qui l. IX. **DEMOCRITUM** narrat,
 cum instare mortem sentiret, preci-
 bus sororis adductum, odore panis re-
 center cocti, fata per triduum retar-
 dasse. Solenne est Saxoniae inferioris
 incolis, panem apponere cum sale com-
 muni, zinzibere ac semine cumini;
 quem morem propterea probo, quod
 hac ratione sumtus panis, & gratior est
 ad gustum, & concoctionem facilem
 reddit, nec non flatus e corpore pro-
 pellit. Singulis Germaniae provinciis
 suæ sunt conficiendi panis propriæ
 ratio-

Dolis, ac coloris adustioris, quemadmo-
dum videre est in Westphalia. Attame-
panis Saxoniae inferioris, palmam ca-
teris praeipit, quod bene fermentatum
ac pinfatus, mediaeque firmitatis, vi-
tutes reliquorum, vitatis vitiis, con-
iungit. Butyro illitus panis, a iei-
nis pro ientaculo sumtus, nimirum
quod in primis viis haeret acidum
temperat, nec non praecordiorum an-
gorem, vertiginem, capitis dolore
chronicum, & virium solutionem, sa-
pius nobis visus est sustulisse. Qua-
hoc genus ientaculi, omnibus praese-
vantibus decantatis antepono, in ep-
demica aëris constitutione frequenta-
dum. Batavorum decus, immortalis
ille **BOERHAVIUS**, decoctum panis
laudat in materia medica, ut praestan-
tissimum analepticum in febribus co-
tinuis & intermittentibus, eiusque
conficiendi hanc viam aperit: **R**
Pan. bene cocti ℥viiij, aqu. putea

...annamomi stillatitiæ ℥ij, vini Rhen.
v, sacchari congruam quantitatem,
...ati saporis ergo. Gravidæ cuiusdam
eminit REVSNERVS *in observ. med.*,
...æ aliquoties abortum perpessa, tan-
...m, nescio cuius suasu, medio gestati
...eri tempore, in dies singulos mane
...nis frustulum, malvatico vino imbu-
...m ieiuna comedit, eo eventu, ut
...etum sanum & valentem eniteretur.
...VSNERO accedat WELSCHIVS,
...i septimum cuiusdam feminæ abor-
...m, huius euporisti ope feliciter, ten-
...is incassum aliis, avertit. Quod est
...panis usu externo, eum mulieres
...stræ nonnunquam feliciter adhibent
...sedandos capitis dolores, eo qui-
...m modo, ut panis micam bac-
...Juniperi contusis, cumino & sali-
...ctam, acetoque conspersam fronti
...igent. Inter plebeios nihil notius
...umatico, quod simplicissimum &
...nparatu facillimum omnibus em-
...pla-

lore
aut
apu
na,
pela
nam
adhi
boran
maxi
neri
to-co
que
delic
Nic
nic
me
℥ij,
ust.
draco
spirite
subtil
Iam a
cum vulg

plastris antecellit. Hoc quale est? Panis est butyratus masticator, qui in vulnere & abscessuum curatione, maiorem fide operam, præstat. Quis est autem, qui ignoret, tum alibi, tum apud nostros, adversus podagræ tormina, ad tumores resolvendos, ad erysipeladem abigendam, farinam secalinam, & secalis furfures calide passim adhiberi? Ad dentes dealbandos, & roborandam gingivam, conducit quam maxime panis tostus, quem ego, cineri Nicotianæ iunctum, reliquis odontocosmeticis antefero pulveribus. Neque tamen adeo sum morosus, ut cum delicatioribus elegantioris sexus, qui Nicotianam respuit, personis, communicare nolim componendi gratioris medicaminis rationem: Rec. pan. tost. ℥ij, Mastich., Myrrh., aā ℥ij, C. C. ust. ℥j, rad. Ir. Florent. ℥ij, sangv. dracon. ver. ℥j, bals. apopl. cum s. q. spirit. ros. solut. gr. IV, m. f. pulvis subtilissimus.

Iam ad aliud progredior antiphthisicum vulgare, cuius frequens, & multiplex,

tiplex, & immoderatus, qui inter plebem obtinet, usus, peculiarem postulat tractationem, cuius ego præcipua tantum capita propter libelli angustiam percensebo. *Semen Phellandrii* seu *Foeniculum aquaticum*, vulgo *Peer Saat*, nonnullis *Apium silvestre*, vel *Cicutaria aquatica*, dictum, ad integras libras ex officinis peti solitum, propter singularem, quam in tractandis vulneribus & ulceribus præstat efficaciam, in catalogo antiphthysicorum vulgarium primo loco commemorari meretur. Eo autem hunc in modum uti plebeios audi, ut eius drachmam unam alteramve, sub solis ortum ac occasum masticatam, vel pani butyrato inspersam, vel contusam, cum cerevisia primaria, vel si opes defint, secundaria, comedant.

Phellandrii parcior in aliis regionibus proventus, rarior in morbis hominum sanan-

sanandis usus, in bestiis vero frequen-
 tior est, unde factum, ut de viribus eius
 medicis Medicorum scripta & collo-
 quia filerent, extra Ducatum Brunsvi-
 censem, cui medicamina e Phellandrii
 semine parata, tantum non privilegium
 cuiusdam nomine propria esse dixeris.
 Prius vero quam horum enumeratio-
 nem aggrediamur, iuvabit plantæ hu-
 ius characterem describere botanicum,
 multis quidem notum, hic tamen non
 omittendum, cum sit ad manus auctor
 quidam de patria & Phellandrio meri-
 tus ARTHURVS CONRADVS ERN-
 STINGIVS, practicus urbis Brunovi-
 ci, qui anno 1739 in publicam lucem
 emisit: *Phellandrologiam physico-me-
 dicam, de medicamento novo, vulgo
 Peer Saat dicto, & multis in morbis,
 tam hominum, quam animalium cele-
 brato, cum accurata effigie Phellan-
 drii, ære incisa.* Hic, inquam, auctor,
 in sua commentatione singulari studio
 & beata quadam memoriæ felicitate ex
 aliis congeffit, quidquid de Phellan-
 drii natura, partibus constituentibus,
 virtute medica, experimentis, hanc
 virtu-

aria merentur, qui in pecuniari al-
uo argumento, indigete, memorabili,
ed non satis noto, nec ad famam au-
apandam accommodato, bona fide,
exteritate vero summa, versantur. Illi,
ui norunt, nos non omnia posse, &
summis rerum nostrarum angustiis
ti debere eo apparatu, quem maio-
m nostrorum diligentia congeffit ac
spofuit, ignoscent procul dubio, me
libello iam citato multa depromere,
a vero depromere, ut notis ignota,
eteribus recentia, alienis mea inter-
ergam. Amat Phellandrium hu-
entia loca, palustres & stagnosas a-
at regiones. Formam eius nosse cu-
s? Caulem habet duos, tres, quatuor-
, quin brachii nonnunquam ma-
li ambitum æquantem. Crescendi-
odum nosse cupis? Non ad lineam
git, sed ad latera se porrigens, ad
quot ulnarum diametrum aquæ vel
tioni suæ, quam fortita est, incum-
. Tum vero apex, in directum
pro-

procedens nonnullos de suo corpore ramulos protendit. Adfunt in caule genicula, intercapedine digitorum duorum triumve, spithamæve, nonnunquam seiuncti. Caules, qui longe ab aqua remoti proveniunt, viridiores sunt iis, qui in aqua, vel prope eam nascuntur, & hos ipsos maiori spongiosæ substantiæ copia exsuperant, cum aquatici caules inanem contineant cavitatem, pondereque sint hanc ob rationem leviores. Hanc vero cavitatem, quam in caulis medio esse diximus, minores comitantur aliæ, a geniculorum uno ad alterum porrectæ, per quas liquores diversimode picti, tanquam per colatorium transmeant. Brevius dixerim, porosos esse caules; quod apparet, dum per resectos caules, & infusa, & animam inspiratam, liberissime per totam compagem transire, tactu percipimus. Geniculorum quodlibet, ad instar venarum in corpore animato instructum est tenui valvula, quæ in caulibus crassissimis lineæ mathematicæ latitudinem adæquat. Coram nudis oculis tanquam pori apparent

P

diuntur. Intervire vero viden-
r diutius retinendo intra canales nu-
itio succo, maxime circa genicula, ubi
erutilis ac pernecessaria est succi ma-
r copia. Hinc totum obtegunt me-
um, & ad genicula extenduntur.
aulis ambitus striatus, durior ad ge-
icula, componitur e fibris ab uno ar-
culo ad alterum pertinentibus, &
oxime subiectis cuti externæ, viridi.
his vero fibris oriuntur capilla-
enta geniculorum, quartam ulnæ
rtem sæpius longitudine exceden-
s. Hæ fibræ, totum plantæ corpus,
capite, ut in proverbio est, ad cal-
m, ab apice ad radicis initia obfi-
nt. In aquatico Phellandrio, (aqua-
um dico, quod in aqua vel ad a-
am crescit), in ea caulis parte, quæ
ua obtegitur, capillamenta adfunt,
reliqua defunt. Caulis ea pars, quæ
uæ incumbit, parum differt a fissu-
arundinis geniculatæ Hispanicæ, qua
o scipionibus utimur, & ex qua Gal-
lo-

fur
cau
les
det
qua
albo
folii
est.
res d
res f
pen
larib
incu
pul
con
Phe
Post
long
latere
egress
quod
ERNST
Folior
adver

cauliculos striatos, primario cauli
les formant. Quivis cauliculus folio
det, quo geniculum obtegatur
quam velamento. Gaudet etiam
albo, umbellifero, qui floribus Ch
folii, vel etiam Carvi, non absin
est. Umbella quævis in plures m
res dividitur umbellas, harumque
res suo quique caule gaudent. Flo
pentapetalus, totidem staminibus c
laribus constans. Cuiusvis staminis
incumbit nodulus purpurascens,
pulvere quodam crassiori, rubro,
conspersus esse videtur. Floret au
Phellandrium mensibus Iunii, &
Post flores deciduos, apparet semen
longum, striatum. Bina binis fo
latere respondent, ac suum caule
egressu e caule primario comitan
quod minus apposite & satis obscur
ERNSTINGIVS descripsit, pag. 13. libell
*Foliorum duo & duo semper ipsi
adverso sunt, & proprio cauli ab e*

at tantum in exteriori seu sinistro
ere, minus vero in dextro seu inte-
re. Eo loco, quo terræ stirps im-
titur, radices multæ crassæ, at gra-
scentes, propagantur, quæ spongio-
sunt, ac cava multa, in longitudi-
n porrecta, continent. Hæ quoque
lices, geniculis crebrioribus, & fibris
merosissimis instruuntur. Mirum
tem est, radicem, quæ tot ac tam
tiosis abundet canalibus, ut visu e-
cemur, aptam esse posse nutriendo
ali, qui adeo crassus sit, & in omnem
rtem protensus. Tenaces fibræ nu-
tioni quoque inferviunt, nec non
pillamenta, quæ super aquam e ge-
culis pendentia eminent. Omne
ro Phellandrium sua natura aquo-
n, spongiosum, & leve est. Radix
eo mollis, ut vix possit illæsa e solo
trahi. Quemadmodum planta, sic
am radix striata est. Odor vero sa-
rque totius plantæ, medii sunt inter
angelicam, & Levisticum, & ex utroque
non-

nis ac perspicuitatis lucem adferre
dui. Superest iam, ut virtutes P
landrii medicas ab eodem auctore
ligenter pertractatas, recenseamus. C
det autem, ERNSTINGIO iudice
balsamica & aperiente, diaphore
diuretica, & aromatica. Quod est de
samica Phellandrii indole, non alio
fide, non anili ratione, sed mea
experientia edoctus, in totius mat
medicæ latissimo regno, vix esse t
maticum, quod huic possit equipa
Vidi nec sine admirationis sum
stupore vidi, profundissima vuln
quæ peritissimi Chirurgi manum e
cere potuissent, ab una huius sem
comestione aliquot dierum, pen
consolidari. Honestus quidam
nec plumbeo ingenio, nec mente
va, cum multa mihi de Phellan
virtute vulneraria commemorasset.
fidem ac testimonium firmissimum
Etorum, adduxit mulierem rusticam

externa impositione radicis Conso-
æ maioris in pulti formam decoctæ,
iciter, & citra ipsius ac omnium
iquorum expectationem eam pe-
us profligavit, ut ego residuam ci-
ricem, ad manus latitudinem hian-
n, mei ipsius oculis viderim. Re-
ua prætermitto, quæ pertinent ad u-
n huius seminis in vulneribus e-
orum, ac cæterorum animalium sa-
ndis. Transeo ad virtutem balsami-
n Phellandrii, quæ utilitate interna
gnoscutur, cuiusque documentum
quod citabo. Advocor ad quadra-
narium, qui per aliquot menses dam-
nissima laborabat hæmoptysi. Cum
tare Phthisin viderem, auctor fui
rotanti, quotidie sub diei initium
finem sumendi seminis Phellandrii,
otilissime contusi, quantum cultelli
pis caperet. Quod consilium adeo
citer cessit, ut ægrotus ab una se-
nis huius uncia plane convalesceret.
us nonnemo ætatis fere eiusdem,
cor.

corpore vero robustior, delapsus de mola quæ vento movetur, statim a lapsu, pectoris regionem dolere acutissime sentit, ac per vomitum ingentem coagulati sanguinis copiam expuit. Cum aniculæ eiusdam sinistro suasa, oleum Pini, *Kühn Oehl*, ad unius cochlearis capacitatem sumfisset, adeo invaluit morbi acerbitas, ut in pectoris penetralibus intimis dolores vix tolerandos experiretur, ac intra parvum tempus, sanguinis tres fere libras eiiceret. Re fere deplorata, accersor ego, & prævia venæsectione, remedia temperantia præscribo, quæ cum intelligerem, vel plane nil, vel parum facere ad vasorum, quæ rupta fuissent, consolidationem, nec essem ignarus traumaticæ, quam Phellandrio nostrates tribuunt, virtutis, adactus ipsa necessitate, tum summo motus adstantium consensu, illud in forma pulveris mane ac vespere ad ℥ij usurpandum ordino. Cuius rei exitus fuit is, ut a summa altera huius pulveris uncia, ager in pristinam vindicatus sanitatem; ne minimum quidem facti præcipitii damnum

tribus conspicuas. Brevem autem me
te, scriptonis brevitās cogit. Reliqua
us attributa praeferire nullo modo
offum. Præter balsamicam, ac trau-
maticam vim, de qua iam actum, ab
R N S T I N G I O aperientes quoque vi-
s, diaphoreticæ, diureticæ, aromati-
e adscribuntur Phellandrio, & his
ominibus ab eodem auctore, adversus
ompressiones, contusionesque violen-
s, flatuum incarcerationem, passio-
em hystericam, & quascunque fe-
res intermittentes, mirum in modum
ommendatur. Has vero vires Phel-
ndrii in universum omnes, si ab
na traumatica discesseris, præstare eo
inus possum, quod nec mihi cogni-
e, nec argumento, quod tractamus,
nt affines. Quare unum excerpam ex
R N S T I N G I I libello, cuius fides pe-
es auctorem esto. Ipsius verba pro-
ram : *Opem, inquit, haud vulgarem*
Phibisi pulmonali, seu ulcere pul-
monum

monum quoque ferre in casu singulari-
tatem silentio haud prætereundo, nuper,
Et quidem in fratre meo germano edo-
ctus sum. Hic temperamento cholero-
melancholico est, viginti duo aut tres
præter propter annos natus, tussi cum
reiectione purulentæ cum sanguine non-
nunquam mixtæ materiæ, laborabat.
Reiectio hæc molesta, imo periculi ple-
na, omnibus fere quatuordecim die-
bus, interdum etiam decursu hebdoma-
dum quorundam, ad minimam exæ-
stuationem, aut iter parvum factum,
recurrebat. Multa in hoc malo lau-
data medicamenta applicarem, sed
omnia irrita erant. Malum de die in
diem in peius ruebat, de curatione ut
desperabam. Rebus his sic stantibus,
de semine nostro auxilium an peten-
dum sit, in animo cogitabam. Rem
in periculo sic constitutam, eum mo-
rem non permittendum, sequentem po-
tum Thee ordinabam: Recipe herbæ
Costæ m. iß., Scord., Hyssop. āā mß.,
rad. Alth., Liquirit. āā ℥iij, Sem. Foe-
nic. aquat. ℥ij, incis. contusis, gros-
so modo fiant species. Ad hæc pulve-

ecies ana-ireos simpl. ʒss, Jacch. cand.
bi ʒvi misc. f. p., de quo pulvere,
ibus vicibus interdum cultri cuspes
matur. Potus Thee cum saccharo
ndo potui ordinario, & pulveris ve-
culo ei quoque inserviebat. Hisce
ntinuando de die in diem meliorem
habebat, & ad hunc diem usque
columnis vivit. At cum præstantis-
num sua natura medicamen, obesse
sit, nec non in mortis causam
omoventem vel efficientem converti,
debita absit ordinantis, utentisve
cumspectio, quæ ad singula perso-
, temporis, locorumque momenta
endat: quis neget idem fieri posse
Foeniculi aquatici femine, quod,
itorum in arte chemica testimonio,
tinet partem sulphuris volatilis,
cotici, quæ in tenerioribus subie-
infestat nervos, sanguinis auget
um, astumque concitat totius cor-
s maiorem. Quare dum valentio-
s permitto duos per diem cultelli
cuspi-

cuspides; minus robustos, uno cusptide contentos esse volo. Brunsvicense vero vulgus, nullis se adscribi patitur doseos legibus: negligens sui, contemtor Medicorum, sanitatis vitæque prodigum, nec infaustis attendens successibus, pugnum huius seminis, quotidie, vel integrum, vel contusum, panique insparsum butyraceo, comedit. Quam in adhibendo Phellandrio intemperantiam, tot malorum Iliades sequi sum expertus, ut digna sit res, quæ publicis legibus, & proposita in refractarios poena coerceatur. Sæpe rustica gens, quæ flens & ægrotans optima esse dicitur, postquam hoc semen ad libram & sesquilibram ingurgitavit, de vehementi capitis gravedine, de quadam temulentia, de vertigine conquerens, meam opem imploravit. Nisi me omnia fallunt, ab equorum curatione, ad hominum medicationem Phellandrii usus manavit. Nam apud nostros, de Brunovicensibus loquor, eosque solos, quantum memini, ingens Phellandrii cumulus adhibetur ab Equisonibus, ad sananda equorum vulnera, compressiones,

fiones, profluvium Atticum, quod Germanico idiomate, *den Rotz* vocant, astuationem a potu intempestivo venientem, *das Verfangen*, & defatigationem nimiam, quam *das Verbitzen* nominant. Non debet penitus fileri, adversus Cimices, tanquam specificum totam Phellandrii herbam apud nostrates commendari.

Vrtica urens minor C. B., vulgo *Haar Nettel*, trivialis planta, copiosissime ubique agrorum pratorumque crescit: quæ tamen plantæ vilitas non obstat, quo minus summa sit in existimatione apud plebem, quæ ipsius vires anti-phthificas veneratur. Tum vero maxime in auxilium advocatur, ubi Phthi-seos nascituræ prima apparent indicia, nec non tussis vehemens, inveterata, sputumque cruentum, graviora mala prænunciant. Vsurpandæ vero Vrticæ his in terris non una ratio, sed multiplex, ad ingeniorum accommodata varietate.

pulmentis. Quibus hæmoptylis manatur, hi succum de Vrtica expressum quotidie ad folis ortum adhibent, donec malo liberentur. Si bruma recentis neget plantæ copiam, sunt, qui herbam subtilissime pulverifatam, vel cum radice, vel absque illa, melle, vel fencharo crySTALLIFATO mixtam, ad infusum electuarii, cuspidatim singulis diebus usurpare solent, eo successu, ut seritis accuratæ diætæ legibus, si non integram restituantur valetudine, mali tamen aliquam experiantur remissionem.

Mos est matribus familias Brunsvicensium rusticorum, verno anni tempore, Vrtica, Podagraria, vulgo Geesche Spinachia paratum pulmentum aperire, & hoc obsonii genere aliorum bonorum

borum supplere defectum. Hæsito, an Plinium legerint hæ malierculæ, narrantem, priscis Romanorum, iis scilicet, primis reipublicæ conditæ temporibus qui vixerant, in deliciis eiusmodi edulium fuisse, quod cum nostrati fere idem est, nisi quod in Spinachia locum, Quiritium coqui, Ocymastrum surrogarint. Verum enim vero, facile carere poterunt Vrtica culinæ nostræ, cuius phlegma mucilaginosum, quo præter modum abundat, adeo non probatur palato, ut nauseam potius, vomitumque cicat. Valeant igitur culinares Vrticæ virtutes; laudentur medicæ, quas ab omni ævo in arte faciunda periti approbarunt. Inest enim huic plantæ salis pars diuretica, inest sulphuris copia, mucilago denique inest, quæ agentem reliquorum principiorum vim temperat. Hinc aperit clausa, resolvit hærentia, ac diuresin in corpore humano promovet, quos usus præstat laudabiliter in hepatis obstructione, lienis infarctu, & glandularum meseraicarum, in asthmate etiam, inveterata
tussi

tussi, pleuritide, sanguine, qui con-
grumatus dicitur, in facilitando uri-
næ fluxu, quem materiae calculosæ
mucosæve intra vesicam collectæ fordes
interceperant. Maturat insuper Vrtica
& abstergit ulcera pulmonum, eoque
nomine a Medicis passim adhibetur,
quorum laudes, quas præterea Vrticæ
tribuunt, non capit libelli nostri bre-
vitas. Dicam tantummodo de iis, qua-
rum veritatem propriis experimentis
iisque sufficientibus cognovi. Vidi
sæpius Vrticam in affectibus asthma-
ticis potenter solvere materiam illam
viscidam, tenacem, quæ vesiculis pul-
monalibus infarcta hæret, cui eiicien-
dæ parem pulmonibus stimulum com-
municat. Eum in finem maxime iuvat
dare pulverem Vrticæ, saccharo pul-
verisato, & aliquot guttis olei anisi re-
mixtum. Omnes asthmatici hoc pul-
vere, bis in diem, continuata per ali-
quot septimanas eadem cura, usi, vel
ipsam sanitatem, pretiosissimum vitæ
cimelium, vel morbi gravissimi leva-
men non contemnendum sunt adepti.
Eundem ego pulverem, cum pulvere
Cardui

Cardui benedicti copulatum, in mixturis diapnoicis, semper utilissime dedit pleuritide & peripneumonia laborantibus, qui morbi tum sua natura, tum maxime nostro sub coelo, cum præsentissimo sæpe vitæ periculo coniunguntur. Equidem in Phthisi confirmata, quominus Vrticam ordinarem, certis absteritus fui rationibus. In promptu vero sunt exempla rusticorum, quos Phthisin iam adolescentem Vrtica sustulisse didicimus. Degit inter nos vir quidam iuvenis, qui aliquamdiu inter eos milites, quos *Husaren* vocamus, stipendia meruit, inter quos, cum vini adusti abusu in hæmoptysin, ac summam totius corporis incidisset labem, impetrata militiæ venia, ad nos reversus, meam Medici opem implovavit. Cum sani sanguinis loco, materiem reiiceret purulentam, cum pectoris intima dirissimis diceret doloribus cruciari, Hannibalem ante portas esse, id est, veram instare, vel potius iam coepisse Phthisin iudicavi. Ordino propterea, quæ mos & usus ordinare iubent. Spretis vero medica-

men-

Medicus, qui cum eodem inutili suc-
cessu artem aliquamdiu exercuisset
tandem desperata sanitatis recuperatio-
ne, unicum morbi remedium, mor-
tem adesse pronunciat. Territus ho-
mine iuuenis, desertus a Medicis
deploratum corpus committit amicu-
rum manibus, quæ, quo sunt tene-
rimo commiserationis sensu, suaderi
præscribunt, ordinant, quidquid co-
ves, & felix multorum annorum me-
moria suppeditat, Vrticam imprimi
quæ inter plebeios dudum præstanti-
simi antiphthifici elogium obtinuit.
Harum consilio obtemperans æge
quotidie comedit pro ientaculo iusc-
lum ex aqua constans, vitello ovi,
butyro, tribusque recentis Vrticæ, su-
tiliter concisæ, cochlearibus; ante di-
cubitum vero ficcam Vrticæ herbari-
eamque pulverisatam, & melle electu-
arii adinstar remixtam. Quod cum
per mensis fere spatium eadem rati-

Q

exemplo plura iungere possem minoris
idei. Vnum vero idque indubita-
tum sufficiat. Sunt nostratum non-
nulli, qui herbam Vrticæ radicibus
postponunt, quod præter omnem ra-
tionem faciunt & experientiam. Li-
gnosæ radices sunt & insipidæ, nullius
usûs vel efficaciam, etiam si in largissi-
ma quantitate dentur. Celebrium
Medicorum biga, CRATO & WEL-
CHTVS, adversus arthritidem vagam,
nervorumque spasmos laudant deco-
ctum foliorum Vrticæ, in quo me ita
habent assentientem, ut liberrime fa-
ceam, me antimoniatibus omnibus eius-
modi decoctum, eo fine datum, ante-
erre. Optimo semper ordinavi even-
tu hoc decoctum, vel e sola factum
Vrtica, vel additis Saponariæ herba,
ardanæque radicibus paratum. Si
ero quidquam præstare debet, satu-
andum est fortius, eiusque potio per
quot hebdomades continuanda. Mo-
et urinam & sudorem, unde fit, ut
agro

agrotantes, nisi inveteratum fuerit malum, a prima statim septimana nonnihil allevetur. Commoratur in hac urbe vir quadraginta annorum, quem per triennium adeo arthritidis compescuit, ut lectulo quasi affixus, nec pedem nec manum posset commovere. Hic Vrticæ decocto per aliquot menses usus, addito pauxillo salis tartari, eo pervenit sanitatis, ut innixus scipioni, per hypocaustum posset ambulare. Succum ex Vrtica recenti expressum, in uteri, narium, pulmonum exorbitantibus hæmorrhagiis, magnopere audant SENNER-TVS, FORESTVS, LVSITANVS, & RIVERIUS in observ. practicis, quod cum notum sit omnibus, nostro non debet præconio celebrari. Huius tamen succi adhibendi, sequens cautio esse debet, ne nimis largiter, ne nimis diu adhibeatur. Timendum enim, ne principium ipsius salinum, intra corpus humanum compedibus suis liberatum, vasa minima lædendo, plus noceat, quam mucilaginosæ succi pars, cuius beneficio conglutinat & convi-

, quæ in singulos dies ꝯ non exce-
at. Hæmorrhagiæ cessatio bonum in-
cium. Continuatæ vero sanguinis
exus, ægrotos moneat, ab Vrtica
ostineant, ne ex hæmoptysi in Phthi-
n, id est, e Scylla in Charybdis in-
dant, quod mecum IOHANNES
CHYRHONIVS præcipit. Restant
quædam dicenda de usu Vrticæ exter-
o. Constat ex historiæ medicæ do-
mentis, summo in pretio apud ve-
res Medicos fuisse sic dictas Vrtica-
ones, quibus ad paralyfin membro-
um solvendam frequentissime ute-
antur, in quo, priscorum vestigiis
liciter recentiores institerunt, in
embris paralyticis & tabidis restitu-
adis. Genitalium partium torporem,
desidiam ad Venereos usus, eadem
rticatione excitari a lascivis, BAR-
HOLIVS testatur, in libello de usu
grorum medico. Fit autem Vrti-
tio, dum foliis Vrticæ minoris re-
ntibus percutiuntur membra genita-
lia,

Nemo eorum, qui sapiunt, *Medullam ossium equinorum* negabit re
esse, tum gustatu, tum odoratu nause
fissimam. Quo tamen vitio non a
sterrentur *amantissimi* vitæ homine
quo minus *medullam* eiusmodi in p
monum ulceribus sanandis adhibea
Ex horum numero sunt rustici nost
res, qui diligenter e carnificinis co
quisita caballorum ossa contundunt,
e contusis petitam medullam ad fu
ros usus reponunt. Eius partem
quam cum lacte coquunt, donec
nitus solvatur, huiusque decocti in
gram libram calidam, continuato
quantisper usu, sub crepusculum n
tutinum ebibunt.

Omnes omnium animantium medullæ;
ope partium, quas continent, lubrica-
rum, oleosarum, subtilium, mulcent
aspera, temperant nimia, sedant ea,
quæ nimis concitata fuerunt. Quod
cum equinæ medullæ cum cæteris
commune sit, specificum ei quidquam
& peculiare tribuere nullo modo pos-
sumus, quamvis propter communes
illos effectus, in sedandis doloribus &
temperanda acrimonia conspiciendos,
in antiphthificorum numero debeat
referri. Si vero quid præstat, vel præ-
stare videtur, simulata potius, quæ
palliativa barbare dicitur, quam vera
& genuina erit curatio, neque vidi
unquam incipientem Phthisin, mul-
toque minus confirmatam, equorum
medullæ, quod multi lætitant, con-
cessisse. Iuvenem novi phthificum,
qui mensis spatio maxima cum accu-
ratione, nec sine ullo levamine hoc
euporisto plebeio usus, quinta septi-
mana morbi vim superiorem, & inanes
medullæ promissiones sua mox morte,
fortassis maturata, testabatur. Heic
terrarum Carnifices, qui Medicorum
inter-

interdum larvam induunt, axungiam colli equini (*das Kamm Fett*) ad varios trahunt usus variorum morborum, tum internos, tum externos. Articulis præsertim luxatis ea axungia calide fortiter infricanda, non absque laudabili successu adhibetur. Probe novi eandem quoque a Carnificibus ad menses pellendos, & ulcerum interiorum sanationem, commendari solere, dubio tamen eventu. In nervorum distensione ac tendinum, nec non in sanguinis coagulati intra corpus facta collectione, tum vero in quovis morbo, qui oritur a nimii ponderis portatione & allevatione (*seck Verdreit zbaun*) a rusticis & operariis nil frequentius hac axungia usurpatur.

Origanum vulgare offic., vulgo *Brunner Daust*, a rusticis Brunsvicensibus, pro communi habetur omnium morborum remedio, qui pectus infestant. Huius herbæ, nullibi non crescentis, magnam copiam rustici per æstatem legunt, & siccatam asservant. Eius

adhibendæ unica mihi tantum ratio innotuit. Integram herbam in aqua coquunt ad dimidiæ partis evaporationem. Decoctum per linteum percolant, & eius mane dimidiatam libram ebibunt.

Est species quædam Origani minoris, quæ C. Bauhino Origanum silvestre, humile audit, & cum rarior sit, vix in officinis deprehenditur. Vtraque species Origani maioris & minoris, plena est sale oleoso, aromatico, penetrantissimo, unde vires nanciscitur aperiendi ac resolvendi. Cum igitur calidiori sit natura, parce a Medicis interne datur, nisi subiecta fuerint phlegmatica. Quod autem Medicus facere non audet, id populus experitur, qui sine ullo discrimine adversus omnes pulmonum morbos, æstui iunctos, vel ab eodem alienos, interne Origanum usurpat. Solis vero asthmaticis, qui fortiolem interdum viscerum solutionem desiderant, convenire potest: in æstuantibus vero pulmonum morbis, obesse potius, quam pro-

corruptas pulmonum fibras, interitu-
maturat. Medici quidam, qui di-
reticas Origani vires noverant, emen-
gogis id adnumerarunt. Cum ve-
sola Origani herba, sub infuso data, p-
rum efficiat, cum aliis herbis acco-
modatis, & vi sua notis, copulanda e-
Externe quoque commendatur a Me-
cis ad balnea uterina, & nervina, qu-
etiam pediluvia. Destillatur ab eod-
oleum penetrantissimum, quod n-
nulli reputant pro specifico adve-
odontalgiam, & singultum a frig-
subortum. Idem oleum a Chiru-
rerum suarum fatis gnaro, in c-
ossum optimo cum successu adhib-
non auritus ego, sed oculatus te-
confirmo.

Multa sunt arcana, quæ plebs Br-
suicensis adversus hecticas febres, p-
fertim eas, quæ a pulmonum vitiis o-
untur, venditat. In his quoque F-

lo indicio externo indagandus, ut
tum fagi vix unum polychresti hu-
corticis frustulum quærentibus
peditent: quam ob causam Operæ
arii, inventa eius parte quadam,
aurum sibi videntur invenisse, au-
velleri æquiparandum. Exami-
t curiosi, qui corticis huius origi-
& natales nosse cupiunt, an cica-
fit arbori inflicta, successu vero
poris obducta. Hunc corticem,
plebeiis *die beirnliche Borck* voca-
ita adhibent, ut cultelli cuspidem
e subtilissime pulverifatam quavis
sumant, usque dum mali quadam
ffio percipiatur.

cortex, si medicas ipsius vires species,
quercino parum differt, totusque in
o est, ut fibras constringat & robo-
ret.

ret. Vnde parum differt a Chinæ radice, cuius in febribus sanandis præstantiam, nemo est, qui ignoret. Præterea vero balsamici quidquam & amari in Fagino cortice inest, quod roborando ac resolvendo mucosis pulmonum infarctibus medetur, a quibus sæpe febres lentas provenire multoties sum expertus. Harum febrium mirabiles curationes, uno hoc cortice perfectas in plebeiis, exactam insuper diætam fervantibus, populi sermone celebrant, quæ tamen popularis auræ non adducit, ut sine diætâ corticem multum posse putem. Plebs enim, dum suis utitur arcanis, in servando regimine religiosior est, quam cum ad Medici præcepta genius est defraudandus. Fagi fructus animalia faginare, quin etiam reliquas Fagi partes Medicis & Chirurgicis usibus inservire, quis ignorat? quæ vero de cortice fagino diximus, Brunsvicensibus sunt rusticis domestica, cæteris minus nota. Fagum, cuius multiplex est utilitas, Romani pariter & Germani

ni in sacris, ac in foederum pactione
summa religione coluerunt.

In terris Brunsvicensibus creberri-
mus est proventus *Chærefolii* vulgo
Körbel, quod e culinari usu, quem om-
nes norunt, transit in medicum, & in-
ter antiphthifica domestica numeratur.
Nostratum nonnulli, sine ullo discri-
mine, in quavis pectoris molestia, ex-
pressum e recenti *Chærefolio* succum,
quem *die Grause* vocant, vel solita-
rium, vel mixtum lacte caprino deco-
cto, per aliquot hebdomades adhibere
solent, quorum consilium, sed aliqua
parte immutatum, sequuntur alii, qui
Phthisi vera & confirmata laborantes,
sanari se posse confidunt ab esu iuscu-
lorum, quæ aqua, vitello ovi, buty-
ro, & *Chærefolii* herba parantur. Huic
vero spei nonnunquam, vel per casum
aliquem, vel nonnulla *Chærefolii* effi-
cacia, ita respondet eventus, ut gra-
vissimi

vissimi mali procuratum levamen aliquod experiantur.

Commendat se Chærefolium tum odoris gratia, tum saporis iucunditate. Experto si fas est credere GEOFFROY, constat sale ammoniacali nitroso, quod cum acri oleo & aromatico combinatum, vires ipsi tribuit demulcentes, lenientes & discutientes, quarum ope ventriculo robur cerebroque addit, & in pleuritidis aliorumque pectoris morborum curatione dominatur. Est autem alia quardam Chærefolii virtus, & quasi specifica in pellendis hydropicorum aquis, digna sane, quæ accuratio-ri examine, & repetitis tentaminibus indubia reddatur, cum vix stare possimus unius Dni GEOFFROY, doctissimi quidem hominis, hominis tamen, testimonio; cuius verba, ex auctoris materia medica citasse non pigebit: Si Chærefolio non cedit hydrops, restituendæ sanitatis spes universa evanuit. Specificum enim adversus hydropem Chærefolium esse iudico. Huius vero medicaminis adhibendi idem auctor

118 auctor hanc legem fancit : Recipe
succi herbae Chærefolii ℥xii, solvantur
in hoc succo ; Nitri depurati ℥β, &
210 Syrupi quinque radicum aperientium
℥ij. Dividatur in IV partes æquales,
215 quarum singulae in singulas quatuor
220 horas sumantur. Hoc sane remedium,
225 quod sua se simplicitate commendat,
230 laudari satis non posset, si quidem pro-
235 missa præstaret, de quo tamen eo con-
240 stantius dubitatur, quo accuratius tum
245 ex anatomica corporis humani inspe-
250 ctione, tum ex Medicorum practicis
255 observationibus heroicam hydropis na-
260 turam novimus, quæ lenioribus vix
265 cedens, drastringa semper desiderat. Cum
270 ex muneris ratione sæpe mihi adeundi
275 essent hydropici, qui rei domesticæ
280 angustia a sumtuosa intercludebantur
285 medicatione, motus Geoffroyana au-
290 thoritate, auctor equidem fui miseris
295 ægrotis, ut largam dosin succi, e re-
300 centi Chærefolio expressi fumerent, a
305 qua tamen sumpta, nihil boni, nedum
310 specifici secutum est, nisi quod sup-
315 pressam hydropicorum urinam laxarit
320 aliquantulum, eiusque acridinem tem-
325 pera-

peraverit. Dabimus autem Dno GE-
OFFROYO, hunc succum, adiecta
salis tartari portione, repetitis usurpa-
tum vicibus, perutilem esse adversus
oedematosos pedum tumores, qui e
febris intercurrentibus existunt.
Quam ob causam idem ego, qui in
hydrope nolim Medicos, omissis aliis
notioribus, in Chærefolio confidere,
suaserim tamen eo uti in asthmaticis
affectibus, in febribus lentis, in tus-
sum chronicarum curatione, in ulce-
ribus internis, quæ mala omnia fre-
quentissime a plebeiis nostris uno Chæ-
refolio tolluntur. Parat plebs nostra
sub veris initium pulmenti genus, e
cymis brassicæ, Spinachia, Podagraria
& Chærefolio, queis addunt inter-
dum Vrticam minorem, hocque cibo
multos a pectoris gravissimis morbis si
non plane liberatos, sublevatos tamen
ego memini. At ubi sub iusculi for-
ma Chærefolium propinatur, caver-
dum est quam maxime, ne diutius co-
quatur, quoniam a diuturniori co-
ctione saporem, & cum sapore omnem
amittit efficaciam. Hæc vero, quæ de
vulgari

ationes, nisi quod interdum iungatur
naturæ illi vernali, quæ fit feri lactis
ingurgigatione, quam ego & ventricu-
lo noxiam, & in opprobrium Medi-
corum excogitatam esse puto. Exter-
ne iuvat Chærefolium adhibuisse, dum
eius recens herba conquassata calide
applicatur nodosis podagricorum &
arthritide laborantium, quin etiam
mammarum a lacte coagulato exortis
tumoribus, præsertim ubi famosissima
nostris temporibus Cicutæ iuncta fue-
rit, cuius sola appellatio in memoriam
evocat motas super Cicutæ innocenti,
quin etiam, si Dis placet, perutili na-
tura, controversias, quæ Medicos in-
plantis suspectis ad usum medicum
vel chirurgicum trahendis, cautiores
reddere debent. Non Viennæ solum,
quam Stoerckianum nomen illustrat,
sed in universo orbe medico, summis
audibus excepta fuit illustris auctoris
sententia, & quod in hominibus fieri
solet,

solet, idem in plantis evenit. Stantem hominem, & sua fortuna ferocem obruit invidia, quem eundem abiectum & iacentem sublevare properat commiseratio. Plantas interdum, sine ullo ipsarum demerito, infames reddit quoddam temporis præiudicium, & easdem consentiens alterius seculi studium, non liberat solum a veteri ignominia, sed encomiis lautissimis ornat. Vtriusque vero, odii nimirum, & amoris mediam viam, rarissime servat ingenii humani nunquam sibi constans levitas, quam in aliis rebus vel miseremur, vel ridemus, vel tacite prætermittimus; at ubi sanitatis curam suscipit, optimo iure formidamus, ne peccet, ne peccata peccatis augeat, ne veterem deserens eamque salutarem rationem, novitatis studio præceps abripiatur. Hæc non ad Cicutam, vel eius illustrem Encomiasten pertinent, quamvis recens hoc exemplum monere nos possit, ne nimis præcoces simus in iudicando, sed expectemus potius, dum artis iudicia dies ususque confirment. Illustris

lem iudicio tutius egisset, si cum ea
Chærefolium coniunxisset, quo eo fi-
ne nonnulli utuntur, e scholæ forte
Salernitanæ præscripto, cuius notissi-
mus de Chærefolio versiculus exstat:

Appositum Cancris, tritum cum mel-
le, medetur.

Plura vero de Cicutæ usu, vel inutili,
vel damnofo, nosse qui voluerit, evol-
vat habitam a me dissertationem:

Dubia Cicutæ vexata, Helmst. d. IX.
Apr. 1764.

Immo in pretio Saxoniae inferioris
est *Brassica rubra vulgaris*,
(*Kohl*) quæ, tum saporis gra-
tum variis, qua sanitatem iuvare
dicitur, utilitatibus, ita se commenda-
plebeiis, ut ea per hiemem potis-
simam, cuius iniurias Brassica perfert,
aliorum obsoniorum defectum sup-
plet, frequentissime utantur. Huic
igitur

igitur plantæ omnimodam in omni morbo efficaciam ita tribuunt, ut præ cæteris laudent vim eius antiphthificam, quam in brodio, quod a Brassica decocta remanet, contineri vulgo putant. Pagorum, qui Helmstädiensem viciniam cingunt, rustici incolæ, adversus omnes pectoris morbos adhibent decoctum e Brassica rubra, Carota lutea, *Mohren*, alibi, *Gelbe Rüben*, nec non e melle parari solitum, quod calidum ad variantes portiones circa crepusculum bibitur ab iis, qui catarrhalibus subsunt affectibus, vel asthmate, tussi, phthisi laborant, a quo sæpe dolorum aliqua parte liberantur.

Inde a frequentata hominibus Græcia, inde ab urbe condita, Græcorum Romanorumque gustui crambe perplacuit, quod ebrietati obsistere, vel subortæ iam crapulæ incommoda mitigare crederetur. Mos erat eorum temporum, qui nescio num propterea ex-

oluerit, quod eodem nostrorum hominum temperantia non indigeat, mos erat, inquam, priscus, Nitro præparare Brassicam crispam, quo nimias Bacchi vires frangeret, quod idem Saxoniarum inferioris potatores adipis suillæ, vel anserinæ usu assequi student. De Romanis, id quod dixi, testimonio suo MARTIALIS confirmat, severus cum IVVENALI censor gulæ Romanæ, l. XIII. ep. 13. canens:

Ne tibi pallentes moveant fastidia
caules,

Nitrata viridis brassica fiet aqua.

PLINIVS quoque refert, superiori ante Augustum ævo, integrum librum de virtutibus Brassicæ diæteticis & medicis CHRYSIPPVM conscripsisse GNIDIUM, ævi sui Medicum celeberrimum, quæ tamen commentatio, eodem, quo complura alia, vetustatis naufragio interiit. Si pretium medicamini, præter ipsam eius naturam, conciliat antiquitas, antiquius Brassica vix remedium nominari poterit. Nam CATO ille censorius, cum urbanam habitationem pestis infamem redderet, se suam-

suamque domum a contagione morbi immunem conservasse, suisque Quiritibus, ut panaceam, pro rostris laudasse Brassicam a PLINIO narratur.

Proverbialis Latinorum locutio: *crambem bis coctam reponere*, qua negotii supervacui nauseosam repetitionem significabant, indicio est, Romanis minus placuisse bis coctam crambem, quam nostris Saxonibus, quibus eam in deliciis esse novimus. Idem ille CATO Cenfor, quem supra nominavi, adversus colicos dolores, bis coctam commendavit crambem, oleo, cumino, fale, & polenta remixtam. Reposita quoque crambes HIPPOCRATES meminit, quam nitro iunctam, in diarrhoea, dysenteria, & hæmoptysi compescendis, ut præsentissimum remedium laudat. Sileant vero veteres. Loquantur in crambes encomium recentiores, quorum ego gregi meis ipsius observatis accedam. Duas potissimum vires, sua vero natura non solum se iunctas inter se, sed plane pugnantes miro artificio crambe cocta coniungit, adstringendi nimirum, & laxandi, qua-

rum posteriorem sali debet ammoniacali nitroso; illam vero principio terreno in acceptis refert, quod utrumque satis lepide Salernitana schola exprefit, ita canens:

lus caulis solvit, cuius substantia stringit.

Quodsi igitur de laxante crambes virtute sermo fit, de solo brodio id capiendum, unde quoque intelligitur, bis coctam crambem, adeo non solvere alvum, ut eam potius stringat. Nam dissipatis per ignem fluidis partibus, quæ sal continebant, solum remanens terrenum principium, non potest non claudere alvum, quam brodium laxarat. Hinc BARTHOLINVS in elegantissima & multæ frugis commentatione, *de Medicina Danorum domestica*, cymis Brassicæ, sub brumam provenientibus, purgandi vim singularem tribuit. Faciamus eum loquentem. *Facit alvum bonam & obsequentem, quam si deiicere voles, superioris cymæ decoctæ succus, tantum bilis pituitæque deiiciet, ut miraturus sis, nullam rem tam bene purgare, neque belleborum*
neque

neque scammonium, & sine periculo
 & cito esse salubrem corpori. Ne
 vero simus dubii, quænam sint illæ
 partes Brassicæ, quas prodesse præ cæ-
 teris putemus, omnem ego plantam
 salutarem esse pronuncio, exceptis sti-
 pitibus, quorum crassior compages co-
 ctione vix emollitur, eoque nomine,
 in magna melioris Brassicæ copia tuto
 reiiciuntur. Phthificos, levandi mor-
 bi causa utentes Brassica, monitos ve-
 lim, ne butyri loco ei inferant, no-
 stratum more, vel anserinam adipem,
 vel suillam, cum pinguedo tantum
 non omnis horum animalium, pectus
 lædat. Butyro condita Brassica, mo-
 dice adhibita, convenit quovis pecto-
 ris morbo laborantibus. Brassicæ vero
 brodium mire iuvat adversus raucedi-
 nem, catarrhos, tussim, inchoatam-
 que phthisin, in quibus omnibus ma-
 lis hoc simplicissimum medicamen;
 præsertim si mellis loco, quod acri sale
 vehementius pulmones irritat, saccha-
 ro crystallisato, uvæ passæ, & nonnul-
 lis iunctum fuerit carotæ luteæ frustis,
 compluribus aliis minus probatis antepo-

no. Domesticum enim hoc, & triviale remedium, quod alto complures supercilio despiciunt, civitate medica donari, & e plebeiorum sermonibus in peritorum formulas deduci meruit, præ aliis præsertim compositionibus, quæ titulorum pompa, carumque pretium, auctorumque celebritas commendant. Coronidis loco notandum est Brassicæ rubræ brodium, e larga manu foliorum, fortiori paratum coctione, inditumque vitro, in cellaque repositum tridui spatium, in vitri lateribus conspiciendas referre cryсталlos subtilissimas, glaciei figuras quæ æmulantur, quæ ad trium linearum Parisiensium altitudinem excurrunt.

Intacta & illaudata præterire nullo modo possum *Saniculam* & *Scordium*, bigam antiphthificorum, quam populus laudat, quam artis Magistri non dedignantur. Has herbas plebeii frequentant in quocunque, qui pectus infestat morbo, has in asthmate, has in pleuritide, & peripneumonia adhibent,

bent, his denique nil salutarius ducunt in ulcerosa pulmonum constitutione, cui medetura plebs, hieme potissimum, siccitas has plantas, pulverifatas subtiliter, melleque mixtas, in formam redigit pultis, cuius portionem, quæ duas cultri cuspides adæquet, quotidie, matutino tempore, cum cerevisia secundaria tepida sumunt. Sunt qui simplicitatem compositionis adamantes, pro potu Sinensi Thee, Scordio, & Sanicula, queis interdum Origanum addunt & Veronicam, utuntur, a quorum more discedunt alii, quos magis delectat expressus harum herbarum succus, quem in dies singulos ad cochlearis capacitatem cum Thee suo ingurgitant.

Si vires spectentur aperientes, abstergentes, quibus Sanicula gaudet, Scordium non destituitur: eadem fere harum herbarum indoles est medica, in uno dispar, quod Scordium ope salis

R 5. cuius-

solidandis vulneribus regnet. Quare
non ineptit populus, qui harum plan-
tarum in hæmoptysi & ulcerosa pul-
monum constitutione frequentandum
usum amico connubio sociat, eiusque
societatis effectui salutare utplurimum
fruitur. Adiectio vero mellis, ea,
quæ per se bona sunt, vitare pro-
pterea videtur, quod neminem præ-
terit, mellis naturam, ex natura plan-
tarum pendere, e quibus, apium arti-
ficio, colligitur. At cum in his terris
Erica, vulgo *Hayde*, dominetur, quæ
acri stimulante censetur principio: E-
rico usæ apes nostrates, parant mel,
quod si more consueto additur be-
thicis, ope salis acris irritat pulmones
tussimque ciet. Quam observationem,
quæ nonnisi in has terras quadrat, eo
minus prætereundam censui, quo ra-
tiora sunt eiusmodi monita, quæ pe-
culiarem coeli solique naturam respici-
unt, quoque frequentius sinistrum
Scor-

Scordii & Saniculæ, melle mixtorum, effectum, in hæmoptycis, & phthificis sum expertus. Eam vero secutus experientiam cum viderem, egregie plebeios a succo harum herbarum iuvare, hyeme vel autumnno, ubi recentium copia non erat, ordinavi electuarium, e herb. Scord. pulverif. ℥β. Sanicul. ℥vj, Sem. Phellandrii ℥ij & syrup. papav. rh. compositum, quo quidem felicissime usus sum in iis morbis, quos iam sæpius nominavi. Eodem eventu adversus dysenterias hoc electuarium adhibui, ita tamen, ut pro syrupo, oleum amygd. dulcium & exiguam dosin Diascord. Fracast., pro ratione tum morbi, tum ægrotantis adderem. Ne ab aliis cæteris dicta repetam, cæteras harum herbarum vires prætereo, id unum notans, quod a rusticis nostris, eorumque matronis, ad ulcera pravi moris sananda celebretur emplastrum, cuius hanc tradunt compositionem: Sanicula, Scordium, Millefolium (*Reels*,) rad. Consolid. maioris, vulgo (*Schwart Wörtel*,) recentia diffecantur, & in ollam

quam coquuntur, quæ puls, cataplasmatis forma calide imponitur, donec ulcus sanatum fuerit; quod ego cum multoties meis oculis viderim, non possum non hoc remedium Chirurgis summo studio commendare.

Multa sunt semina, quæ plebeiorum Brunsvicensium usui, nec non substitutioni inserviunt. Eorum verum tritius atque celebratius est, ab uno Cumino discesseris, quam *dui benedicti* semen, quod vulgo *bendicten Keern* appellatur, idque pleuritide adhibent, peripneumonia, asthmaticis adfectibus, cæteris malis, quæ pectori adversantur, inter unam phthisin. Datur vero *dui benedicti* semen, vel solum tritum, in dies singulos ad cochleari capacitatem; vel cum roob sambuci,

buci, vulgo *Keischgen Maus*, in cerevisia tepesacta. Posteriori modo paratum non contemnendam præstat opem, stagnantes humores solvendo, & sudorem propellendo, qui duo effectus saluberrimi sunt ad mitiganda peripneumonix, & pleuritidis tormina. Absque Medicinæ subsidiis, sine Medico, hoc instructus euporisto, horum morborum vim frangit ac superat gaudens simplicitate sua rusticus, qui, si pertinacior esse dolor videtur, nec facile huic femini concessurus, confugit ad emplastrum terebinthinæ resinæ, in his terris usitatissimum, quod tamdiu affectæ parti imponit, donec dolor mitigetur.

Multifarius est Cardui benedicti usus in Medicina, nec fere pars est huius plantæ, quæ a præstando beneficio sit immunis, ut nec peritissimus Medicorum, nec rusticorum ignarissimus eius cognitione possit supersedere. Gau-
det

det sale tartareo ammoniacali, quod
exiguæ portioni olei amari iunctum
vim præstat aperientem, incidentem,
diaphoreticam atque traumaticam. Eo-
dem ego passim feliciter usus sum, in
iis, qui rheumatismo, vel arthritide
laborabant, dum eius extractum ad
℥iv in aquæ Card. ben. ℥ij solutum,
additaque laud. liqu. Sydenh. ℥j, or-
dinarem. Promovebat insigniter fu-
dorem, eiusque portio 60 guttarum,
aliquoties repetita, tormina multum
imminuebat. Vere, & autumnno, no-
stro sub coelo vix frequentior occurrit
morbus pleuritide ac peripneumonia,
quorum tanti sunt interdum dolores,
ut eis perferendis vix constantissimi
ægroti patientia sufficiat. His malis
conflictatis, pro circumstantiarum va-
rietate, ordino vel herbam Cardui be-
nedicti pulverisatam, vel eius extra-
ctum, vel Cardui semen, a qua me-
dicatione, cui venæsectio iungitur,
eaque largior, ad mentem Medico-
rum, & in opposito latere instituenda,
nisi fatum, vel senectus, vel diætæ
longior intemperantia vel denique aë-
ris

ris quædam contagio obstiterit, salus venire solet. Id vero nemini mirum esse debet, cum Celeb. GEOFFROY dudum huius plantæ in pleuritide curanda necessitatem observaverit Parisiis, in qua urbe propter calidius clima, & peregrinorum advenarum intemperantiam, qui Baccho Gallico indulgent, pleuritis multo solet esse damnosior, quam alibi terrarum. Plane vero benedicti Cardui appellationem hæc planta mereretur, si verum esset, quod doctissimus SIM. PAULI observasse sibi visus est, quod adversus omnis generis ulcera, quin ipsum Cancrum, præsentissimam operam præstet, quam sententiam ita corrigit atque restringit SCHROEDERVS, ut hanc efficaciam tribuat succo rubro atque balsamico, quem in hac planta deprehendere datur Iunio mense, qui vero quovis alio tempore frustra requiritur. Omnis autem circa hanc materiam dubitatio facile tolli posset, si in hoc succo rubro, quem quis opportuno tempore collegerit, experimenta instituantur iterata, quod tamen nondum factum

PETRI Archiatri Elect. Mogunt. pe-
culiarem de Carduo benedicto com-
mentationem, quam ad leges Acad.
Nat. Curios. edidit Ienæ 1669.

In antiphthificorum vulgarium cata-
lo Cardui benedicti semen excipiat,
animali regno, eiusque callidissima
te petitum remedium, *Pulmones*
nimirum *Vulpium*, qui non una ratione
lebeis nostris adhibentur. Rustici
in pulmones horum animalium, e
armacopoeis petitos, eosque pulve-
tos, saccharoque crySTALLINO iunctos,
ne in dies singulos ad cultelli cu-
lem fumunt. Mox vero præpara-
aliisque remediis pectoralibus re-
tos istiusmodi pulmones, quos ar-
periti Loch de pulmone vulpis,
iei *Voss Lock* vocant, ter in diem
cuspidis capacitatem ordinant iis,
qui

qui pectoris quocunque incommodo
graviori infestantur.

Non est huius loci naturalis & anatomi-
ca vulpini corporis, vel moralis vul-
pinæ animulæ descriptio. Nec vero
fabellas iuvat enarrare, quibus astutia
huius animalis occasionem præbuit.
Vulpinam pellem, quis non novit,
quis non detestatur, ut falsitatis fig-
num atque tegumentum? Nos vero
iam missis reliquis partibus, ad unos
pulmones attendemus, quos non solum
cum hepate vulpino adversus lienis
incommoda nonnulli Medicorum lau-
dant, sed maxime phthificis commen-
dant adeo, ut horum pulmonum esu,
humani pulmonis ulcera, si quæ for-
te formidanda sunt, præcaveri posse
putent. Quare cum inter Medicos
reperiantur, qui phthificis ordinent sic-
catis pulmones, cum saccharo sumen-
dos: quis est, qui rusticos vituperare
audeat, idem consilium ineuntes?
Quod in eundem usum prostat in of-
ficinis, Loch de pulmone Vulpis, mag-
nam veteris, qua floruit, existimatio-

nis partem amifit. Quoniam igitur in hac re Medicorum præcepta, vulgique confuetudo conveniunt, nec factis constat, an chemicis tentaminibus superstructa fit eruditorum theoria, an sufficientibus experimentis nitatur populi iudicium, satis erit observasse, plebeios homines, qui cum medicatione motum corporis diuturniorem, simplicemque diætam coniungunt, naturaque sua ad phthifin minus sunt preclives, a Vulpino medicamine magis iuvare, quam lautioris fortunæ homines.

Neque vero silentio præterire possumus *Sperma Ceti*, vulgo *Wallrath*, quo diversimode in pectoris morbo quocunque infimæ fortis homines utuntur. Vel enim nudum atque crudum sperma propinant in cerevisia calida, vel in iusculo, quod e farina avenacea, vulgo *Habergrütze*, paratur. Vel idem ordinant cum saccharo crystallino, nec non foeniculo aquatico pulve.

pulverisato, sub solis exortum, ad unius, vel duarum cuspidum cultri capacitatem usurpandum. Horum prius, solitarium nempe sperma, a rusticis adversus omnia mala, quæ a pectoris vitio oriuntur, posterius vero, miscellam nimirum, adversus unam phthisin a rusticis nostratibus, frequentari comperimus, eo quidem successu, ut ex ingenti ægrotantium grege, nonnulli convalescant, qui naturæ potius, vel alienæ cuidam causæ, quam huic medicamini soli salutem suam debere videntur.

Ipse spermatis Ceti appellatio significat a Ceti quadam specie hanc materiæ medicæ partem venire. Ea vero species nautis *der Pott Fisch*, vel a regione quam frequens innatat, *der Nordkaper*, historiæ vero naturalis auctoribus Cetus audit dentatus, quoniam inferior ipsius mandibula dentibus compluribus instructa est, superior autem vel omnino, vel maxima ex parte iisdem de-

*inferiore dentes habet minus inflexos,
& in planitiem desinentes.* Sperma
vero Ceti offic., nihil est aliud, quam
cerebrum huius piscis, quod & visu,
& physiologica natura ac origine, quin
etiam propagatione per universum
corpus, spermatis sive feminis simili-
tudinem servat, nec non in utroque
sexu reperitur; cum multos sciendi
cupidos aspectus docuerit, per ma-
gnam aliquam arteriam ab omni cor-
poris parte glabram & albicantem hanc
materiam, femini analogam, in con-
camerationes cranii deduci, e quibus
ab intersectoribus huius piscis extrahi-
tur, aërique libero exposita confestim
coit atque condensatur. Loca vero
cerebri vacuefacta, intra breve tem-
pus nova replentur spermatis copia,
ita quidem, ut interdum unus pi-
scis, ad 10. amphoras minores huius
fluidi suppeditet. Præter hanc vero
utilitatem plane singularem, aliud in-
super beneficium suo ipsius exitio per-
fol.

solvendum, hæc Balæna humano generi præstat, Ambram puto griseam, quam omnes recentiorum norunt supra testiculos huius piscis in vesica contineri, quæ pro figura exteriori, parum differt ab aliorum animalium vesica urinaria. Quæ res suspicionem mihi iniicit, quam tamen aliorum perspicaciæ diiudicandam permitto, annon grisea Ambra, quam terribili huic pisci debemus, vel calculus sit, vel certe in calculum degenerans materia, cuiusmodi complura specimina, tum in hominibus, tum in brutis reperiuntur. Nos vero ad nostras tres capellas, id est, ad sperma Ceti redeuntes, duo monenda putamus; ne rancidum sit, ac ut idem solvi ac dilui, quantum fieri potest, patiamur, quod his neglectis, labiis ac gutturi adhærescit, nauseamque & vomitus ciet. Optime vero oleo amygdalarum, nec non ovorum vitellis, ac iuseulorum calidorum ope solvitur. Abit hoc sperma, dum recens est, in squamas albicantes, claras, pellucidas, redoletque ferinam carnem, nisi cera aliorumque piscium

cerebro remixtum, vel in vitro negligenter occluso servatum fuerit, quod aëri aditum permittendo, sperma vitiat, foetidumque reddit. Habet vero bonæ notæ hoc sperma multum olei, quod cum paucis fale volatili coniungitur, ideoque vim præstat demulcentem, & anodynam, nec non e quorundam testimoniis, balsamicam, quam posteriorem in sananda pectoris læsione exferi, ita tamen exferi asserunt, ut de eadem dubitare liceat aliis. Spermati Ceti enim idem accidit, quod compluribus aliis, ut laudis suæ magnam amiserit partem. Cuius mutationis causæ potissimum duæ sunt, fraus deceptorum, qui sperma Ceti, ceræ aliorumque corporum additione corrumpunt; & ipsa dies, quæ diutius asservato spermati odorem nauseosissimum conciliat. Adversus pectoris morbos, qui a causâ irritante ac convellente oriuntur, multoties multa adhibui: præstabilius vero medicamen invenire nunquam potui, quam Ceti sperma, quod tamen suaferim in carnis iure, vel alio liquido calido protinus

tinus adhibere. Alia enim ratione datum, vix ac ne vix quidem a stomacho solvitur, eique potius viscida ac oleosa sua adhesionem nocet. An vero multum possit adversus pleuritidem, hystericasque passionem, quin etiam in solvendo sanguine, quem quaecunque causa coagulaverat, de eo Medici videant, ego vero confidenter pronunciare non audeo. Fortiora hi morbi magisque efficacia remedia desiderant, quibus nostri ævi felicitas non destituitur, quin potius abundat. Cum sperma Ceti, falis, quo gaudet, volatilis, & partium nutrientium beneficio, agat in fibras membrorum, quæ genituræ, feminique conficiendo inserviunt: Venerem vehementer movet, & inter aphrodisiaca primum obtinet locum. Quare ab eius usu immodico pollutiones nocturnæ sequuntur, quæ me monent, ut medicamen recenseam, quod contra gonorrhoeam virulentam, egomet utiliter adhibui. Id vero paratur e terebinth. crud. ℥j, sperm. Cet. ℥ij & 3. ovorum vitellis. Hæc apprimè remixta, ægros sub solis exortum

200
3
Q
qu
one
bul
oru
fur
qu
pu
ha
ri
pl
hu
usu
en
vi
bre
de
& vesiculæ seminales repurgatæ fue-
runt, corrosiones vero, quas materia
acris Venerea effecerat, ita sanatæ, to-
nusque partium affectarum imminu-
tus tam feliciter rediit, ut non dubi-
tarem, hoc remedium cæteris omnibus
anteferre, quæ libelli medici ad eun-
dem finem commendant. Intelliget
suoapte ingenio cordatus Medicus, hoc
medicamine utentes adhibendis pur-
gantibus, quorum basin mercurius con-
stituit, non penitus posse supersedere.
Mira sunt, quæ mihi plebs narravit de læ-
to effectu, quem ipforum domesticum
præstitit, quod supra diximus confici e
spermate Ceti, semine foeniculi aqua-
tici, & saccharo crystallino, habentque
cur sibi phthifici de hoc specifico gra-
tulentur. At cum plebeia superstitio,
modum certi verique nullibi servans,
unum aliquem laudabilem successum,
in infinitos augeat, meam fidem pro
asserenda facti veritate interponere nolo,
neque

neque tamen spermatis Ceti eiusmodi
usum protinus condemno, tanquam
damnosum, cum chemica huius corporis
analysis, cum phænomena eius cætera,
quemvis excitent, ut ulteriora tentami-
na instituat, quæ veritatem docebunt.

Quod Pharmacopolæ usibus inservit,
quod atramenti impressorii compositi-
onem ingreditur, quod pictorum ta-
bularum iuvat, quo nec scriniarii, nec ali-
orum artificiorum magistri carere pos-
sunt, *Oleum* inquam *Lini*, remediorum
quoque domesticorum civitate a po-
pulo donatum fuit. Persuasum enim
habent rustici, nec non multis expe-
rientiæ documentis comprobatum, in
pleuritide curanda, tria quatuorve
huius olei cochlearia in dies singulos
usurpata, insigniter prodesse. Quoniam
enim præditum est peculiari quadam
vi demulcente & anodyna, a qua intra
breve temporis spatium dolores subin-
de mitigantur, plebei homines, qui

confestim ad hanc salutis domesticæ ancoram confugiunt, admodum rarenter Medici consilium & opem adversus pleuritidem, frequentissimum apud nos morbum, desiderant, vel efflagitant. Eodem oleo plebs utitur in ferina tussi, & asthmaticis affectibus, ubi in cerevisia tepida ad aliquot cochlearium capacitatem optimo eventu ordinatur.

Hoc oleum, quod e Lini femine paratur, Lini inquam, cui utilissimam partem oeconomix, Lini stamina, e quibus lintea conficiuntur, in acceptis referimus, ad usus medicos duplici potissimum ratione plebs præparat. Sunt, qui huic oleo, cum in aheno ebullit aquam superfundunt perfrigidam. Sunt alii qui in ebulliens oleum panis crustam injiciunt, qua ratione hoc oleum non modo ab ingrato sapore liberatur, sed clarum præterea & limpidum evadit. Eiusmodi oleum trivialis Chemiæ artificio purgatum, minus frequenter apud nos, quam in Polonia, Lithuania regnis, & amplissimo Ruthenorum imperio

rio usurpatur, tamen & in his terris rusticorum in deliciis esse, vel fuisse memini, id quod intelligi potest e quodam placentarum genere, vulgo *Pfannkuchen*, quod ab ipsis e fuilli adipis parte, addita portione olei Lini, passim coquitur. Potior tamen est usus huius olei medicus, quem in finem adhibetur in sanguinis stagnatione, vel extravasatione medendis, quibus violenta quædam corporis contusio, vel lapsus vehementior occasionem dederunt, quibus malis in universum sumtis, e suo ingenio atque propria dialecto plebs nomen imposuit *dat Verdreit thaun*. His in malis ad aliquot cochlearium capacitatem in cerevisia tepescata sumtum Lini oleum, opem præstare dicitur plane non contemnendam. Idem accidere solet, in solvendis obstructionibus alvi, quarum obstinatio reliquorum medicaminum vires dudum contemferat. Præ ceteris vero memorari debet remedium, quod dysenteriae plebs opponit, qui morbus & sua natura plenissimus alex, & dolorum hoc sub coelo tanquam in patria

tria sua dominatur, & miras mortali-
um strages edit. Constat vero lacte,
floribus chamomillæ, & aliquot cochlea-
ribus olei Lini, quæ tria, postquam
una cocta fuerunt, per linteum per-
colata, ad quadrantem nostræ men-
suræ in dies singulos sumuntur. Mi-
tigat vero quod acre est, compescit
dolorum vim, si iteratis vicibus ordi-
natur, iisque nominibus præclarissime
medetur iis, qui dysenteria labo-
rant. Neque vero in reliquam medi-
cinam, & adversus ingens anti-dysen-
tericorum fyрма iniurius esset, qui hoc
euporiston cæteris omnibus antepone-
ret, quamvis, quod apothecam non
olet, rarissime a Medicis ad internum
usum trahatur, externe vero tantum
enematum compositionem ingredia-
tur. HIER. VELSCHIVS laudat do-
mesticum medicamen, quod ex hoc
oleo paratur, in sanandis vulneribus
quæ a combustionem veniunt. Constat
vero ex aqua rosarum, Carotæ luteæ
succo, ovi albumine, & oleo Lini, in-
ter se invicem mixtis. ETTMÜLLE-
RVS, SCHENCKIVS, ROLFINCIVS
alii-

aliique insignes Medici, mirum in modum prædicant huius olei utilitatem, in quovis pectoris morbo; quamvis nostra ætate, quæ non nisi exotica miratur, in defuetudinem plane abierit, ut ipsum Lini oleum in promerendis hominibus, oleum & operam perdidisse videatur. Non possum non in eiusdem aliquam commendationem referre celeberrimi nostra ætate Medici BALTHAS. ERHARDT, quod in suo utilissimo libello: *die Oeconomische Pflanzen Historie* hac de re tulit, iudicium: certe inquit, tanta est olei Lini medica præstantia, ut quotannis pro ipsius usu nobis concessio, publice gratiæ divino Numini peragenda essent. In pleuritide, in quovis apostematum externorum ac internorum genere curando, in plerisque febribus acutis, a pluribus ignoratam, at multis exemplis comprobatam exserit energiam, quæ quidem meo iudicio tanta est, ut existimem, non esse, cur hoc uno ditati atque contenti, Virginianæ Serpentariam, Contrayervam Peruvianæ, lavæ Mungos, quin ipsi

ipsi Iaponiæ Camphoram, cuius pro-
ventu exultat atque ditescit, quæ ve-
ro ob nimis calidam naturam Germa-
nis sæpissime damnosa est, invidea-
mus, præsertim ubi Lini oleum præ-
paratione quadam, & aliorum corpo-
rum additione gratum saporem nactum
fuerit. Hæc quamvis cordato Medico
oratoria magis licentia, quam ad me-
dicam accurationem dicta esse videan-
tur: indicio tamen sunt, ipsam illam
rem, quæ circumscribendo, & compa-
rando tantopere augetur, veri aliquid,
eiusque non exiguam partem contine-
re. Quemadmodum enim quæ plane
non laudantur, suspicionem habent
non iniustam inutilis naturæ: ita, quod
sine mensura extollitur, si non sum-
mam, at partem aliquam huius laudis
apud æquos lectores, & rerum æstima-
tores tam diu retinet, donec contrarium
probetur.

Vtrum e Medicorum disciplina in
rudis plebeculæ cognitionem, an vice
versa, e rusticorum domesticis experi-
mentis, in eruditorum consuetudinem

Sul-

Sulphuris usus medicus transierit, de eo quidem in utramque disputari partem posse videtur, cum neutra harum opinionum argumentis nitatur, quæ fidem, vel historicam, vel philosophicam gignant. Vtcunque fuerit, nihil ad nos, vel certe parum hæc universa disputatio pertinet, cum sciamus, hoc medicaminis genus, antiquissimis temporibus, ipsaque Dioscoridis, & Hippocratis ætate, frequentatum nostra patrumque nostrorum memoria, in defuetudinem, & tantum non oblivionem abiisse. Populus vero, qui adeo non usum sequitur, ut ei potius imperet, atque in eius locum multoties maiorum suorum auctoritates substituat, multus adhuc est in Sulphure ad praxin domesticam pertrahendo. Sulphuratis enim, ut e pluribus pauca colligam, rustici nostrates passim utuntur adversus asthmaticos adfectus, dum pul-

pulverem ordinant, cuius confectio-
nem æquales Sulphuris nativi, feminis-
que Anisi portiones ingrediuntur. Hu-
ius pulveris cuspidem unam cultelli,
sed largiorem, mane cum potu calido
fumentes, continuata aliquantisper ea-
dem medicatione, ad notabilem mali
remissionem perveniunt. Contra Pleu-
ritidem vero, & Peripneumoniam ru-
stica gens alium adhibet pulverem, qui
e Sulphure, & Roob sambuci, vulgo
Keischgen Maus, paratus, & ad mino-
ris cochlearis capacitatem datus, sudo-
rem promptissimum & largissimum
ciere solet; eo quidem successu, ut
quorum robustiora sunt corpora, adiu-
vante simul quadam fortitudine natu-
ræ, superent morbum, cæteri vero,
præsertim eo tempore, quo ceu epide-
mica grassantur eiusmodi mala, in ex-
anthematum intempestive provenien-
tium

tium perniciem, & ex hac in certissimam mortem delabantur.

Si quis est, qui sibi religioni ducat usurpare medicamen, cuius interiorem naturam partesque constituentes numeratas non habuerit atque perspectas, eum ego ad Chemicorum principes, ad Hombergii, Neumannique doctissimos super hoc argumento commentarios ablegabo, a quibus non hæc solum, sed integram discet laborum disciplinam, qui circa Sulphuris præparationem atque mundationem, vel a Chemicis, vel ab iis qui rem metallurgicam tractant, instituuntur, quibus accessit nonnullorum cura, quam in corrigendo, & ad maiorem bonitatis gradum evehendo, posuerunt. Tereas plurimi Chemicorum partes, atque metallicas, a Sulphuris substantia separare voluerunt, cum dubii essent adhuc, an eiusmodi partes in hoc corpore laterent, veroque simillimum videretur, ab his ipsis partibus omnem Sulphuris virtutem pendere. Oleosas Sulphuri partes atque pingues adiecerunt alii, laudabili quidem hoc consilio,

T

ut

ut nimis vehementem Sulphuris efficaciam mitigarent; quod tamen sine omni adiectione fieri potest, minorem Sulphuris dosin ordinando. Hæc fortasse fata, quæ sub Medicorum, & Chemicorum manibus Sulphur perpeffum est, in caussa fuerunt, ut subinde in ægrotorum curatione spem, quam quis de eo conceperat, destitueret. Quare non potuerunt non alienari Medici ab usu medicaminis, de cuius emendatione atque correctione desperabant. Altum est apud veteres Medicos de Sulphure corrigendo silentium. Nihil de hoc argumento, quod præterire nullo modo potuissent, si ex ægrotantium re fuisset, vel HIPPOCRATES, vel GALENVS monuerunt, quos tamen ipsos legimus eo frequenter & feliciter usos in adfectibus debellandis, qui catarrhum, & asthma comitantur. Videamus igitur Sulphur naturale flavum, quod e vicinia Goslariensi, nec non e mineris vitriolicis remotioribus ad nos advehitur. Huic communiter vim tribuunt, quæ temperet, alii vero plane contrariam, quæ sanguinem concitet, in
qua

qua utraque sententia una eademque pagina viri celeberrimi SCHVLZE, & GEOFFROY versantur. Quænam hæc est, bone Hippocrates! filiorum tuorum confusio in opinionibus quas experientia nec refellit, nec comprobat! Multum me Sulphure usum esse, hodieque uti non diffiteor, cum summas ipsius utilitates sæpe experiar. Nunquam vero vidi impetum a Sulphure reprimi, quin potius integrum sanguinis laticem ab eo concitari, ipsosque sanguinis globulos per continuatum Sulphuris usum evolvi. A 10 granis Sulphuris, post aliquot horarum spatium, 16 vicibus velociorem factum pulsum arteriarum, sum expertus. Latet igitur in profundo vis temperans Sulphuris; eademque obscuritate tegitur virtus ipsius anthelmintica, quam e quorundam Medicorum opinione possidet, ita tamen possidet, ut pari passu ambulare videatur cum invento cuiusdam Medici, qui in Commentariis Brunsvicensibus, (*Braunschweigische Anzeigen*) ex intestinorum canali vermes eliminari posse per sonum aliquem

tremulum, qui instrumento musico, *Brummeisen* dicto, excitatur, & cuius tremuli soni beneficio, quemadmodum naturæ curiosi tradunt, talpa lumbricos e terra evocat. Sua hominibus, sua vermibus est idiosyncrasia. Neque musicorum opus est auxilio, cum largior lactis tepidi haustus, sæpissime vermes eiecerit, qui nullius mercurialis efficaciam concesserant. Dabo igitur, nativum Sulphur aliquid interdum posse adversus lumbricos, quæ tamen accidens & fortuita utilitas, peculiaris cuiusdam virtutis titulum non mereatur. Quid igitur est, in quo Sulphur re vera dominetur? Facultas solvendi, & sudorem ciendi, & exanthemata, quæ disparuerant, revocandi, quod ultimum melius atque tutius, quam alia complura, præstat. Eo fine dedi Sulphur in variolis, in purpura, in petechiis, dedique solum in potu tepefacto sumendum, eo quidem eventu, ut feliciter præstanda præstaret. Vidi alios pari felicitate domesticum remedium, quod supra dixi e Sulphure, & Anisi semine parari, adversus asthma siccum

ficcum adhibere, quod frequentissimum in his terris malum ægrotos sæpe ita vexat, ut ab eo liberari nullo modo queant. Idem ipse ordinavi in pectoris morbis, qui sine febre sunt, mane ad 8 vel 10 grana cum ovi vitello fumendum, neque novi aliud quod hærentem in vesiculis pulmonalibus tenacem materiem, fortius hoc, & felicius solvat. At in feminis, quibus menstrua fluunt, anomalias producit mensium, unde satius est ad eius usum feminas eo demum tempore, quo a mensibus perpetua vacatio est, adducere. Externum huius medicaminis usum quod attinet, nulla maior harum terrarum pestis cogitari potest, quam inventum quoddam contra scabiem, quod e veteri pinguedine, bacis lauri, & pulvere sulphuris nativi constat. Hoc unguentum, ficcando, & transpirationem impediendo, tollit quidem plerumque scabiem. Verum enim vero cum largiter adhibetur, antequam sordes e corpore eliminatæ fuerint, graviorum malorum syrma post se trahit, apud rusticos maxime, quæ

nova damna vel plane non, vel difficillime tolluntur. Hoc ubi usu venit, tutissimum est restaurare scabiem, quod ego fere semper 8 vel 10 granis Sulphuris nativi præstiti.

De multorum, quæ inter domestica retulimus, medicaminum vi, iustam subinde habemus hæsitandi rationem. Inter ea vero, quorum præstans natura in aprico est, & documentis certissimis confirmatur, numerari debet *Armoracia*, seu *Raphanus rusticanus*, vulgo *Meervrettig*, cuius radix, quæ multiplicem in re culinari habet usum, a rusticis præterea Brunsvicensibus, iis maxime, qui in vicinia Helmstadiensi degunt, passim adversus omnis generis asthma, difficillimum curatu morbum, adhiberi solet, eo quidem eventu, ut asthmatis incommoda vel vincat plane, vel mitiora reddat. Tersa radulæ beneficio Raphani rustici radix,

dix, æqua mellis parte miscetur, & in quamvis vesperam ad maioris cochlearis capacitatem sumitur. Hoc equidem remedio, aliquamdiu continuato, complures novi paganorum, quorum adeo pulmones tenax ac viscida materia impleverat, ut respirandi maxima difficultas protinus suffocationem minaretur, vel liberatos plane hoc incommodo fuisse, vel aliquam mali remissionem adeptos.

Sali, quo præditus est, volatili, in acceptis fert Raphanus rusticanus vim, qua gaudet, summe penetrabilem, quæ omnes fere aliarum radicum quas novimus, virtutes longo post se intervallo relinquit. Aperit igitur, resolvit, fovet, iisque nominibus pro specifico adversus rheumatismos frigidos, chronicosque laudari meretur. Cuius laudis testes atque præcones citare possumus RAYGERVM, & LANZONIUM, qui in Ephem. German. ad singulares quosdam casus provocant, quorum

similes mea mihi praxis suppeditavit, in quibus Raphani rusticani succum feliciter adversus rheumaticos affectus valentiores adhibui. Brevitatis causa e multis unum dabo. Sutor quidam, qui frigere sinistram totius corporis partem inde a triennio senserat, ad minimam coeli variationem vehementissimis doloribus afficiebatur, qui sæpius in spasmos atrocissimos artuum abibant. Aderat præterea hemicrania continua, quæ vix caput sine summa ægritudine moveri patiebatur. Posteaquam plurima externa atque interna, quæ fert ars Medicorum, medicamina, summo studio, maximisque impensis inutiliter ægrotus adhibuisset, meam tandem implorat opem, cui ego Raphani rusticani succum ordino, mane ad cochlearis capedinem sumendum. Ab hac medicatione per octiduum continuata, mirum in modum allevari se ægrotus fatebatur, eamque ob causam, addito altero octiduo, inter quod ad largissimum sudorem, exanthematum scorbuticorum proruptio accedebat, tandem
plane

plane restitutus, Raphani præstantiam sua sanitate testatam reddidit. BOERHAVIUS in hist. plant. hort. Leyd., succum e radice & semine huius Raphani expressum commendat, ut qui ad purgandum stomachum, pulmones atque renes mundandos, peridoneus sit, suadetque eo uti, tanquam certissimo & probatissimo remedio, ita quidem, ut mane ad cochlear unum cum feri dulcis cyatho sumatur. At in tussi sicca & sanguineo sputo, suæ valetudinis curiosos eo iubet, & optimo quidem iure iubet, abstinere. Non superfluum erit ex mea praxi monere, Raphani usum a feminis, quibus adhuc menstrua fluunt, abesse propterea debere, quod vel anomalias mensium, vel hæmorrhagiam continuam causetur. Vnde elegantiori sexui non iniuste huius Raphani esus in universum omnis plane interdicitur. Aequè damnosus in iis esse Raphanus videtur, qui calculo laborant, quamvis multi Medicorum adversus eundem morbum commendaverint. Nimis fortiter urget urinam, eaque ratione

T § calculo

calculo graviora sæpe producit mala. In Frisia orientali, Raphanus rusticanus feliciter adversus scorbutum adhibetur; unde colligi potest divinæ providentiæ beneficium, quæ his regionibus pro Cochlearia, cuius notissima est antiscorbutica vis, Raphanum rusticanum concessit. Non possum non domesticum rusticanæ gentis remedium oculis lectorum exponere, quo nostrates adversus tumores erysipelatos, vulgo *dat Hilge Ding*, utuntur. Folia Raphani huius conquassata, & in aheno calefacta, parti adfectæ applicantur ita, ut cum externo medicamine coniungatur aliud internum. Glans querneæ nimirum arefacta & in pulverem redacta, cum cerevisia tepida sumitur, a quo in lectum inclusus æger, sudorem, qui largissimus sequitur, expectat. Mea, oculati testis, fide, confirmo, post 12 horas nulla tumoris vestigia, ruborem nullum, superstitem fuisse. Optanda esset huius medicaminis euporisti atque probati apud homines nostros propagatio atque conservatio. At proh dolor, apud Brun-

suicen-

suicenses incolas mos invaluit exsecrandus, in erysipelatis cura, aliorumque morborum, ad superstitiosa confugiendi, quorum maior pars adeo dedecet sanæ mentis hominem, ut sine rubore nominari vix possit. De uno loquar, *Boeten* quod vocant, idque paucissimis tangam. Hæc vulgaris medicatio est, quam sentina civitatis adversus erysipelatem, *dat Hilge Ding*, adhibet. Aniculæ quædam, quarum omnis fere reditus in *Boeten* versantur, vocatæ adfunt. Denudatur ægra corporis pars, quæ invocatione Triunius Dei, patris, filii, & spiritus sancti, nec non aliorum formulis verborum, quæ nemo sanus intelligat, vel consecratur, vel si mavis, devovetur. Tum vero contrectant tumorem in formam crucis, & super eo ter e filice chalybis ope scintillas eliciunt. Nonnunquam unius naturæ beneficio brevi tumor evanescit. Interdum autem diu nudata pars corporis adfecta, & sæpius inter *Boeten* ceremonias, frigidis illotisque manibus contrectata multo peius habet, dum in suppurationem

tionem tumor abit, eo successu, qui stultos homines cogat decuplum eius, quod superstitionis ope compendificare voluerant, pro merita stultitiæ poena Chirurgo persolvere. Mis-
sis autem superstitionis omnibus, ad oeconomicum transeamus Raphani u-
sum. Duobus præcipue modis apud nostrates in culina frequentatur. Vel enim lente coctum Raphanum, cum similagine, & butyro, pro iusculo, carni vaccinae affundunt, vel crudum, ter-
sum, cum aceto & saccharo, piscibus præcipue cyprino, & luciis addunt. V-
traque harum rationum, quibus Ra-
phanus in ciborum familiam introdu-
citur, probabilis est; præter eos casus, quos antea significavi. Monendi vero sunt, qui ab arthritidi, vel rheuma-
ticis liberati fuerunt adfectibus, hoc esculento vel plane abstineant, vel il-
lud sæpissime comedant; quoniam u-
trumque huius mali genus, rariore Ra-
phani usu irritatum recurrit. Ultima observatio erit, Raphanum coctum edentibus spiritum facere male olen-
tem, qui tamen abest ab iis, qui Ra-
phanum

phanum crudum cum aceto vini comederunt.

Inter ea medicamina, quorum intelligentiam & usum a Medicis vel ignoratum, vel neglectum, solus sibi populus vindicat, optimo iure censetur compositio quædam, in his regionibus adhiberi solita, quæ ex *Hepate Lupi*, vulgo *Wulfes Leber*, *Marrubio albo offic.* seu *Prasio*, vulgo *Lungenkruth*, ad æquales portiones sumtis, sub forma pulveris, paratur. In omni tussis genere, quin etiam adversus asthmaticos adfectus, ipsamque phthisin ita adhibetur, ut eius portio, quam cultelli cuspidis capiat, mane & vesperi cum potu Thee sumatur, quem e *Veronica*, *Ehrenpris*, *Hederaque terrestri*, *Gundelreben*, conficiunt.

Fuerunt quidam inter Veteres Medicos, qui hepar Lupi pro specifico haberent adversus phthisin; quæ tamen opinio paucos

paucos nostris temporibus fautores habet, in quibus non ad multitudinem medicamentorum, sed ad ipsorum virtutes attendimus. Vnde siccatum Lupi hepar, quod pro inertī habemus & inutili materia, in plebis tantum gratiam, quemadmodum complura alia, adhucdum in Apothecis asservatur. Quare Marrubium solum spectare debet is, qui domestici huius remedii, quos interdum præstat, laudabiles effectus, aliqua probabili ratione explicare cupit. Hæc enim herba sal continet, quod multis oleoso terrenis particulis combinatum est, unde a Tournefortio sali terreno vulgari æquiparatur. Huic sali debet Marrubium vim, qua gaudet, viscidam materiam solvendi, & obstructions aperiendi, eoque nomine pluribus aliis anteferri meretur, in quovis asthmate, tussique medendis, nec non in phthiseos initiis. Medicorum, qui Marrubio vix carere possunt, nonnulli, succum huius herbæ expressum, alii radices in pulverem redactas, alii denique syrupum, & conservam Marrubii miris encomiis com-

commendant. His ego singulis nihil detrahens, e foliis Marrubii pulverisatis, plurimum me semper adiutum fuisse fateor. Eo fine iuvat tenerrimos furculorum apices decerpere, quod in his terris, quæ huius herbæ feracissimæ sunt, commode fieri potest. Intellexi enim, tum in hac, tum in compluribus aliis herbis, maiorem partium efficacium portionem in his apicibus, quam in cætero corpore, contineri. Idem apices pulverisati, & aliquamdiu frequentati, egregiam navant operam adversus iocinoris obstructionem, & regium morbum. **BORELLVS** laudat infusum, quod e Marrubio, Chamædryos, & Centaurei minoris floribus vino albo paratur, quod per aliquot dies datum menstruorum fluxum suppressum instauraverit, nec non innuptarum cachexiam, & pallorem sustulerit. **FORESTVS**, Medicus praxeos suæ experimentis eruditus, vetat adhibere Marrubium, ubi renes vitio laborant, quod ab huius herbæ usu, augeri & exacerbari intellexerit. Idem quoque **FORESTVS** multos, qui
scro-

rubio expressi, ab hoc malo liberatos
fuisse confirmat; in quo sine dubio
consentientes habebit omnes, qui no-
runt, Cicutam quoque a Celeberrimo
auctore, qui huius herbæ gloriam no-
stra ætate quasi postliminio vindicavit,
adversus eundem morbum, maximo
opere commendari. Ego vero quid
Marrubii, quid Cicutæ humeri in tol-
lendis scrophulis valeant, nec affirma-
re, nec negare audeo, cum in utram-
que partem experientia mea nil certi
pronunciet.

Tot in publicum produximus re-
edia plebis Brunsvicensis domestica,
iibus morbo pectoris quocunque la-
antibus, pro suo vel iuvandi studio,
animi simplicitate suppetias ferre
et, ut eorum nova quadam accessio-
haud ægre nasutiores carituri vide-
ur. Iuvabit tamen iam citatis uni-
n aliquod adiungere, *Passulas* nimi-
rum

rum maiores offic. quibus ita utuntur, ut earum cumulo quantum curva manus capere potest, ab acinis purgato, æquam admisceant sacchari portionem. Hæc miscela in aheni ferreo torretur. SuffICIENTER vero tostæ, vini adusti affunditur tantum, quantum duorum digitorum spatium capit, idque ubi per aliquot dies tostis Passulis admixtum fuerit, in dies singulos, matutino, & vespertino tempore ad cochlearis capedinem sumitur. Effecta vero huius medicaminis si requiras, solvitur egregie viscida materies, quæ pulmonibus infarcta hæserat, & hæc ipsa vis resolvens, adeo non impeditur sacchari tosti natura, ut ab ea potius augeatur. Senes novi, & quasi filicernia quædam, tumulo proxima, qui cum irriti conatu, adversus pulmonum, quo laborabant, infarctum, ingentem aliorum medicaminum copiam adhibuissent, hoc uno

Pessime vitis audit apud multos non Poetas solum, verum etiam Philosophos, atque Medicos, qui eam varias propter causas, vel inter inutilia terræ pondera, vel noxios certe humano generi, damnoque naturæ foetus referunt; Bacchoque infensi sunt, qui vitis serendæ educandæque rationem primam ostendisse mortalibus perhibetur. Quod si in diiudicanda vitis causa unum vinum spectemus, quod tamen ipsum non sola vitis natura promit, sed ars insuper quædam hominum præparat: dubitari fortasse poterit, plusne detrimenti hominibus vitis, an vero commodi a Noæ temporibus attulerit, & adhuc, quod nemo facile negaverit, variis modis afferat. Sed sunt alia præter vinum, quo facile caremus, vitis munera, ac in eorum numero Uvæ passæ quoque continentur, quæ arte factæ, ab orientis solis regionibus, ex Italia, Hispania, Galliaque ad nos allatæ,

latae, multorum ciborum, quos ars coquinaria parat, confectionem ingrediuntur, & apud Saxoniae inferioris incolae medicaminis quoque loco habentur. In quo cives nostri minime falluntur. Est enim Passulis, in primis maioribus, leniens vis atque molliens, alvum blande laxans, quo uno nomine satis iam superque commendantur, dignaeque iam veteribus visae fuerunt, quibus vim quoque cardiacam & cephalicam tribuerent, iisque adversus complura mala frequentius uterentur. Recentiores vero Medicorum, praeter causam, planeque seposita veterum auctoritate, a Passularum usu in totum fere abstinuerunt, ducti quodam artis suae atque temporis, in quo vivebant, praerudicio, quo dulcia quavis, a saccharo usque ad Passulas maiores, in bilem abire, vel saltem corpus ad quandam bilis nimietatem disponere credebantur; credebantur, inquam, nam sola fides hunc opinionis errorem alebat, quem nec experientia, nec a priori ductae rationes na-

turales excusabant. Quodsi enim staret ista sententia, omnis hæc Brunsvicensis regio, non nisi biliosis habitaretur hominibus, quod nostrates saccharo, in Passulis, reliquisque dulcibus adhibendis, plane sunt in omni ciborum genere prodigi, neque tamen huius intemperantiæ, graviores, quam alii, poenas solvunt. Quin ipsa edocemur experientia, maiores Passulas, a ieiunis infantibus per aliquot dies mane sumtas, tam certo tamque secure lumbricos proscribere, ut ad hos abigendos nihil præsentius cogitari possit. Hoc ab usu domestico matres familias, hoc a matronis nos didicimus; & in hac sententia mea me praxis repetitis vicibus confirmavit. Ita vero pestem lumbricis afferunt Passulæ, ut insignis dulcedinis, qua polent, penetrabili vi, ac partium quibus abundant almarum ope, ingratos istiusmodi hostes maiori ex parte enecent, eosque enectos, ex alvo, quæ præterea laxatur, eiiciant. His autem fructibus Passularum maiorum laus non
cir-

circumscribitur. Dignæ sunt, quas in pectoralium optimorum censu ponas, dignæ quibus ante alios utantur ii, qui pulmonum infarctu laborant, qui sine tussi est. In his enim Passularum salia tenuia & copiosa resolvunt materiam viscidam, quæ in vesiculis pulmonalibus inhæret, novumque addunt laxatis pulmonum fibris stimulum, tussimque cient mitiorem, quæ cætera curationis munera mire iuvat. VELSCHIVS, & HIER. REVSNERVS magnopere prædicant acinos maiorum Passularum, quos propter vim adstringentem, in compescenda diarrhoea diuturna atque fortiori, præ aliis medicaminibus dominare perhibent. Multa sunt alia, quæ in Passularum laudem a nobis dici possent; e quibus unum tantum notabo, a plebeiis mutuatum, quod ad Passularum usum exteriorem pertinet in curandis pedum clavis, quos populus nescio qua similitudinis specie ductus, *Kreien Ogen* vocat. Ante omnia pedis agræ partes, saliva ieiuna conspu-
V 3 tæ

maior imponitur, eo quidem eventu,
ut hoc euporiston adeo egregie mol-
liat atque resolvat resolvenda, ut cla-
vi radix, nudis unguibus, haud diffi-
culty, atque sine notabili dolore
extrahi possit.

REGIO MORE

VVLGO

die Geelsucht.

His igitur malis, quæ nominavi
quæque his regionibus fa-
ria esse diximus, subiungamus
minus loco rariorem morbum, in-
rariora quoque, minusque trita o-
stica adhibentur, quæ quoniam
dum annotaveram, indicta hic p-
rire nolui. Quicquid igitur est
bi, quod hoc nomine Medici
volunt, cuiusque natales obstru-
ductus cholodochi, vel glandu-
hepaticarum, iecorisque debilita-
scirrho adscribunt, in his inf-
Saxoniae regionibus parcius inve-

Habent enim nostra corpora, quod aliorum pace dixerim, nonnihil phlegmatici, quod ineptius est ad suscipiendos animi corporisque motus vehementiores. Sunt tamen nonnulla remedia domestica contra Regium morbum, quæ a plebe commendantur; in quibus chorum ducit *Pix liquida*, quæ vulgo *Theer* nominatur. Plenam huius materiæ patellam in medio ponunt, iubentque Ictero laborantem defixis immotisque in illam oculis intueri, donec omnis oculorum maxime, tum vero totius corporis flavedo evanuerit. Afferunt rustici, quorum hæc sacra sunt, & tantum non iuramento confirmant, nunquam se spe sua frustratos fuisse. Idem paganæ cuiusdam ecclesiæ minister, vir probus ac fincerus, quem super eadem re interrogavi, sororis suæ ictericae, Picis liquidæ adspectu sanatae, casu testatum esse voluit.

Detur,

Detur, feminarum nonnullis, quarum acutior subtiliorque est sentiendi facultas, hoc remedium profuisse, rationem huius phænomeni aliam vix invenire licet, quam quod præter phantasiæ, cuius mirifici lusus multoties apparuerunt, ignotum nobis influxum, fortior & diuturna intentio totius systematis nervosi in materiam subiectam nauseosissimi odoris, novos stimulos indiderit vasis cysticis, hepaticisque, sustuleritque eam, quæ adesse potuit in his partibus, obstructionem. Hæc theoria, quo maiorem nanciscatur verisimilis gradum, iuvabit huius materiæ attulisse descriptionem, quam paucis complectar. Picis itaque liquidæ frequens est proventus & præparatio in regionibus Borealibus, Polonia, Russia, Norwegia, Suecia, quin etiam in Thuringiæ, Hercyniæque sylvis, ubi destillando per descensum, ex accensis lignis pinguioribus & resinosis, Pini, Abietis, ac Therebinthi educitur. Magnus ante viginti, & quod excurrit, annos, in Medicorum scholis honos aquæ erat, quæ ex Pice liquida

diversis morbis perfamiliarem fuisse,
docet GEORG. BERCKLEY Episco-
pus Cloynensis in Hybernia. Inde e-
iusdem medicaminis usus ad Anglos
transiit, & ab his tantum non ad
omnes Europæ populos pervagatus est.
Paratur autem hæc aqua sequentem in
modum. Pici liquidæ adfunditur por-
tio aquæ frigidæ; factaque prius agi-
tatione, vas, in quo inest Pix, qui-
escere patiuntur, donec Pix confederit.
Quo facto, aqua circumspecte separata,
ad futuros usus reponitur. Interne
ipsam Picem liquidam adhiberi vix
crediderim, sed tamen externe, ob
vim, qua pollet, balsamicam, quæ mul-
tum potest ad ulcera putrida abster-
genda, & consolidanda, præter quam
in subiectis delicatioribus, quibus in-
terdum a remediis salino-resinosis acu-
tissimi dolores inflammatorii in parti-
bus adfectis suboriuntur. Egregiam
vero Pici liquidæ vim contra ulcera
Chironia, probat praxis Veterinariorum,
qui

qui non raro sola Pice liquida, armentorum ulcera foedissima penitus sanant. Ex quo tamen propter immensam corporis humani brutique diversitatem, nolim in hominibus sensibilibus experiri, quod in bestiis profuisse novimus. Prædicatur præterea aquæ piceæ usus internus, in Scabie, adfectionibus cachecticis, scorbuticis morbis, qui dicuntur, Venereis, calculosis, colicis, hypochondriaco-hystericis, viscerum obstructione, & exulceratione, fluore albo, febribus intermittentibus; specificè tamen contra variolarum, aliarumque exanthematum malignitatem tam cavendam, quam mitigandam. Externe in ulceribus Chironiis & malignis, scabie, paralyfi, rheumatismo, sub forma balnei ordinatur.

Sequitur aliud quoddam plebis inventum, de quo quidem dubito, bilemne magis, quam cachinnos lectoris moturum sit, quodque ob solam argumenti affinitatem explicabo. Dan-
tur

tur iſtericis mane cum pane butyraceo
Novem Pediculi, hunc enim numerum,
ut imparem, ſacrum putant plenum-
que myſterii, eosque iubent de men-
dicantibus ſumi, apud quos ſcilicet
pinguiſſimi reperiuntur. Ita plebi ſa-
lutare fit, quod in HERODE, AN-
TIOCHO, EPIPHANE, ALCMANNO,
PHERECIDE, CASSANDRO, CALLI-
STHENE, & SVLLA, interitus ſi non
cauſſam, certe ſignum & effectum
fuiſſe, annales teſtantur.

Absit tamen longiſſime ut in noſtram pra-
xin recipiamus eiusmodi tricas, quibus
nonnunquam ſola ægroti averſatio for-
tior, qua corpus ſubinde cum proſpe-
ro ſucceſſu vehementius commovetur,
aliquam vim, mere fortuitam, præſtat.
Si vero quis eſt, qui exiſtimet, cum
in omnibus infectis ſal quoddam vo-
latile reperiatur, idem etiam in pedi-
culis nonnihil poſſe efficere; hunc
quidem libenter patimur abundare ſuo
ſenſu, rei que ſi per ægrotantis nau-
ſeam

seam licuerit, facere periculum. Externe nonnunquam Pediculi adhibentur, ut in infantibus recens natis, urinæ interdum suppressione graviore laborantibus, quibus utiliter ac innocue in urethram Pediculus, isque vivus immittitur, qui motu suo irriter partes, urinæque meatus pandat.

Musculus etiam *flavesceus*, de mortuis *in-nascens arboribus*, in pulverem tritus, cum ovo recenti, cui includitur, coctus ad duritiem, a plebe contra Regium morbum subinde commendatur.

Adstrictoria forsan Musci vis aliquid potest in adversa valetudine, minime tamen contra Ictericum, in quo adstringentium usus exulat. In diarrhoea, dysenteria, hæmorrhagiis, albo fluore, & abortu interdum iuvat. Quin etiam in vulneribus manantibus, & ichorosis, frequenter a Medicis, nec in vanum usurpatur.

Sine elogio non prætermittendus est *Tinca* piscis, vel *Merula*, *Schleye*, vel
Schlie

gi vices sustinere. Nam a Lucii mor-
su faucii pisces, applicant se lateribus
Tincae, mucoque, quo abundat, sa-
nantur. Vnde vivariis, quæ Lucios
alunt, certus Tincarum numerus im-
mittitur, eoque tutius, quod a sola
Tinca, Lucii voracitas abstinet. Hanc
itaque Tincam Ictericis commendat
vulgus, maxime prægnantibus, qua-
rum conditio purgantium & aperien-
tium remediorum usurpationem impe-
dit; unde ad externa concurritur.
Tincam vivam imponunt umbilico, aut
regioni hepatis, donec moriatur.

Qui cogitat, quam tenerum, quam ad
omnes sensus delicatum sit corpus fe-
mineum, tum sua natura, tum præ-
cipue graviditatis tempore, is nullo
negotio intelliget, qua ratione vivum
animal, idque lubricum & frigidissi-
mum,

num, cum abdomini applicatur, miras excitare possit animi corporisque catastrophas, a quibus abortus quidem procuratio metui, Icteri autem sanatio nullo modo expectari potest. Fuerunt tamen, iique nec imbelles Medici, qui cum viderentur sibi vidisse, partem Tincae eam, quae abdomini incubuerat, intumescens, atque livefcentem; non dubitarunt, hoc indicio freti, aliquid specifici contra Icterum in Tinca ponere. SCHROEDERVS cinerem e cute Tincae paratam, in fluore albo commendat. Felli Tincae, bombycis ope applicato, adversus aurium tenesum, peculiarem virtutem tribuit ANTONIVS MIZALDVS, vir tamen superstitione plenus.

Chelidonii vulgaris, maioris, Schwalben Kraut, apud nos *Geel Kruth*, succus expressus, in quantitate dimidiati cochlearis, cum vino adusto, vulgo praebetur Ictericis, successu tamen, quemadmodum mihi videtur, dubio.

inprimis si cum extracto Centaurei
minoris iunctum, anima rhabarbari
solvitur, in Ictero plus una vice sum
expertus. Chelidonii radicem vino
additam, pro ant-icterico fidissimo
ATHAN. KIRCHERVS perhibet, cu-
ius vero fidem merito suspectam ha-
bent, qui anomalum hominis inge-
nium norunt. Habet tamen secum
sentientem FORESTVM, & FRID.
ROEL, qui decocto radice Chelidonii,
sola aqua parato, multos abs se Icte-
ricos sanatos fuisse testantur. Non
possum tamen non profiteri suspicio-
nem, quæ mihi subnata est, de Che-
lidonii usu, in Ictero, vulgari. Quem-
admodum inter sanctos, quos vocant,
nonnulli, morborum quorundam pe-
culiarem procurationem, non facto
cuidam, sed unius nominis similitu-
dini debent, vt S. CLARVS oculo-
rum, S. CLAVDIVS claudicantium,
S. MAMMARDVS, eorum qui mam-
marum

marum vitio laborant, s. ODOERVS, eorum, qui male audiunt, tutelam suscepierint: eadem fere incuria plebs, appellationum, quarum origines ignorat, quadam similitudine decepta, herbis virtutes tribuit atque vires, a quibus alienissimæ sunt. Quod latine Chelidonium, germanice nostri homines appellant *Geel Kruth*, propter colorem, quem succus huius herbæ refert: & a voce *Geel*, ad virtutem Chelidonii medicam, contra Icterus, *die Geelsucht*, fit argumentatio.

Aselli, quos & *Oniscos*, & *Pharmacopolarum* dialecto *Millepedes*, *Kellerwürmer* vocant, in anti-ictericorum vulgarium numero censentur. Horum, cum ubique, & quovis anni tempore reperiantur, duodecim, vel viginti, subinde plures, affusa aqua, cerevisia, acetove contundunt, succurnque qui prodit, laborantibus propinant infimæ fortis homines. Vbi recentes *Aselli* præsto non sunt, eorundem

pulverem in Apothecis prostantem ordinant a ℥j ad ʒj cum cerevisia tepida sumendum, eo usque continuata cura, donec flavedo omnis disparuerit.

In cellis, aliisque locis subterraneis, uliginosis ac humidis, murium receptaculis, sub tegulis & lapidibus, in vasis fictilibus & cavitatibus, quæ ab exesa arborum medulla oriuntur, ingenti numero invenire datur Asellos, quorum propterea descriptione supersedemus. Sufficiat notasse, quod more insectorum omnium gaudeant sale volatili, acri, nitroso, cuius ope ad attenuandum valent, aperiendum, discutiendum; faciuntque non mediocriter, ex aliorum observationibus, contra hepatis infarctum, & pravorum splenis, & hypochondriorum adfectus. In Ictero, WILLISII, ac ETMVLLERI auctoritate commendantur, quorum prior Asellorum ordinandorum hanc legem statuit: Recipe Milleped. rec. & viv. num. 50 aut 100, Croc. Orient. ʒβ, Nuc. Mosch. ʒj, his una contulis, affunde aquæ Chelid. ʒiv. Fiat expressio, expressum-

pressumque ebibatur. Dosis ab initio in diem semel data, postea duplicetur, bis in diem per septimanam continuanda. Quod intellectum fuit, pulverem horum vermium exsiccatorum, nauseam sæpe ac vomitum movere: consultius putarunt, succum de Asellis expressum dare in iusculo, vel aqua conveniente, vel etiam vino. Hic succus cum aceto vini sumtus, extenuat mucilaginem pulmones infarci-entem, multumque iuvat, in asthma-
tollendo. In delicatis præstat a minori
dosi facere initium, ne maiori sumta, sal volatile lædat vasa pulmonum te-
neriora, procuretque phthisin, lætero
multo damnosiores.

Curcumæ radicem, quæ in officinis prostat, ab Indis Orientalibus ad nos delata, frequenter plebs flagitat, sub nomine *Geelsucht Wörtel*, eiusque pulverisatæ ʒj ordinat cum cerevisia tepida quotidie bibendam ab ictericis, quorum aliquot novi ab hoc medicina convaluisse.

propellit calculos, promovetque fluxum menstruorum. Laudatur in omnibus vitiis hepatis, bilisque corrigendis, dum Rhabarbaro, & sali Absinthii iuncta, crebro in forma pulveris ægrotantibus præbetur.

INDEX

INDEX RERVM ET AVCTORVM.

A.

Abortus procuratio p. 319 abortus præcave-
tur 136

Absinthium 109

Acetum Scillæ 177

Acini Passularum 309

Aegineta, (Paulus) 95

Aegyptiaca Geometriæ origo 7 Aegypti sal am-
moniacum 203

Aegroti sine Medico convaluerunt 22

Aemilius Macer 72 eius versiculi 96

Aesculapius, celebratus a Græcis 25. eius nu-
men ibid. fanum 40 filii 9

Agrestium experimenta 18

Agriculturæ cum Medicina comparatio 13. eius
origo ibid.

Agyrtarum astutia 31 fraus 139

Alberti, (Simon) 88

Alexipharmaca 89. 91 alexipharmaca vis Impe-
ratoriæ rad. 141

Allium, datur in malo hysterico 62 Allium
cum Pipere 116

Index

- Aloe, eius usus domesticus 192. damna 194
Aloëdarium maro-costinum 182
Alumen crudum 136 usus 198
Alvi obstructio solvitur 199 ab oleo Lini 283
non solvitur alvus 263
Amara quid præstent 112
Ambra grisea 277
Ambustorum curatio 160
Americanae genti Chinam debemus 28 cuius-
dam mos 314
Aminannus citatur 83
Amplitudo Medicinæ 26
Amuletum Camphoræ 142
Anatomia II pars philosophiæ ibid. pecorum
anat. 190
Anethum II
Anginæ curatio 18
Anglorum praxis medica 66 casus singularis
165
Aniculæ, earum opinio de malo hysterico 57. 60
suadent sinistra 231 suadent Vrticam 241 sunt
tribunæ plebis 6
Animi tranquillitas optima Medicina 26
Anisi semen 134
Anodyna vis Philonii Romani 99
Antophylli 93
Apes averfantur Matricariæ odorem 75
Apicius de arte coquinaria 82
Aphronitrum veterum 163
Apotheca naturæ 75 de apothecarum fraudibus
vide Pharmacopolas.
Aqua e Pice liquida 314
Araneorum telæ 210
Arbor camphorifera 144

Arca:

Rerum & Auctorum.

- Arcana ficta 31 arcanum remedium 93 antife-
brile 208
Architecturæ origo 7
Aristolochia 102
Armoracia, vel Raphanus rusticanus 294 eius
succus 297
Arsenici albi usus apud Ruthenos 196
Arthritis sanata 208 & 234 arthriticorum cau-
tela 301
Artifices saniores, quam alii 5
Artium origo 6
Arzt, die Monatschrift, citatur 118
Asa foetida, vid. Laferpitium.
Ascites morbus 195
Asclepiadea secta 100
Aselli, vulgo Kellerwürmer 321 eorum succus
323
Asseveratio fallax 20
Asthmaticorum cura 293 affectus sanantur 255
per sulphurata 287 per Origanum 284 Ar-
moracia 294 asthma ficcum, vide der
Dampf.
Atheniensis belli dux 33
Atticum profluvium 236
Atramentum Ciceroni dictum 170
Auctoritas multitudinis 3
Auctoris consilium & institutum circa præfatio-
nem Celsi 16 optatum de suis cognoscendis
35 crisis vel iudicium recensio-
ni subiunctum 39 observata practica 42 hypothesis vel
theoria de evolutione sanguinis 91 maxime
vero ad Camphoræ usum 148 casus practi-
cus in matrona hysterica 98 in tabe curan-
da 47 in quartana 114 hemicrania 118 fe-
licitas in perdiscendis arcanis 209 consilium

Index

de Phellandrio 230 de Vrtica adhibenda 24
monitum de Vrticæ succo 243 munus & of-
ficiū 254 disputatio Helmstadii habita 258
monitum de Brassicæ usu 263 auctoris ele-
ctuarium 267 observatio circa Cardui bene-
dicti semen 270 suspicatio de Ambra grisea
277 usus Sulphuris 291 & Raphani rustica-
ni 296 eiusque casus singularis ibid. ob-
servatio circa querneam glandem 298 vo-
tum de domestici cuiusdam evulgatione 298
theoria de sanguinis evolutione 313 suspi-
catio de nomine Chelidonii 320
Aurium tenesinus curatus 319

B.

Baccæ Juniperi 126
Bacchus repertor vitis 306
Baconis de Verulam consilium de Nitro 165
Baerwurzel 77
Balnea uterina 245
Bartholinus (Thomas) eius liber de Medicina
Danorum domestica 32 huius libri consilia
33 liber de urticatione veterum 244 lauda-
tur Bartholinus 262
Batavorum Medicina domestica 32
Bernh. Below 120
Bercklev (Georg) 314
Berliner Pulver, pulvis Berolinensis 207
Beverovicus (Henricus) de Medicina Batavorum
domestica 32
Bibergeil 84
Bitter Kostenrinde 178
Boerhavius cit. 105 laudatur 299 cit. 297
Boeten, cura superstitiose tractata 299
Borel.

Rerum & Auctorum.

- Borellus citatur 303
Borck, die heimliche 250
Bost Siecke 213
Botanices incrementa per cognitionem remedio-
rum domesticorum promovenda 24
Bovinæ luis cura 188 bovina caro antifebrilis
est 210
Brandewein 44
Brassica rubra, vulgaris 258 præparatio nitra-
ta 260 eius brodium 259
Brandenburgicum dispensatorium 46
Brodium Brassicæ rubræ 259 eius effecta 264
Brummeisen 292
Brunellen Kügelgen, lapides prunellæ 162
Bruner Kohl, vid. Brassica rubra.
Brunsuicense dispensatorium 45 Braunschwei-
gische Anzeigen cit. 291 Brunsvici ducatus
non habet arborem Juniperi 127 composi-
tiones medicæ a Brunsvicensibus inventæ 46
textores, & linteatores 92 Nitrum Brunsvi-
cense 164 abutuntur nostri cives Phellandrio
29 historia Medicinæ Brunsvicensis eiusque
difficultates 37 merita Medicorum Brunsv.
36 coeli temperies 42 morbi frequentiores
ibid. sal ammoniacum 203
Brunsvicenses China abutuntur 204 eorum su-
perstitio 211 minus delicati corporis 168 eorum
rustici Aloë abutuntur 195 Chemici Brun-
svicensis inventum 203 soli Brunsvicenses
Phellandrio utuntur 223 vulgus huius terræ
describitur 235 mos matronarum Brunsvi-
censium 237 rusticorum nostratium propria
257 morbi frequentiores pleuritis & peri-
pneumonia 270 & dysenteria 283 eorum
dome-
- X 5

Index

domesticum remedium 284 pravus mos 299
usus dulcium 308
Brustkranckheiten 213
Bubulcus medicaster 117

C.

Caballina Aloë 193
Chærefolium, eius usus 252
Calculus 205 calculosa materies 228 impedi-
tur 205 cautela 297
Camphora 142 transpirat facillime 144 præ-
paratio 144 optima Camphora 146 factitia
147 usus 148 resolvit sanguinem 156 usus
adversus pestem 159 usus interior 160
Cancer exulceratus 230 curatio per Chærefo-
lium 258 per Carduum benedictum 271
Canellæ albæ fraus 181
Cardialgiæ cura 87
Caries dentium 112 ossium curatur 249
Carminativa Costi vis 180 nucis moschata 134
Carnifices medicastrum 247
Cardui benedicti semen 268
Carota lutea 295
Caryophyllus regius 44
Caryophyllifera arbor 94
Catarrhus suffocativus 124
Castoreum 81 vid. Bibergeil. Castoris compa-
ratio 69
Casus in origine artium 6
Cato Censorius 261
Causæ morborum 20
Cautiones in domesticorum medicaminum usu
adhibendæ 42
Celsus, (Aurelius) præfatio in libros VIII. de
medi-

Rerum & Auctorum.

- Medicina 113 & 14 citatur 16 eius sententia
17 citat plebem 18 eius singularis opinio 27
Celsus citatur 116
Centaureum minus 320
Cephalalgia 89 eius dolores 74
Cera additur spermati Ceti
Cerevisia malæ notæ 59
Ceti sperma 274 calculus 277
Ceylon insula 146
Charta medico geographica 24
Chærefolium, eius usus 252
Chelidonium 122 maius 319
Chemia pars philosophiæ 12
China Germanorum 127 eius inventio 28
Chirurgia, quæ? eius origo 9 prima Medicina
ibid. alia fuit veterum 11
Cholerici abstinere debent aromatum usu 119
Chrysippus Gnidius 264
Cicutæ encomium 256 usus in scrophulis 304
Cicutaria aquatica vid. Phellandrium
Cimices curati 236
Cinnamomum, eius cortex pulverisatus 176
Circumforanei, vid. Agyrta, Hungari 138 eo-
rum fraus 205 alia fraus 187
Citriorum malorum usus, vel succus 210
Clinica praxis 29
Coagulum sanguinis 91 Cochleariæ usus 298
Coccognidii semen 170
Colicæ convulsivæ curatio 70
Compositio remedii domestici 307
Conchæ veneræ arcanum 92
Consolidæ usus 250
Conversatio cum plebe 30
Contagiosus morbus 90 contagio præservata
261

Cof-

Crambe eius encomia 259
Crapula a crambe sanatur 259
Cumini usus 76
Cura vernalis 256
Curatio simulata 246
Curcumæ radix 323
Cydonea mala. vide Cotonea.

D.

Dampf 215
Danorum Medicina domestica 52 non indiget
exoticis 34
Daucus Creticus, vid. Metum officin.
Daust, bruner 247
Deckerus, Frid. 141
Decoctum Absinthii 112 Sempervivi 121 Cheli-
donii 123 Panis 219
Dei gloria, Dei existentia docetur 26
Democriti historia 218
Denominationes morborum fallunt 12
Dentium dolor 18 vid. odontalgia. Caries den-
tium 112 & 121
Dictata præceptorum 40
Diogenes Laërtius 218
Discretivum iudicium 28
Dispensatorium Würtenbergicum 46
Doctorum valetudo 5 originem dedit Medici-
næ 27
Domestici remedii appellatio 3 investigatio ib.
possi.

Rerum & Auctorum.

possibilitas 4 a Mithridate collecta 23 eorum cognitio necessaria 29 domestica damno-
sa ibid. eorum plebeiae appellationes 31 clas-
ses 38 vehicula 45 domesticum adversus dy-
senteriam 284
Domuum origo 7
Drastrictum remedium 171
Dulcium usus, & effecta 307
Durastantes, (Ioh. Matth.) 177
Dysenteriae cura 48 per Philonium romanum
100 epidemicae cura 134 per nucem mo-
schatam 136 per oleum Lini 283

E.

Eau de mille fleurs 70
Ehrhardt, (Balth.) cit. 285
Elementa globulorum sanguinis 155
Eminagogum est Origanum 249
Empiricorum secta 14 conciliatio cum ratio-
nalibus, agyrtæ empirici 31
Emplastrum, eius compositio singularis 267
Therebinthinæ 269
Epidemici morbi notio 90
Epilepsia idiopathica 83 curata 117
Equorum usus medicus 64 Lichenes 67 Vn-
guis 68 a Panis frustulo recreantur 217 cu-
ratio a Phellandrio 285 eqninorum ossium
medulla 245 equini colli axungia 247
Erica Brunsvicensis 266
Ernstingius (Arth. Conrad.) 223
Errores medici 158
Erysipelatis cura 299
Ettmüllerus cit. 96. 66 eius consilium 322 sua-
tio 93

Evo-

Index

Evolutio sanguinis a Sulphure 299
Euporista naturæ 25 cara 31 rusticorum 269
Europæorum sal ammoniacum 203
Eurythmiæ leges unde ductæ 7
Exanthemata 288 a Sulphure curata 292 erup-
tio promota 296
Excrementa Cati nigri 60
Exitus artem docuit 21
Exotica mirantes 24 miramur 35
Experientia stultorum magistra 12 experimen-
torum usus 15
Extractum Absinthii 112 maro-costinum 181
Gentianæ 192 extractum Chelidonii 320 Cen-
taurei minoris 320

F.

Fabellæ vulpinæ 237
Fabricius (Conr.) 145
Fagi cortex 250 arbor in honore fuit 253
Febris remedium 28 exasperatio 29 quarta-
nae medicamen 63 paroxysmi mitigantur
96 intermittentium indoles 141 ubivis epi-
demica febris 103 formidanda senibus 105
tertianæ febris indoles 106 curatio per Cam-
phoram 148 febrium malignarum theoria
149 hæcticæ febres 249 curatio per Fagi cor-
ticem 257 vid. Fieber.
Fel Tinæ 319
Feminæ abstinere debent Armoracia 297 sub-
tiliori sunt corpore 313 earum curiositas 6
garrulitas ibid.
Ferinæ tussis cura 282
Fieber Peper 46 Fieber Wachholder Oel 48
& 126,

Rerum & Auctorum.

- Füf Adernkruth 47
Fibrarum complicatio sanguinem constituens
157
Fibrosa sanguinis substantia 154
Fiducia in Deum 26
Figulus figulum odit 56
Flatus uteri 57
Fluidi theoria abstracta 157
Fluoris albi species singularis 160 curatio 319
Foeniculum aquaticum. vid. Phellandrium.
Foetus enecatio 173
Forestus cit. 303. 105
Frisiæ orientalis mos 298
Fuchsius, citatur 194
Fumaria bulbosa, vel radix cava 101

G.

- Galangæ radix, vel Galgan 88
Galgan, vid. Galanga.
Galenus citatur 71 & 109 tacet de Sulphure cor-
rigendo 290
Gangrænæ imminentis cura 70 curatio alia 133
& 134 ab Alumine curata gangræna 200
Gargarisini 162
Garrulitas muliebris, vid. femina.
Geel Kruth 122 & 46
Geelsucht, eius origo 311 & 219 vid. Icterus,
Geelsucht Wörtel vid. Cicutaria.
Genicula Phellandrii 225
Genitalium torpor 244
Geesche, vid. Podagraria.
Gentiana alba 186
Gentium imperitarum medicina 14 remedia
domestica 23

na 125 Theriaca 128 Piper 172 amant Pa-
nem fecalinum 217
Gingiva corrupta 121
Globuli sanguinis 151
Gonorrhoea virulenta 279 cura 139
Goslariensis vicinia, & Sulphur 290
Græcæ philosophiæ rationes 14 Græcorum Me-
dicina 15 mulieres 201
Graminis cuspides 212
Granse, die 252
Gravidæ cuiusdam casus 220
Guelpherbytum 104
Gustus temporum nostrorum 50 amat studia ib.

H.

Haarnettel 236
Habergütze 274
Habitationis commoda 7
Hachmutter, vel Haggmutter 59 & 92
Haide vid. Erica.
Hæmorrhagia per Alumen curata 200
Hæmorrhoidarii 129 hæmorrhoides ab Aloë
fluunt 144
Hæmoptylis sanata 266
Hamelius cit. 67
Hectici 129 hectica febris 241
Heisteri pulvis temperans 168
Helmstadii cives 104 vicini pagani 259 hortus
medicus 145 feminæ casus 176 rustici Armo-
racia abutuntur 294

Hemi.

Rerum & Auctorum.

- Hemicraniae cura 118
Hepatis obstructio 111 infarctus 322
Hepar Lupi 301
Hepatica Aloë 193
Herbarum indoles 10 recentes 15 herba Vriticæ 242
Hercyniæ miracula 35
Hermannus, citatur 78
Hilge Ding dat 298
Hippentera 66
Hippocrates eius iudicium 9 unde sua hauserit 40 commendat vulgi observata 21 de crambe, citatur 261 tacet de Sulphure corrigendo 290
Hispani Allio abutuntur 18
Hohlwurtzel 101
Homerus a Celso citatus 9
Hominis comparatio cum plantis 257
Hollatorum rusticorum mos 68
Humidum & siccum 15
Husari cuiusdam casus 240
Hydropicorum aquæ pelluntur 253 hydrops a pulvere Berolinensi 207 huius morbi indoles 254 & 113 sanatio mira 167 per Coccognidium semen 174
Hypochondriaca inflatio 59. 92
Hypothesis medica 41 de sanguinis evolutione 51 nostrorum temporum 54
Hystericum malum 57 remedia 68

I.

- Iaponia Camphoræ ferax 145
Icterus 46 eius curatio 123 ictericæ curatio 312

Index

- 312 pedicularis cura 316 per radicem Chelid
donii 320
Idiosyncrasia hominum 292
Ientaculi species optima 219
Illecebra herba 120
Imperatoria herba 139
Imperitia plebis 30
Inductionis beneficium 16
Infans strenuus a cotoneis malis 132 infantum
scabies curata 167
Inflammatiō ab Allii usu veniens 63
Infusum baccharum Iuniperi 128
Ingenium philosophico-medicum 16 ingenii hu-
mani levitas 41. abundantia 165. inconstantia 257
Insectorum sal volatile 316. 322
Intestinorum expansio 58
Invocatio Dei triuius superstitiosa 299
Iracundi abstineant Nitro 164
Iris latifolia 183
Iudicium practicum 28 difficile 41 maturitas
257
Iuniperi oleum 48 bacca 126 arbor 127
K.

- K**æmpferus laudatur 81. 145
Kalte Fieber 103
Kammfett 247
Kardebenedicten Kern 268
Keischgen Maus 288
Kellerhals 171
Kellerwürmer 321
Kircherus, (Athan.) 320
Koerbel, vid. Chærefolium
Kosterrinde, vid. Costus

Kreien

Rerum & Auctorum.

Kreien Ogen curati 309

Krumbholtz Oehl 137

Kühn Oehl 231

L.

Lac tepidum, adversus vermes 292

Laniones instruendi 190

Lanuginosa pars sanguinis 108 & 150

Latinorum proverbium 261

Lanzonius, cit. 295

Lapides prunellæ 167

LasERPitium 80 eius herba 82

Laurus camphorifera 145

Laureola. vid. Mezereum.

Leguminum abusus 59

Lenæi incubrationes 23

Lenimentum e Camphora 161

Levisticum Italicum 79

Lex simplicitatis 151

Lichenes Equorum 67

Lienis incommoda sanata 273

Lignarii operæ 250

Linguae paralyfis 97

Lini oleum 281 eius præstantia laudata 286

Linteatores 92

Lipothymia hysterica 136

Logomachia rationalium & empiricorum 15

Longævitas a Nitro veniens 166 ab aceto Scillæ

177 ab Aloë 194

Loch de pulmone Vulpis 272

Lotio Aloës 197

Lumbricorum expulsio 292 a l. ulis maiori-

bus 308

Index

Lungenkruth, vid. Præsum.

Lupi hepar 301

M.

Machaon 9

Magicus Equorum usus 65

Mala cotonea 131

Mammarum tumores curati 256

Manuaria medicina, vid. Chirurgia.

Marrubium 302 eius succus & conserva 302 apices 305 & infusum ibid.

Maro-Costinum extractum 181.

Martialis, cit. 260

Matricaria, vulgo Mutter Kruth 72

Materiæ medicæ incrementa, 12

Medici delicatiores 3 generosi Medici vota 36 existimatio 46 ius 54 Veteres Medici naturam negligebant 113 Medicorum errores 153 contradictio 291 religio 289 consilium 291

Medicinæ constitutio & origo 3 natales 8 multiplex Medicina 10 comparatur cum agricultura 13 nullibi non est 13 præstitit sanitatem ibid. Græcorum Veterum Medicina 15 eius desiderata 16 nexus cum philosophia ibid. difficultas 41 dignitas 50 vermicularis Medicina 150 origo e mente Hippocratis 21 Criminatio 22 distinguitur a Medicis ibid. docet Deum 26 eius amplitudo ibid. forma Systematica 27 Medicinæ peculiarium gentium 32 Medicinæ Brunsvicensis historia 34 Veterinaria Medicina 390

Medica Charta. 24

Medicaminis simplicitas 4 obesse potest 234

Copu-

Rerum & Auctorum.

- copulandum cum fiducia 26 medicamen-
domesticum 284
Medicasteri 51 consilium 97 stultitia 176 vi-
cini Helmstadii 101 consilium 133
Medulla ossium equinorum 245 Medullæ in
genere 246
Meerrettig, vid. Armoracia.
Meerzwibel, vid. Scilla marina.
Meritorum commemoratio excitat ingenia 33
Merula piscis 317
Mesterworth, vid. Imperatoria.
Metaphysicæ notiones 14
Metastasis sanguinis 159
Mellis damna 263 natura pendet ex Apibus 266
Menthastrum 19
Metallorum fusio 206 Metallicæ Sulphuris par-
tes 389
Meum officinarum 77
Milléfolium, vid. Schafgarbe.
Millepedes 321
Minerale regnum 198
Mithridates 22 eius commentarii 23
Mizaldus, (Antonius) 319
Monachi 112
Monita rariora 266
Morborum origines ac sedes 11 nomina 12
causæ 20 morbus quid 30 acutorum natu-
ra 155 maligni 89 epidemicus quis 90
imaginaris 92 endemius 103 sporadici
106 Chronici 111 regius 311
Mohren, vid. Carota lutea.
Moschata nux 134 eius pulvis 136
Multitudinis auctoritas 3
Muscus flavescens 317
Musices origo 7

Index

Münderer, (Raimundus) cit. 181
Mutterplage, vid. Malum hystericum. Mutter-
wurzel, vid. Bärwurzel. Mutterbrandewein
80 Nelken, vid. Antophylli.

N.

Natrum, vid. Nitrum.
Nativum quid 146
Naturæ instinctus 10 solertia in vulneribus sa-
nandis 10 Apotheca 25 mos & lex 151
Nauseosum medicamen 60
Necessitas docet Medicinam 13 Medicos 21
Nervosi systematis intensio 313 nervos lædens
173
Nicotianæ cinis 221
Nili inundatio annua 7
Nitrum tabulatum 161 præparatio 162 præpa-
rat Brassicam 260
Noctis hora media 24
Nominum fraudes 321
Nordkaper, vid. Pottfisch.
Nova antiqua 31
Numerus impar religiosus 316
Nux moschata 134

O.

Observata plebis 8 medica & diætetica ibid.
Obstetrices 102 Brunsvicensis 78
Obstructiones a febris ortæ 30
Oculorum nubecula 125 curatio temeraria
186
Odontalgia cura 118, odonto-cosmeticus pul-
vis 221

Oedema

Oleosa partes Sulphuris 289
Onisci 321
Origanum vulgare 346 additur aliis 26
Ossium caries 97
Ostrutium, vid. Imperatoria.
Oxymel scilliticum 177

P.

Pædantismus 54
Panis fecalinus 217
Paracelsus cit. 69
Paralyfis linguæ 97 & 142 membroru
rum 131
Passularum usus 304
Pauli (Sim.) citatur 73. 133. 271
Pauperes utantur Zinzibere 185
Pecorum beneficia 189
Pectoris morbi 273
Pectorale optimum Passulæ 309
Pedicularis cura 316
Peerfaat. vid. Phellandrium.
Periclis trophæa 33
Peripneumonia 270
Periti & imperiti eadem docent 27
Persæ Laserpitio utuntur 82
Petechiæ curatæ 292
Petri (Georg. Christ.) cit. 272
Pestis curatio 188 & 67 in eam dege

Index

- morbi sporadici 106 curatur Chelidonio 125
baccis Iuniperi 130 Camphora 159
Pfannenkuchen 283
Phantasia effecta 313
Pharmacopolæ fraus 186 coercenda 178. 187
181
Philosophia ingreditur Medicinam 11 Græco-
rum 14 nexus cum Medicina 16 eius licen-
tia 53
Phthisis 213 phthisicorum cautela 263 sanan-
tur 237 a spermate Ceti 275 specificum ad-
versus phthisin 250 Philonium romanum 98
Philo Medicus 100
Phlegma Germanorum 105 phlegmaticis prod-
est Zinziber 185
Pini oleum 137. 231
Piscium sanatio 318
Piper album 113 indici siliquæ 115 pilulæ 116
Pix liquida 212
Plebs 5 eius observata 8 interrogatur 21 er-
rores 60 in regimine religiosa 257
Plinius senior 22 de Hippocrate 40 de Bras-
sica 260
Plethora epilepticorum 83
Placentarum genus 283
Plantago 17
Plantis pedum subiecti Allii virtus 64
Podagrici 160 eorum curatio 70 Podagtraria
herba 237
Polypus nascens 107
Pompeii consilium 23
Ponticum Absinthium 116
Pontak vinum 101
Populus humanus 5 imperat usui 103
Pottfisch 275

Præce-

Rerum & Auctorum.

Præcepta perpetua 17 Hippocr. 21
Praxis medica 28
Principum magnorum iudicia 22
Providentia divina 10 eiusque munera 35
Prophylactica cura 105
Pulmonum infarctus 124 morbi 243 infarctus
solvuntur 293 emendatio impossibilis 218
ulcerosa constitutio 265 Vulpium pulmones
272 ulcera sanantur 273
Purpuræ cura 292
Pulsus velocior 291
Pultis antiphthifici genus 216
Putredinis impedimentum 188

Q.

Quartanæ remedium 96 per grana Piperis 116
Zinziberis pulverem 185 tal ammoniacum
204 superstitionem 211
Quernæ glandis usus 298

R.

Radix cava 101 Curcuma 323
Raphanus rusticanus. vid. Armoracia, eius usus
culinaris 300
Rationes morborum indagandæ 16
Rationalium secta 14 non inepta 15
Raygerus cit. 295
Reels 48
Regius morbus 311
Remediorum domesticorum appellatio. vid. do-
mesticum, malo iunguntur 25 debent laudes
suas nominibus suis 93

Index

Remediorum antiquitas 260 calida damnosa 133
Renum vitia exacerbantur a Marrubio 303
Resinosa purgantia 48
Rheumaticorum cura 295 cautela 301
Rhyme (Wilhelmus ten) 146
Rivinus cit. 101
Roob Sambuci 288 Juniperi 127
Romani L. serpitis utebantur 82
Rotz Equorum. vid. Atticum profluvium.
Rüben gelbe. vid. Carota lutea.
Rustici vulneribus expoliti 10 agriculturam in-
venerunt 13 eorum hypocausa 119 cura
febrilis 210

S.

Sal ammoniacum 201 Brunsvicense 203
Salmiack. vid. sal ammoniacum.
Salia volatilia damnosa iunioribus 87
Sal Matricariæ 75
Salernitanæ scholæ monita 258. 262
Sanguinis evolutio 52 globuli 53 coagulum
91 concitatio a Sulphure 291 febrilis reso-
lutio 148 constitutio 150 vermiculi 153 fi-
brofa pars 154
Sanitas multitudinis bonum 4
Saxoniz inferioris puerperæ 76 potatores 265
phlegma 104 Passulis utuntur 307 amant
Brassicam 258 Saxoniz inferioris rarior mor-
bus est die Geelfucht 312
Scabies pessime curata 293 restauratio 294
Schafgarbe 48
Schroederus cit. 271
Schleye. vid. Merula 317
Schwalbenkruth. vid. Geelkruth.

Schwarz-

Rerum & Auctorum.

- Schwartwörtel 267
Schweizer Rossolis 67
Scilla marina. vid. Squilla 174
Scorbuti cura 121 per Scillam 177 Armora-
ciam 298 Oris scorbutus 121
Scordium 264
Scrophularum cura a Marrubio 304
Seminum usus 268
Sempervivum 119
Senum curatio 305 iis febres timendæ 105
Secalina farina 216
Seplasiarii 31
Sepiæ Ossa 168
Serum lactis dulce 256
Seselis semen idem quod Siler montanum, Se-
fel Saamen 79
Sibbaldus cit. 276
Siler montanum. vid. Levisticum Italicum.
Simplicitas medicaminum 4 simplicium inven-
tio 17
Singultus Chronicus 87 dolorificus 171
Soda, vel Soodbrennen 129 cura 137
Soede Wörth 268
Solonis lex 132
Sonus vermes eliminat 292
Soporosi affectus 98
Sperma Ceti 274 cautelæ 275 præparatio 277
Sphacelus eius cura 134
Sponsarum mos 132
Squilla marina. vid. Scilla.
Spiritus veterum 15 male olens 30 vini 44
frumenti ibid. salis dulcis 204
Steinpfeffer 119
Stercus equinum 65 vaccinum 69
Subreptionis vitium 60

Succo-

ctio 289

Superstitio 28 non servat modum 280 Brm.
suicensis 299

Sutoris casus 296

Sytemata medica 41

T.

Tabis curatio 47

Tabula votivæ agrotorum 40

Tempus errores vulgi confirmat 59

Templi aditus 211

Terreo-alcalina 129

Tertianæ indoles 106

Testiculus venerens 130

Teufels Dreck. vid. Assa foetida.

Textores & linteatores 92

Theer 312

Theologorum ius 53

Theoria in praxin non inferenda 157 fluidi ib.

Therapeutica Medicinæ pars II

Theriaca Andromachi 109 Germanorum 128

Thuringorum mos 184

Tinca piscis. Vid. Merula.

Terror Aloës 197

Traditio plebeia 4 medica 24 arcana 40

Travmaticum simplex 220

Triackel. vid. Theriaca.

Tribunæ plebis 6

Tussis siccæ cautela 297 curatio 301

v.

beneficio 271
aqua Picis liquidæ 314 Chironia ib. pul
num ab Vrtica sanantur 239 purgantur
Vnguentum ad scabiem 293
Vngues digitorum 212. 68
Vngulæ Equorum 68
Univerſum quæ fiunt 20
Urina movetur 74 a Pediculo 317 eruens
Uſus vitæ quid decuerit 13
Uteri ſpasmus 57 ſuffocatio 58
Uvæ paſſæ 306
Variolarum eruptio 67 per Laſerpitium 8
rum cura 292
Vehicula domeſtica 43
Venæſectio 270
Venenum in morbis epidemicis 92 Sci
178 veneni venenum 188
Venerem ciente 93 Veneris negotium
ſtus ſupprimitur 164 excitatur 279
Verdreit thaun 247 & 285
Verfangen 236
Verhitzen ibid.
Veſicæ felleæ extenſio 191
Veterinarium ſtudium 192 praxis 74
Violentum. vid. Philonium romanum
Vinum 306 abſinthites 112
Viſcerum obſtructio 89. 206
Viſurgis regiones 35
Vitis laus & vituperatio 306
Vivariorum mos 318
Vorſprung 110

facit, quæ artis sunt 27 formidat Medicos
43 superbum ibid.

W.

Wallrath 274

Weckerus cit. 16

Wegerig vel Wegebreit 47

Weisfischbein. vide Sepiæ ossa 168

Welschius cit. 220 & 309

Wepferi anatome duorum Castorum 85

Westphaliæ Panis 219

Willisus cit. 322

Witter Ingber 182 vid. Zinziber.

Witter Enzian. vid. Gentiana alba.

Wirfungius (Christ.) cit. 84

Wrämte 109 vid. Absinthium.

Wulfes Lebber 301

Z.

Zedoariæ radix 88 Camphoram dat 147

Zibethum Paracelsi 69

Zieglerus (Adr.) cit. 185

Zinziber album 182 eius præparatio 184

Zwelferus cit. 126

Zwingerus cit. 67

Zwifalls Pulver 176

~~EXX~~ ~~EXX~~ ~~EXX~~
~~EXX~~

ERRATA:

Pag. 12. l. 1. pro phisophia lege philosophia,
pag. 71. l. 17. pro similem lege simili, pag. 77.
l. 8. pro suaveolentam lege suaveolentem.
Si occurrit macrocostinum lege semper ma-
rocostinum. pag. 218. l. 19. pro inferioris le-
ge superioris.

Lange, Johann Heinrich,

Tentamen medico-physicum de remediis Brunsvicensium domesticis

Brunsvica 1765

M.med. 539

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10287395-8

VD18 12227897-002